

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 14 του ΤΟΥΝΤΗ 1905 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Όδός Οικονόμου αριθ 4 | ΑΡΙΘ 159

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

- Γ. Σ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ. Από τη φυλακή μου.
 Γ. ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ. Η Κόλαση του Δάντη (ζσμα πρώτο).
 Α. ΒΕΛΕΛΗΣ. Ο Βησσαρίωνας και η Βιβλιοθήκη του Ατ-Μάρκον.
 ΣΠΥΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ. Σκιάς Γροθιές (συνίχθεια).
 Γ. Δ. ΝΑΛΕΤΗΣ. Το παλληκάρι της φακής (τέλος).
 Μ. ΧΑ-Ι-ΜΗΣ. Δεύτερη απάντηση κτλ.
 Γ. ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟΣ. Το κλάμα του Γκιώνη.
 Δ. ΣΠΙΓΓΟΣ. Κοσμοϊνικά τραγούδια.
 ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΤΗΣ. Θεατρικές πινακίδες — η Εόβρογα.
 ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Λέκας Αρβανίτης. Ρώμος Φιλύρας. Νάξιος.
 ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΜΑΤΑ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ.— Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΜΟΥ

Φίλιτάι μου,

Σε ευχαριστώ από τα βάθη της καρδιάς μου για όσα καλά έγγραψες πάντα για την «Μεταρρύθμιση» και για μένα, και ιδιαίτερα στο τελευταίο σου φύλλο, καθώς και για την τιμή που μου κάμνεις να μου ζητήσεις κάτι για το «Νουμας» σου.

Στο φοβερό αγώνα που ανέλαβα να ριζώ το άπαισιο «καθεστώς» που ρήμαζε την Ελλάδα και έφερε στον έσχατο κίνδυνο όλη την φυλή μας, έχασα, βλέπεις, την πρώτη μάχη.

Μά το «καθεστώς» αυτό είναι τρομερό φρούριο, που τα κόμματα το έχουν οργανωμένο με λεγεώνες τραμπούκων, με τάγματα δολοφόνων, με συντάγματα συκοφάντηδων, με ακροβολιστές δημοσιογράφους κτιμούς, με βαρύ πυροβολικό από κατεργαρέους, κλέφτες και ουτιδανούς, με ένα σκλαβο λαό που εργάζεται από κάτω από το βούρδουλά για να το άχυρώσει, με άρχηγούς που έχουν εκατομμύρια κι' έξοδεύουν να μη τους φύγη ή εξουσία.

Άλλ' η ιδέα, φίλε μου, είναι δυνατότερη από τα πιο δυνατά κάστρα και αν η πατρίδα μας είναι γραφτό να ζήσει και να δοξαστή πάλι, ε, θα πίσση και το φοβερό αυτό κάστρο.

Θα χάσωμεν και άλλες μάχες ακόμα, μα στο τέλος θα νικηθώ το φρούριο και άπάνω θα στηθώ νικητρά η σημαία μιας νέας πατρίδας.

Έχασαμε την πρώτη μάχη, μα και ο έχθρος έπαθε πολλές απώλειες. Τόν έξουτελίσαμε, τόν έσεισαμε, τόν έκλονίσαμε στα χαρακώματά του.

Εσπείραμε τον σπόρο της επανάστασης που θα σώση το έθνος.

**

Η «Μεταρρύθμιση» έπεσε προς το παρόν για πολλούς λόγους. Τους ζήγησα. Ο σπουδαιότερος ήταν, ότι τα όπλα της μέσα ήταν κατώτερα από το μέγεθος του σκοπού της.

Απαραίτητα για ένα αγώνα ο ένθουσιασμός, η θέληση, η τιμιότητα, ο έγωϊσμός, η γνώση, ο χαρακτήρας, αλλά θέλεις και πολεμοφόδια και αυτά μας λείψανε, κ' έχασαμε την πρώτη μάχη.

Άλλά μέσα στη φυλακή μου καταστρώνω τα σχέδια για τη νέα έφοδο. Μήπως θα λειποψυχήσω για μια φυλάκιση; Μά τότε τί άνδρας είμαι; Μά τότε τί «μεταρρυθμιστής» ξεφύτρωσα;

Κοντά σε μένα θάλλθουν σιγά σιγά και άλλοι συναγωνιστές και ο λαός θα μας ακολουθήση για να έλευθερωθώ από τη σκλαβιά της αλευτερίας—κλεφτουρίας» που έλεγε ο μακαρίτης ο Χρήστος ο Αράρης.

**

Μέσα στη φυλακή μου τραγουδώντας τακτοποιώ το έργον μου 18 χρόνων. Γράφω από το 1887, από μικρό παιδί.

Άλλ' από δέκα τώρα χρόνια πολεμώ για τη σημερινή ιδέα ακροβολιστικά, με έθρα, λόγους, περιοδείες, βιβλία, φυλλάδια, ως που και κατώρθωσα να στησω τη «Μεταρρύθμιση».

Αν επρόκειτο ν' αποθάνω σήμερα, το έργον μου θάμνε. Έχει πιά τη θέση του στην ιστορία την εθνικιά μας.

Άλλ' εγώ δέν θέλω να γίνω μάρτυρας, ούτε θέλω να μου στήσουν άνδριάντα ύστερα από εκατό χρόνια.

Πάω για να φέρω άμεσο αποτέλεσμα. Θα αγωνισθώ με νέα δύναμη και νέα όρμη. Μόλις βρίσκομαι στην αρχή του σταδίου μου.

Μήπως είμαι άνανδρος ή γέρος, και θα τραπώ σε φυγή σαν συνταγματάρχης της Λάρισσας στην πρώτη φωτιά; Ούτε θέλω να μείνω στην ιστορία ο Ίερσμιάς της Έλληνικης φυλής, ούτε Ίουβενάλης να ονομαστώ.

Η θα νικήσωμε ή θα σκοτωθοίμε!

Έμπρός, παιδιά της νέας πατρίδας, όσοι έχετε μέσα σας λίγη ψυχή, για τη μεγάλη, τη γενική, τη ριζική «Μεταρρύθμιση».

Αμα ρίψωμε το «πολιτικό σύστημα» που άτιμάζει και καταστρέφει το έθνος και βάλωμεν θεμέλιο τιμίας πολιτείας, θα έλθη άμέσως κατόπι η εποχή για τες άλλες μεταβολές, στην εκκλησιά, στο σχολείο, στην κοινωνία, στις τέχνες και επιστήμες για να βγής μια νέα Ελλάδα με νέα δύναμη και νέα

ψυχή, ίκανή και με τους έξω έχθρους της να μετρηθώ και τον προορισμό της να κάμη.

Έμπρός, και από τα έρείπια ζς βγής η νέα πατρίδα!

Φυλακαί Συγγρού. 10 Αυγούστου 1905

Με πολλή άγάπη

Γ. Σ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

Η ΚΟΛΑΣΗ ΤΟΥ ΔΑΝΤΗ

ΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟ

Στης ζωής μας ως ήμουν το μισό ταξείδι.

εύρήθηκα σε δάσος σκοτεινιά γεμάτο κι ο άληθινός δρόμος για μένα ήταν χαμένος.

4. Άχ! και πόσο βαρύ να διηγηθώ πώς ήταν το άγριο και τραχύ και δυνατό αυτό δάσος που στο διαλογισμό ξαναγεννά το φόβο!

7. πικρό τόσο, που η πρίκα είναι σχεδόν θανάτου.

Άλλά για να ιστορήσω το καλό που εύρήκα θα μιλήσω για όσ' άλλα έξάνοιζα εκεί μέσα.

10. Να ξαναπώ δέν ξέρω το πώς μέσα έμπήκα, τόσο γεμάτος ήμουν ύπνο κ' αυτήν την ώρα που της άλήθειας επαραίτησα το δρόμο.

13. Άλλ' ως ήμουν στα πόδια ενός βουνού φθα- [σμένος

κατά το μέρος που έτελείωνε η κοιλάδα

που μουχεν από φόβο την καρδιά πληγώση,

16. άνάβλεφα και είδα πούχε πλιά τες πλάτες περιτυμένες τες άχτινες του πλανήτη που ίσια καθέναν έδηγξ σε καθε δρόμο.

19. Ο φόβος τότε καταλάγιασε λιγάκι:

που μες τη λίμνη της καρδιάς μουχε βαστάξη τη νύχτα που με τόσο είχα περάση πόνο.

22. Κι όπως αυτός που με πνοή λαχανιασμένη,

βγαίνοντας έξω στού πελάγου τ' άκρογαίλι στα νερά του κινδύνου στρέφει και κοιτάζει,

25. παρόμοια και η ψυχή μου, πώφευγεν άκόμη, έστρεψε όπισω εκεί να ξαναϊδής τον τόπο,

που ζωντανόν ποτέ δέν άρχισε κανένα.

28. Άφού άνάπαφα λίγο το κομμένο τώμα,

έξανάρχισα δρόμο προς το έρμο πλάγι,

ώστε το κάτου πόδι ήταν το στέρνο πάντα.

31. Και ίδου σχεδόν εκεί που άρχίνας τ' άνιφόρι

μια πανθήρ' άλαφριά και γλήγορη περίσσια

που από πλυμουδιαστό μαλλί' ταν σκεπασμένη,

34. κι από μπροσβά μου δέν έσάλευε το πόδι,

και τόσο μάλιστα μου έμπόδιζε το δρόμο,

που έστρεψα εγώ πολλές φορές για να γυρίσω.

37. Καιρός ήταν που άρχίνα να φωτίξ' η μέρα

κι ἀνέβαιναν ὁ ἥλιος μὲ τ' ἀστέρια ἐκεῖνα
 πούταν μαζὶ μ' αὐτὸν ὅταν ἡ Ἀγάπη ἢ Θεῖα
 40. πρωτοκίνησε αὐτὰ τὰ πλάσματα τὰ ὠραῖα·
 ὥστε γιὰ νάχω τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ πιάσω
 τὸ πλουμιστὸ θηρίο μοῦδινεν αἰτία
 43. ὁ καιρὸς ὁ γλυκὸς κ' ἡ ὥρα τῆς ἡμέρας·
 ὅμως ὄχι καὶ τόσο πού νὰ μὴ μὲ σκιαζῆ
 ἢ θεωρία πού ἐνός λέοντα μοῦ ἐφάνη·
 46. Ἐφαινόταν μου αὐτὸς πῶς κατὰ μένα ἐρ-
 [χόνταν
 μὲ τὸ κεφάλι σηκωτὸ καὶ μ' ἄγρια πείνα,
 ὅπου θαρροῦσε πῶς ὁ ἀέρας ἐφοβόνταν.
 49. Καὶ μίας λύκαινας πού ἐφαίνονταν πῶς ὅλες
 εἶχε τὲς ὀρεξες στὴν ἄκρα τῆς λιγνάδα
 κ' εἶχε κάμη πολλοὺς νὰ ζήσουν πονεμένοι.
 52. Μοῦ προξένησε τούτη τόση παραζάλη
 μὲ τὴν τρομάρα πού σκορπούσαν ἡ θωριά τῆς,
 πούχασα, τὴν ἐλπίδα στὸ βουνὸ ν' ἀνέβω.
 55. Κι ὅπως ἐκεῖνος πού χροῦμεν' ἀποχτάει,
 ἂν καιρὸς ἦρθε πού τὸν ἔκαμε νὰ χάσῃ,
 σ' ὅλους τοὺς λογισμοὺς του θλίβεται καὶ κλαίει,
 58. τέτοιον ἔκαμ' ἐμὲ τὸ ἀσίγητο θηρίο,
 πού προχωρῶντας πρὸς ἐμένα, ἀγάλι ἀγάλι
 μ' ἐσπρωχνε πάλι ἐκεῖ π' ὁ ἥλιος σιγαλιάζει.
 61. Στὸ μεταξὺ πού ροβολοῦσα πρὸς τὸ σιᾶδι,
 μπροστὰ στὰ μάτια μου ἕνας ἄνθρωπος μοῦ ἐφάνη,
 πού ἀπὸ πολλὴ σιωπὴ φαίνονταν λιγωμένος.
 64. Ὅταν τὸν εἶδα στὴν ἀπέραντη ἐρημία,
 «Λάβε σπλάχνος γιὰ μέ!» τοῦ φώναζα, «κι ἂν
 [εἶσαι
 ἴσκιος, κι ἂν ἄνθρωπος.» Κ' ἐκεῖνος μ' ἀπεκρίθη·
 67. «Ἄνθρωπος πλιά δὲν εἶμαι, ἀλλ' ἄνθρωπος
 [ἐστάθην,
 κι αὐτοὶ πού μ' ἐγεννήσαν Λομβαρδοὶ σταθῆκαν,
 κ' εἶχαν πατρίδα τους τὴ Μάντοβα κ' οἱ δύο.
 70. Γεννήθηκ', ἂν καὶ ἀργά, στὸ κράτος τοῦ Ἰου-
 [λίου,
 κ' ἔχω ζήση στὴ Ρώμη τὸν καιρὸ τοῦ Αὐγούστου,
 ὅταν ἦταν δοξαστοὶ θεοὶ πλαστοὶ καὶ ψεῦτες.
 73. Ποιητὴς ἦμουν, καὶ τοὺς ὕμνους τοῦ δικαίου
 ἐψάλα υἱοῦ τοῦ Ἀγγίσι, πούρθε ἀπὸ τὴν Τροία
 ὡς τὸ περήφανο τὸ Ἴλιο ἐκατακάη.
 76. Ἀλλὰ γιατί σὺ ξαναπᾶς σὲ τόση πλήξη;
 γιατί δὲν ἀνεβαίνεις τὸ τερπνότατ' ἔρος,
 πούναι ἀδιήγητης χαρᾶς πηγή κ' αἰτία ;»
 79. «Ὡ ὁ Βιργίλιος σὺ εἶσαι, σὺ κ' ἐκεῖνη ἡ βρύση,
 πού λαλιᾶς τόσο ροβολᾷ πλούσιο ποτάμι ;»
 τ' ἀποκρίθηκα ἐγὼ μ' ἐντροπαλὸ τὸ βλέμμα.
 82. «Τῶν ἄλλων ποιητῶν ὡς δόξασμα καὶ φέγγος
 ἄς μοῦ ἀξίση ἡ σπουδὴ μου ἢ μακρυνὴ καὶ ὁ πόθος
 πού μ' εἶχε κάμη νὰ ζητῶ τὸ σύγγραμά σου.
 85. Ὁ δάσκαλός μου εἶσαι σὺ καὶ ὁ κύριός μου,
 σὺ εἶσαι μοναχὸς ἐκεῖνος ὅπου ἐπῆρα
 ἐγὼ τὸ ὕφος πού μ' ἐτίμησε τ' ὠραῖο.
 88. Τὸ ζῶο κοίταξε πού μ' ἔκαμε νὰ στρέψω
 βόθηα με, δοξαστέ σοφέ, νὰ τὸ ξεφύγω,
 νὰ μοῦ τρέμουν μοῦ κάνει καὶ σφυγμοὶ καὶ φλέβες.»
 91. «Παρ' αὐτὸν ἄλλο δρόμο νὰ τραβήξῃς πρέπει,»
 μ' ἀποκρίθηκε αὐτὸς σὰ μ' εἶδε νὰ δακρύζω,
 «ἂν ἀπ' τὸν ἄγριο τόπο νὰ γλυτώσης θέλεις.
 94. Τὸ ζῶο τοῦτο πού σὲ κάνει νὰ φωνάζῃς,
 στὸ δρόμο του δὲ στέργει νὰ περάσουν ἄλλοι,
 ἀλλὰ φέρνοντας μύρια ἐμπόδια τοὺς σκοτώνει,
 97. καὶ φυσικὸ ἔχει τόσο μοχθηρὸ καὶ ἀχρεῖο,
 πού τὴν ἐπιθυμᾷ ποτέ του δὲ χορταίνει
 καὶ παρὰ πρὶν πεινᾷ χειρότερ' ἀφοῦ φάγῃ.
 100. Πολλὰ εἶναι τ' ἄλλα ζῶα π' αὐτὴ κάνει ταῖρι,
 καὶ πάντα θὰ πληθαίνουν ὡς πού νᾶρθῃ ὁ Σκύλος,
 πού θὰ τὴν κάμη νὰ πεθάνῃ πονεμένη.
 103. Θροφὴ του χῶμα δὲ θὰ εἶναι οὐδὲ καλαῖ,

ἀλλὰ σοφία θᾶναι κι ἀρετὴ κι ἀγάπη,
 καὶ ἡ γέννησή του μεταξὺ Φέλτρου καὶ Φέλτρου.
 106. Τῆς χαμηλῆς θᾶναι Ἰτάλλας ὁ σωτήρας,
 πού ἡ παρθένια γι' αὐτὴν ἀπέθανε Καμίλλα,
 Τοῦρνος κ' Εὐρύαλος καὶ Νίος πολεμῶντας.
 109. Ἀπὸ τὲς χῶρες ὅλες τούτος θὰ τὴ διώξῃ
 ὡς νὰ τὴν ξαναβάλλῃ ἐκεῖ βαθυὰ στὸν Ἄδην,
 ἀπ' ὅπου εἶχε τὴν κάμη ὁ πρῶτος φθόνος νάβγῃ.
 112. Γιὰ τὸ καλὸ σου ἐγὼ στοχάζομαι καὶ κρίνω
 νᾶρθῃς κατόπι μου, κ' ἐγὼ θᾶμαι ὁδηγός σου
 κι ἀπὸ τόπον αἰώνιο θὰ σὲ βγάλω ἐδώθε,
 115. ὅπου τ' ἀπελιπισμένα φωνατὰ θ' ἀκούσης
 τὰ πονεμένα θέλ' ἰδῆς πνεύματ' ἀρχαῖα,
 πού κλαῖν τὸ δευτέρό τους θάνατο καθένα.
 118. Κατόπι αὐτοὺς θὰ ἰδῆς πού ἰλόχαροι ὑπομέ-
 [νου
 νὰ στέκουν στὴ φωτιά, γιατί θαρροῦν πῶς θᾶρθουν
 μιὰ μέρα νὰ χαροῦν μὲ τοὺς εὐλογημένους.
 121. Σὲ τούτους ἂν θελήσης ἔπειτα ν' ἀνεῖθῃς,
 ψυχὴ γι' αὐτὸ θε νᾶν' ἀξιώτερη ἀπὸ μένα·
 θὰ σ' ἀφήσω μ' αὐτὴν τὴν ὥρα πού θὰ φύγῃ·
 124. τί ὁ βασιλιάς ἐκεῖνος πού καὶ πάνου ὀρίζει,
 γιατί ἐστάθηκα ἐγὼ τοῦ νόμου του ἀποστάτης,
 στὴν πολιτεία του δὲ θελεῖ ἐγὼ νὰ πάω.
 127. Ἐξουσιάζει παντοῦ κ' ἐκεῖ ναι βασιλέας,
 εἶναι ἡ χῶρα του ἐκεῖ καὶ ὁ σεβαστὸς του θρόνος·
 ὦ σ' ἐκεῖνους χαρὰ πού αὐτὸς καὶ μέσα κράζει !»
 130. Κ' ἐγὼ σ' αὐτὸν «Ὡ Ποιητὴ μου, σ' ἐξορκίζω
 στὸν Ὑψιστον αὐτὸν πού δὲν ἔχεις γνωρίση,
 γιὰ νὰ φύγῃ ἀπ' αὐτὸ κι ἀπὸ χειρότερ' ἄλλο
 133. κακὸ, πάρε μ' ἐκεῖ πού τώρα μούπες, ὥστε
 νὰ ἠμπορέσω νὰ ἰδῶ τὴ θύρα τ' αἰ Πέτρου
 κι αὐτοὺς πού τόσο λυπημένους παρασταίνεις.»
 136. Τότ' ἐκίνησε αὐτὸς κ' ἐγὼ τοῦ πῆγα ὀπίσω.

Γ. ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. «Ἡ ζωὴ μας προβαίνει ὅμοια μὲ τόξο, ἀνεβαίνον-
 τας καὶ κατεβαίνοντας. Τὸ κατακόρυφο τοῦ τόξου (=τὸ
 μισὸ ταξίδι) εἶναι στὰ τριανταπέντε χρόνια.» Δάντης
 Συμπόσιο IV. 23. Ὁ ποιητὴς ἐγεννήθηκε τὸ 1285. Τὸ
 δράμα λοιπὸν γίνεται τὸ 1300, ἀρχίζοντας τὴν 25 Μαρ-
 τίου, καὶ βασιτεῖ 9 ἡμέρες.
 2. Δάσος ὀνομάζει τὴ ζωὴ τῆς ἁμαρτίας.
 3. Ἀληθινὸς δρόμος εἶναι ὁ δρόμος τῆς ἀρετῆς.
 4. Ὑπνος εἶναι ὁ ὕπνος τῆς ἁμαρτίας.
 13. Τὸ βουνὸ εἶναι σύμβολο τῆς ἐνάρετης ζωῆς.
 16. Πλάτες, οἱ ῥάχες τοῦ βουνοῦ.
 17. Πλανήτῃ ὀνομάζει τὸν ἥλιο κατὰ τὸ σύστημα
 τοῦ Πτολεμαίου. Ὁ ἥλιος εἶν' ἐδῶ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.
 20. Δίμη τῆς καρδιάς=ἡ καρδιά ὅπου συνάζεται τὸ
 αἷμα.
 27. Τὸ δάσος δηλαδὴ ἡ ἁμαρτία, θανατώνει τὸν ἄν-
 θρωπο. Ἀληθινὴ ζωὴ εἶναι ἡ ζωὴ τῆς ἀρετῆς.
 29. Ἔρμος πλάγι εἶναι ὁ ἀνέφορος τοῦ βουνοῦ.
 30. Αὐτὸς ὁ στίχος ζωγραφίζει τὸν ἄνθρωπο πού ἀνε-
 βαίνει. Τὸ πῶδι πού στηρίζει τὸ σῶμα εἶναι πάντα ἀπο-
 κάτω ἀπὸ τὸ πρῶτο.
 32. Ἡ πανθέρα εἰκονίζει τὴν ἄσωτια. Τὸ πλουμοδια-
 στὸ μαλλὶ εἶναι οἱ πολλὲς καὶ διάφορες ἡδονές. Ἡ ἄσω-
 τία γοργὴ καὶ ἀλαφροκίνητη σὺν τὴν πανθέρα κυριεύει
 τὸν ἄνθρωπο.
 38. Ὁ ἥλιος εἶναι στὸν ἀστερισμὸ τοῦ Κριοῦ τὴν
 ἄνοιξη, ἐποχὴ πού ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν κόσμον.
 45. Ὁ λέοντας εἰκονίζει τὴν ὑπερηφάνεια.
 49. Ἡ λύκαινα εἶναι σύμβολο τῆς φιλαργυρίας.
 60. Ὅπου ὁ ἥλιος δὲ λάμπει, στὸ δάσος.
 61. Ὁ Λατίνος ποιητὴς Βιργίλιος, σύμβολο ἐδῶ τοῦ
 φωτισμένου λογικοῦ ἢ τῆς ἀνθρώπινης ἐπιστήμης.
 63. «Ἡ φωνὴ τοῦ φωτισμένου λογικοῦ εἶναι ἡ φαί-
 νεται στὸ πρῶτο ζῆνημα τοῦ ἁμαρτωλοῦ πολὺ χαμηλὴ
 καὶ ταπεινὴ, τόσο πού μόλις αὐτὸς ἀκούει κάποιους ἄξε-
 διάλυτους φθόγγους τῆς· γίνεται ἔπειτα δυνατώτερη καὶ
 καθαρώτερη ὅσο ὁ ἄνθρωπος προχωρεῖ στὸ ζῆνημά του
 ἀπὸ τὸν ὕπνο τῆς ἁμαρτίας.» Σκαρτατσίνης.

70. Ἄν καὶ ἀργά, δηλαδὴ 29 χρόνια ὕστερ' ἀπὸ τὴ
 γέννηση τοῦ Ἰουλοῦ Καίσαρος.
 84. Τὴν Αἰναιάδα.
 87. Εἶπε γράψῃ τὰ Λυρικά του καὶ τὴ Νέα Ζωή.
 «Ὑψος ἐννοεῖ γενικῶς τὴν ἐσωτερικὴ συμφωνία τῆς μορ-
 φῆς καὶ τοῦ στοχασμοῦ Καζίνης.
 91. Ἄλλο δρόμο=Τὸ δρόμο τῆς Κόλασης καὶ τοῦ
 Καθατηρίου, γιὰ νὰ μισήσῃς τὴν ἁμαρτία καὶ νὰ καθαρ-
 ρισθῆς.
 100. Πολλὲς εἶναι οἱ κακίαι πού προέρχονται ἀπὸ τὴ
 φιλαργυρία.
 101. Ὁ Σκύλος. Στὸ πρῶτότυπο, τὸ Λαγωνικό. Ἄμ-
 φίσολο ποιὸν ἐννοεῖ ὁ Ποιητὴς. Ὑποθέτουν πολλοὶ τὸν
 Gangvande della Scala, ἡγεμόνα τῆς Βερώνας, αὐτοκρα-
 τορικὴν ἀντιπρόσωπο καὶ ἄκρον ὑπέρμαχο τῆς πατρίας
 τῶν Γιβελίνων, ἄλλοι ἕναν ἄλλον ἀρχηγὸ τῶν Γιβελίνων,
 ἡγεμόνα τῆς Πίζας καὶ τῆς Λούκας, ἄλλοι τὸν Πάπα
 Βενέδικτον ΙΑ'. Ἄλλοι νομίζουν ὅτι ἐννοεῖται ὁ Χριστὸς
 τῆς Δευτέρας Παρουσίας. Ἄλλοι ἕνα πρόσωπο ἀόριστο
 καὶ στὸ νοῦ τοῦ Δάντη, πού ἤθελε φέρῃ τὸν κόσμον στὸ
 δρόμο τῆς ἀρετῆς. Καὶ ἄλλοι ἄλλα. Ἀκολούθησα τὴν
 πρώτην ὑπόθεσιν.
 103. Καλαῖ. Ἐννοεῖ γενικῶς τὰ χοήματα, τὸ χρυσάφι.
 105. Φέλτρου καὶ Φέλτρου. Ὁ τόπος μεταξὺ Φέλ-
 τρου καὶ Φέλτρου (Μοντεφέλτρου) εἶναι γιὰ τὸν Can-
 gvande ἡ Βερώνα, γιὰ τὸν ἡγεμόνα τῆς Πίζας καὶ τῆς
 Λούκας ἡ Ρωμανία, γιὰ τὸ Βενέδικτο τὸ Τρεβίζο. Ὅσοι
 ἐννοοῦν τὸ Χρ. στὸ ἦ ἕνα πρόσωπο ἀόριστο ἐξηγοῦν τὲς δύο
 λέξεις ὡς οὐσιαστικὰ μὲ τὴ σημασία τῆς ταπεινῆς κατα-
 γωγῆς.
 106. Χαμηλῆς Ἰταλίας. «humifemque videmus
 Italianam» Αἰναιάδα Γ'. 522. Ὀνομάζει μ' αὐτὸ τὸ ἐπίθετο
 τὴν Ἰταλία, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴ θάλασσα τὰ μέρη τοῦ Λατίου
 κάνουν αὐτὴ τὴν ἐντύπωσιν.
 107. Καμίλλα, κόρη τοῦ βασιλέως τῶν Βόλσκων, πού
 ἀπέθανε πολεμῶντας ἐναντίον τῶν Τρώων. (Αἰναιάδα, Θ'.
 768—831.)
 108. Τοῦρνος, βασιλέας τῶν Ρουτούλων, πού ἐσχό-
 τωσε ὁ Αἰνέας (Αἰν. ΙΒ'. 919—952) Εὐρύαλος καὶ Νί-
 σης, Τρώες, φίλοι ἐγκάρσιοι, πού ἀπέθαναν πολεμῶντας
 ἐναντίον τῶν Ρουτούλων.
 111. Πρῶτος φθόνος, τοῦ ὄση πού ἀπάτησε τὴν Εὐα.
 117. Πρῶτος θάνατος εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς
 ἀπὸ τὸ σῶμα, δεύτερος ἡ τιμωρία τῆς στήν κόλαση.
 119. Στὴ φωτιά τοῦ Καθατηρίου.
 120. Μὲ τοὺς εὐλογημένους τοῦ Παρδείσου.
 122. Ἡ Βατρική πού θὰ φανισθῇ στὸ Δάντη, στὴν
 κορφή τοῦ βουνοῦ τοῦ Καθατηρίου γιὰ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ
 ὡς τὸ θρόνον τοῦ Ὑψίστου.
 132. Τὴν πλάνη ὅπου βροσκοῦμαι καὶ τὴν κόλαση ὕστερ'
 ἀπὸ τὸ θάνατό μου.
 134. Τὴν πύλη τοῦ Καθατηρίου πού εἶναι καὶ πύλη
 τοῦ Παραδείσου. Γ. Κ.

Ο ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΑΣ

ΚΑΙ Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ Α' Γ' ΜΑΡΚΟΥ

Κάθε Ἕλληνας φιλόλογος πού, σὺν κ' ἐμένα,
 ἐσπούδασε στὴν Ἰταλία, δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ τὸν
 ἐκυρίεψε ζῆλος ξεχωριστὸς γιὰ τὸ Βησσαρίωνα, ὅπου
 εἶναι τὸ πῶ σπουδαῖο πρόσωπο ἀπὸ ὅσοι γραμματι-
 σμένοι ἐπῆγαν στὴ Φραγκιὰ λίγα χρόνια πρὶν τὸ
 πάρισμο τῆς Πόλης καὶ κατόπι. Ἔτσι κι ὁ ζωγράφος
 πού θέλει νὰ γνωρίσῃ τὴν ἱστορία τῆς τέχνης
 του θὰ κάμει ὅλα τὰ δυνατὰ του γιὰ νὰ ἰδεῖ ἔργα
 τοῦ Θεοτοκόπουλου πού, περνώντας ἀπὸ τὴν Ἰταλία
 πρῶτα, ὕστερα πῆγε μακρὰ ὡς τὴν Ἰσπανία, κι
 αὐτοῦ πέρα ἔγινε ἔρακοςτος μὲ τὸ ὄνομα El Grego
 καὶ δοξάστηκε σὺν ἑνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους τῆς ἀρ-
 χαίας ἐλληνικῆς ἐποχῆς. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ γιαιτροὶ θὰ
 καμαρώνουν ἕνα Μαιυροκορδάτο τῆς συντεχνίας τους
 ὅπου στὰ 1671 ἐτύπωσε στὴ Μπόλωνια ἕνα λατι-
 νικὸ βιβλίο ἀπάνου στὸ πλεμόνι καὶ τὴν κυκλοφορία
 τοῦ αἵματός πού ξανατυπώθηκε ὕστερα κάμποσες
 φορές στὴ Γερμανία καὶ τὸ μετάφρασαν κιόλας γαλ-

λικά· τόσο δυνατή είτουν ή έντύπωση όπου έκαμε στον καιρό του.

Ο Βησσαρίωνας είτουν σαραντάρης όταν πήγε πρώτη φορά στην Ιταλία μαζί με τον Πατριάρχη Γεωργίου και τον Αυτοκράτορα Ιωάννη Παλαιολόγο για τὸ ζήτημα τῆς ένωσης τῶν Ἐκκλησιῶν. Στὴ Βενετία τὸς δέχτηκαν με τιμές και πανηγύρια, και τότες βέβαια ή καρδιά τοῦ Βησσαρίωνα γγίχτηκε ἀπ' ἀγάπη για τὴν κοκώνα τοῦ Ἀδριατικοῦ, ἀγάπη εὐγενική και δόσπαρτη που είτουν μελλούμενο νὰ μὴν τὸν ἀρίσει ποτέ. Ο Βησσαρίωνας είτουν διπλωμάτης φίνος και έβλεπε που τὸ Βυζάντιο, ἀν ήθελε με τὰ σωστά νὰ λάβει βοήθεια ἀπὸ τὸν Πάπα και ἀπὸ τὴ Φραγκιά, ή οποία τότες στὸ θρησκευτικό είτουν μία και ἀχώριστη, έπρεπε νὰ δεχτεί τὴν ένωση ὅπως ὅπως. Ο Γεωργίου ἀπέθανε στὸ Φιρέντσε και τὸν εἶχαν στην Ἐκκλησία Santa Maria Novella γράφοντας ἀπάνου στὸ μνημόρι του «Ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλης». Ἀμα έσωσε ή σύνοδο δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία που ὁ Βησσαρίωνας γύρισε στην Πόλη μαζί με τὸ Μάρκο Εὐγενικό, που είτουν ἀντίθετός του. Μπορεί κιόλας ὁ Βησσαρίωνας νὰ εἴπαζε για νὰ βεβαιωθεί μήπως μπορούσε νὰ γίνει ὁ ἴδιος Παιτριάρχης· ἀφού ὅμως δὲν εἴρηκε καλὴ διάθεση σὸν τόπο, πήγε πίσω στην Ιταλία πάντα με ἕνα σκοπό: και χωρὶς τὸ ἀξιωμα νὰ δουλεύει για τὴ θλιμμένη πατρίδα. Αὐτὸ ἀποδείχτει πῶς φανερά ὅλη ή ζωή του στα τριάντα χρόνια που εἴζησε ζενιτέμενος.

Ἐπιασε νὰ μάθει λατινικά, και πέτυχε λαμπρότατα. Ἀπὸ τότες ὅλα τὰ βιβλία του είταν σὲ δυὸ γλώσσες, ἑλληνικά για τοὺς πατριώτες και λατινικά για τοὺς Φράγκους. Ὅπως και ἄλλοι Ἕλληνες σοφοί έκαμε και αὐτὸς μεταφράσματα ἀπ τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων. Θὰ ἀναφέρω μονάχα τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Ξενοφῶντα, γιατί ὅμοια με τὸν Ἀθηναῖο μπορούμε και αὐτὸν ἀξιόλογο νὰ τὸν ὀνομάσουμε «Μελίσι τοῦ Βυζαντιοῦ». Γλυκά και ὁμορφα τὰ λατινικά του, και ἑξάστερα σὸν τὸν οὐρανὸ τῶν τόπωνε ὅπου εἴζησε. Μερικοί ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς του εἴλεγον πῶς είτουν ὁ πρῶτος λατινιστὴς ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες, ἄλλοι πῶς και στα ἑλληνικά και στα λατινικά δὲν είτουν κατώτερος ἀπὸ κανέναν, είτε φράγκο είτε συντοπίτη.

Σὸν πολιτικὸς εἴδωκε δεῖγμα τῆς ἀξίας του στὴ Μπολῶνια, ὅπου τὸν εἴστειλε ὁ Πάπας κ' εἴμεινε πέντε χρόνια για νὰ φέρει τάξη και ὁμόνοια σὸν τόπο ὅπου βρισκοῦνταν πῆς ἀπαναστατημένος. Τὸ κυβέρνημά του ἄρесе, και εἴλεγον πῶς ὁ Βησσαρίωνας είτουν κάτι διαφορετικό, ὄχι ἄνθρωπος, ποῦπσε ἀπὸ τὰ οὐράνια. Νὰ ἀρίσει στὴ Μπολῶνια δὲν είτουν κ' εὐκόλο πράγμα, ἀ συλλογιστοῦμε που αὐτὴ ή πολιτεία είτουν τότε ή δασκάλα τοῦ κόσμου—Bononia docet—και εἴχε Πανεπιστήμιο στημένο πρὸ τετρακόσια χρόνια. Ἐκεῖ εἴχε σπουδάζει και ὁ Ντάντες και ὁ Πετράρχης, και, καθὼς σήμερα κάθε ἄνθρωπος με μιὰ θέση στα γράμματα ή στην καλλιτεχνία θὰ πάει στὸ Παρίσι για νὰ γνωρίσει και νὰ γνωριστῆ, έτσι τότες ὅσοι εἴχαν ταλέντο νὰ ξετυλίξουν εἴπαιρναν και ἀπὸ ἕνα βαφτίσι στην ἀτμοσφαῖρα τῆς Μπολῶνιας. Ο Βησσαρίωνας που τὴν ἐκυβέρνησε σὲ κρίσιμη στιγμή κ' εἴπαινεθη για τοὺς ἀγῶνες του δὲν είτουν λοιπὸν ἕνας νομαρχῆς τῆς ντουτζίνας.

Ἐμεῖς ἐμάθαμε— λέω για τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἡλικίας μου— ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ Βακαλόπουλου πῶς ὅταν οἱ Ἕλληνες τοῦ Βυζαντιοῦ ἐπήγαν στὴ Φραγκιά τὴν εἴρηκαν βάρβαρη και ἀγράμματη και πῶς αὐτοὶ τὴν εἴβγαλαν ἀπὸ τὰ σκοτάδια τῆς ἀμά-

θειας. Μὰ αὐτὸ εἶναι χοντρὸ λάθος που μεθαίε με κουτὴ περηφάνεια τὸ μυαλὸ τοῦ ρωμιόπουλου και τὸ χλωροφορμίζει για κάθε σωστὴ σκέψη και γερή. Αἰῶνα δλάκερο πρὶν οἱ Ἕλληνες σκεφοῦν ἀκόμα νὰ ἀφίσουν τὸν τόπο τους εἴχε γραφτῆ ή Θεία Κωμωδία ὅπουναι ταμεῖο και καθρέφτης ὅλης τῆς μάθησης τοῦ μεσαίωνα, ὁ Θωμάς Ἀκουινάτης εἴχε γράψει ἕνα μεγάλο φιλοσοφικό σύγγραμμα, ὁ Γκιώτος εἴχε φέρει σπουδαίους νεωτερισμούς στὴ ζωγραφική και δῶσε στὸ Φιρέντσε τὸ σκῆδιο για κείνο τὸ καμάρ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τὸ μαρμαρένιο καμπαναριὸ πουναι ἀψηλὸ σὸν ἐνενηντα μέτρα και λές που πᾶς και τὸ παιζίζει ἀπάνου στα δάχτυλα. Στὸν ἴδιο καιρὸ και τόπο εἴχαν γίνει οἱ πόρτες τοῦ Battistero με ἕνα σωρὸ ἀγαλματάκια μικρὰ τόσσα ἀπὸ τὸ Ghiberti που μπορούμε νὰ τὸν ποῦμε Meissonier τῆς γλυφτικῆς. Ὅποιος πάλε πάει στὸ Trocadéro, στὸ Παρίσι, βλέπει γαλλικά ἀγάλματα τῆς ἴδιας ἐποχῆς που δὲν ἀφίνουν καμμιά ἀμφιβολία ὅτι πρόοδο μεγάλη εἴχε γίνει στὴ φραγκιά πολὺ πρὶν πέσει τὸ Βυζάντιο. Με μισὸ κάλπικο κατεβατὸ που μπορούμε νὰ γράφουμε για νὰ ἐνθουσιάσουμε τάχα τὰ παιδιά μας ή ἱστορία τοῦ κόσμου δὲν ἀλλάζει, μόνο φουσκώνοντας ἀνώφελα τὴ φαντασία τοῦ μαθητῆ με τὴν ἰδέα ἀπὸ περκαμένα και ἀρταστα μεγαλεῖα τὸν κάνουμε και δὲ βλέπει που πάντα και παντοῦ βρέθηκν λαοὶ ἔξυπνοι και δουλευτάδες ὅπου εἴφεραν τὸν πολιτισμὸ κάθε τόσο και ἀπὸ ἕνα βῆμα ἄμπρός που σὲ καιροὺς ὄχι πολὺ μακρὰ ἀπὸ μᾶς ἄλλοι κατᾶφεραν πράγματα μεγάλα και σπουδαῖα και τέλος που κ' εἴμεῖς οἱ ἴδιοι, φτάνει νὰ τὸ θέλουμε, μπορούμε νὰ καταπιαστοῦμε τίποτις πρωτότυπο και ἀξιο νὰ φέρει πίσω τὴν Ἑλλάδα στὸ δόξαμένο δρόμο ὅπου βᾶδισε ἕναν καιρὸ.

Ἐν τὴ μελετήσουμε καθὼς πρέπει, ή ἱστορία θὰ διώξει μερικὲς φούσκες ἀπὸ τὸ νοῦ μας, θὰ μᾶς δείξει ὅμως που ή πνευματικὴ ἐργασία δὲν εἴπαψε ἀνάμεσα στὸ ἔθνος και στα χρόνια τὰ πιὸ σκοταδερά. Ἡ ἀλυσίδα δὲν ἐκόπηκε ποτέ, σὲ κάποια σημεία εἶναι χαλαρωμένη, κάποιοι κρῖκοι ἐσκορπίστηκαν στα ξένα, μὰ δουλιὰ εἴγινε πάντα, και, ἀν ξαναρχίσουμε ὅπως τὸ θέλει ή ἐποχὴ και ὅπως εἶναι τῶρα βολετὸ με τὴν καλλίτερη θέση ὅπου βρίσκεται τὸ ἔθνος, ή ἀλυσίδα θὰ ζαναδυναμώσει, ή Ἑλλάδα θὰ ἀνασάνει πάλε, και οἱ λαοὶ θὰ ἀκούνε πνοή ἀπὸ τὰ ρουθούνια τῆς και παλμὸ στην καρδιά τῆς. Ἐνας σκόρπιος κρῖκος εἶναι και ὁ Βησσαρίωνας, ὅπου μοῦδωσε τὸ θέμα για τοῦτο τὸ ἄρθρο. Ὅμως δὲ μπορούμε νὰ μιλήσεις για δαῦτονε σὰ φιλόσοφο χωρὶς νὰ θυμηθεῖς και τὸ δάσκαλό του τὸ Γεμιστό, που στὸν καιρὸ του εἴπαζε μεγάλο ρόλο στὸ Μιστρα, στην Ἀδριανούπολη και στὸ Φιρέντσε ἀκόμα ὅπου ἕκατσε λιγούλακι. Ἀπὸ τὰ δύομισυ ἑκατομμύρια ψυχῆς που ζοῦνε στην Ἑλλάδα θᾶναι θαῦμα ἀ βρισκονται πενήντα που νᾶκουσαν για αὐτὸ τὸ μεγάλο φωστῆρα. Ἐγὼ που βγῆκα ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο με ἄριστα κ' ἐπήρα και μετάλλιο εἶδα πρώτη φορά τὸνομά του σ' ἕνα ἰταλικὸ βιβλίο στὸ Φιρέντσε, τοῦ κηθηγητῆ μου τοῦ γέρο Villari. Ο Γεμιστὸς σὸν ἐπήγε στην Ιταλία μεταφράσε, καθὼς ἕκαναν τότε και οἱ ξένοι σοφοί, ἀρχαῖα τὸ ὄνομά του, κ' έτσι εἴγινε Πλήθων, ἔπειτα με τὴν ἐρασιμακὴ προφορά δὲν τὸ ξεχώριζαν ἀπὸ Πλάτων, και τὸ λάθος ρίζωσε και πάει, ὁ δὲ Villari τὸνε γράφει Πλάτωνα στὴ βιογραφία του τοῦ Μακιαβέλλη.

Τί καθαυτοῦ ἕκαμαν οἱ σοφοὶ τοῦ Βυζαντιοῦ ὅταν κατέβηκαν στὴ Δύση μπορούμε νὰ τὸ ποῦμε σὲ δυὸ λόγια. Ἐφεραν τὴ Φραγκιά σὲ μεγαλειότερη

και στενώτερη γνωριμία με τὰ γράμματα, τὴν ἱστορία και τὸ νοῦ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνωνε, μὰ και οἱ ἴδιοι ἐμάθαν ἀπὸ τοὺς Φράγκους νὰ χτιμήσουν καλλιτέρες τὸ θησαυρὸ ὅπουχαν φυλάζει πῆς ἄκαρπο τόσους αἰῶνες. Κεῖμα που κῦτὴ ή πνευματικὴ ἀδελφοσύνη εἴγινε τόσο ἀργά! Ἐκατὸ χρόνια προτῆτερα θᾶφερε τὸν ἀνθὸ νέας φιλολογίας και φιλοσοφίας μέσα στὸ Βυζάντιο, ή πολιτικὴ φιλία Ἀνατολῆς και Δύσης θὰ στρώνοῦν ἀπάνου σὲ θεμέλια καινούρια δίχως τίς θεολογικὲς λογοτριβές, και ή ἐνωμένη δύναμη τῆς Εὐρώπης θὰ γλύτωνε τὴν Ἀνατολή ἀπὸ τὸν κίντυνο τῆς Τούρκικης σκλαβιάς. Ἰσια με τότες ή Φραγκιά ἐγνώριζε μονάχα τὸν Ἀριστοτέλη, και μήτε στὴ γλώσσα του, μόνε ἀπὸ μεταφράσεις λατινικὲς ὅπουγιναν ἀπάνου στα συγγράμματα τῶν ἀράπηδων τῆς Ἰσπανίας. Γιατί, ὅταν τὰ ἑλληνικά λημονήθηκν στην Εὐρώπη, οἱ Ἀράπηδες εἴχαν πάρει πολλὰ ἀπὸ τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλη, τᾶχαν κάμει δικὰ τους και γράψαν πολλὴ νιόφτιαστη φιλοσοφία ἀπάνου σ' αὐτὴ τὴ βάση. Οἱ Φράγκοι κατόπι με τὸ ἴδιο ὕλικὸ ἕκαμαν τὴ Σκολαστική, που είτουν φιλοσοφία με τὸν περιορισμένο σκοπὸ νὰ ὑποστηρίξει τὴ θεολογία, νὰ βρῖσκει δηλαδή τὴ λογικὴ ἐξήγηση για κάθε ἀλήθεια που διδάσκει τὸ θρησκευτικὸ δόγμα. Ο Ἀριστοτέλης είτουν ἀρχηγὸς τῆς Σκολαστικῆς. Ο Ντάντες και ὅλοι οἱ ἄλλοι τὸνε θεωροῦνε τέτοιο. Ἄλλο φιλόσοφο ἀξίας δὲ γνωρίζαν. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀκούοῦν καμμιά ρωνὴ που ή φιλοσοφία τοῦ Ἀριστοτέλη είτουν κάτι σὰ δικηγορήσιο και δὲν εὐχαριστοῦσε ὅσο πρέπει τὴ σκέψη· μὰ που νὰ βρεθεῖ ἄλλη;

Δὲν εἴχε ἀκόμα φτάσει ὁ καιρὸς για τὸ λογισμὸ τὸν ἐλεύτερο και ἀνεξαρτητο. Τίποτες δὲ μπορούσε νᾶχει πέραση δίχως τὴ βούλλα και τὴ σύσταση τῆς ἀρχαιοσύνης. Ἡ Ἰντία είτουν ἀγνωστη, τὰ γερογλυφικά και τὰ χερσὸγραφα τῆς παλιῆς Αἴγυπτος είτουν θαμμένα ὀργυιές βαθιὰ μέσα στὴ γῆς και κανεῖς δὲν τὰ ὄνειρευοῦνταν. Δὲν εἴμενε λοιπὸν παρὰ τὸ Βυζάντιο, και κατὰ κεί ἄρχισαν νὰ γυρίζουν τὰ μάτια τῶν σπουδαστᾶδων. Μὰ ὁ Ντάντες ἀπέθανε δίχως τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἀνάξει σ' ἀλλουῶνε τὴν καρδιά τὴν ποθύμια τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας· ή χαρὰ τοῦ Πετράρχη είτουν ἀμέτρητη ὅταν τοῦστειλαν ἀπὸ τὴν Πόλη ἕνα ἀντίγραφο τοῦ Ὀμήρου, και σὸν πετράδι ἀτίμητο τᾶβαλε στην καλλίτερη θέση τῆς βιβλιοθήκης του, μὰ, ὅσο και ἂν ἐθαῦπωνε με τὴ μυστηριώδη λάμψη του, εἴμεινε πάντα πετράδι για αὐτὸνε, βουδὸ και ἄλλο: ὁ Μποκκάτσιος ἐπάσκισε νὰ μάθει ἑλληνικά ἀπὸ ἕναν κολόγερο τῆς μεσηβρινῆς Ἰταλίας, τὸ Λεόντιο Πιλᾶτο, μὰ ὁ δάσκαλος είτουν παράξενος ἄνθρωπος και ὁ Ἰταλὸς συγγραφεῖς τὸν εἴβαλε νὰ τοῦ υπαγορέψει μιὰ μεταφράση τῆς Ἰλιάδας και πέρα πέρα μαζί δὲν ἐπήγαν. Ἐτσι λοιπὸν ἀπέρασε ὁ δεκατέσσαρτος αἰῶνας τὸν πόθο για νέα μάθηση τὸν εἴχαν πολλοί, μὰ ὅσο δὲν ἐφύσαγε ή τούρκικη μπόρα και οἱ δασκάλοι δὲν ἐρχοῦνταν.

Μιὰ και καλῶς ὄρισαν, ὁ Ξαναγεννημὸς ποῦχεν ἀρχινῆσει με τὸν Πετράρχη βρῖσκει ὅτι ἐχρειάζοῦνταν για νὰ γίνει σωστός και νὰ ἀνθῖσει στα πλέρια. Τὸ πιὸ σημαντικό ἀποτέλεσμα ὅπουφεραν τὰ ἑλληνικά γράμματα είτουν ή γνωριμία με τὸν Πλάτωνα που ἴσια με τότες τὸν ἔφεραν μονάχα ἀπὸ τὸνομα. Ο δάσκαλος τοῦ Ἀριστοτέλη ξεθρονιάζει τὸ μαθητῆ, και στὸ Φιρέντσε, τὴν Ἀθήνα τῆς Ἰταλίας, ζαναβασιλεύει αὐτός. Ο Γεμιστὸς εἶναι Πλατωνικός, μάλιστα ἀναστημένος Πλάτωνας. Ο Γεώργιος Τραπεζούντιος, ἀπὸ πεποίθηση ἴσως, μὰ μπορεῖ και ἀπὸ ζούλια για τὴ δόξα τοῦ πατριώτη, εἶναι ἀντί-

θετός του, γράφει δυνατὰ ἐναντία στὸν Πλάτωνα καὶ βρίζει τὸ Γεμιστό πού εἶπουν πεθαμένοι. Ὁ Βησσαρίωνας δὲ βαστάει νὰ ψέγεται ὁ συγγραφέας τῶ διαλόγων καὶ νὰ κατηγορηθῆται ὁ δάσκαλός του, καὶ γιὰ νὰ ὑπερασπίζῃ τὴ φιλοσοφία τοῦ ἐνοῦ καὶ τὴ μνήμη τοῦ ἄλλου γράφει, ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ κατὰ πῶς εἶπουν συνήθειο του, ἓνα σύγγραμμα δη-
 ρεμένο σὲ πέντε μικρὰ βιβλία. Ὁ Βησσαρίωνας εἶναι πάντοτε ὁ ἄνθρωπος τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ τῆς εἰρή-
 νης—Νουμᾶς ὅπως τὸν εἶπε ἓνας σ' ἓνα ἐπίγραμμα
 δπουόφτιασε γιὰ τιμὴν τοῦ ἐπειτα πού πέθανε—βρί-
 σκει πολλὰ καλὰ στὸν Ἀριστοτέλη, βρίσκει καὶ
 στὸν Πλάτωνα, καὶ λείπει στὸν συντοπίτη του τὸν
 Τραπεζούντιο πού ἔπρεπε νὰ διαβάξῃ καὶ τὸν ἓναν
 καὶ τὸν ἄλλον, καὶ νὰ πάρει ἀπὸ τὸν καθένα ὅ,τι
 εἶναι σωστὸ καὶ χρήσιμο.

* *

Εἶχα προχθὲς στὰ χέρια μου τὸ λατινικὸ κεί-
 μενο ὅπου εἶναι ἀπὸ τὰ πρῶτα πρῶτα βιβλία — τὸ
 130—πού τυπώθηκαν στὴ Ρώμη. Εἶναι καθὼς φαί-
 νεται ἀπὸ τὰ 1469, καὶ διατηρήθηκε περιφρῆμα.
 Τετρακόσια τριάντα ὀχτὼ χρόνια πέρασαν ἀπάνου
 του, καὶ μονάχα λίγες σελίδες ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἐκτινί-
 σαν ἀπὸ τὴ νότια. Δύο τρία φύλλα εἶναι σκουληκο-
 φαγωμένα, μὰ τόσο ἀλαφρὰ πού δὲν τὸ νοιώθεις
 παρὰ ἂν ἐξετάσεις ἐπιταυτοῦ τὸ βιβλίον ἀπέρασε
 στὸ Μουσεῖο ἀπὸ τὴ βιβλιοθήκη τοῦ βασιλεῦς Γιώργη
 Δ' πού μερικοὶ λένε πῶς τὴν ἐχάρισε, ἄλλοι πῶς
 τὴν ἐπούλησε στὸ ἀγγλικὸ ἔθνος. Τὰ στοιχεῖα αὐτοῦ
 τοῦ βιβλίου εἶναι χτυπητὰ λατινικὰ πού σὰ γοθικὰ
 μοιάζουν καὶ τὰ ἑλληνικὰ κειμήλια πού παραθέτει
 ἔχουν κάτι θωριά πολὺ περιεργή. Σ' αὐτά, τὰ γράμ-
 ματα δὲ μοιάζουν μὲ κανένα παλιὸ χερσόγραφο τῆς
 ἐποχῆς οὔτε μὲ τὸν τύπο τὸν κατοπινόν, εἶναι ὅμως
 ἕαστερα καὶ πὲς ἕμορφα, μόνον πού τοὺς λείπει νο-
 στιμάδα. Σοῦ κάνουν τὴν ἐντύπωση ἀπὸ ἀγόρια γερά
 μὰ ἄγουρα, πού τ'ἔστειλαν παστρικά καὶ καλοντυ-
 μένα σὲ κάποια γιορτῆ, μὰ ἀκόμα δὲν ξέρουν, τὰ
 καφερά, πῶς νὰ στέκονται ἀνάμεσα στὸν ξένο κό-
 σμο. Τὸ σκῆμα τοῦ βιβλίου εἶναι αὐτὸ πού λέν φύλ-
 λο, μὰ ὄχι πολὺ μεγάλο, καὶ σ' αὐτὸ φαίνεται τὸ
 γούστο τοῦ Βησσαρίωνα πού θὰ τὸ διάλεξε βέβαια.
 Τὰ περιθώρια εἶναι στενοῦστικα στὴν ἀπάνου μεριά
 καὶ στὴ μέση, φορδιὰ ἔμωσ καὶ μεγαλόπρεπα κα-
 τακάτου καὶ στὰ ἐξωτερικὰ πλάγια.

Μὴ μὲ ρωτᾶτε πόσα κατεβατὰ εἶναι, μήτε πόσα
 τυπογραφικὰ φύλλα, γιατί οἱ τυπογράφοι δὲν ἔβα-
 λαν νόμωρα οὔτε ψηφία γιὰ νὰ τὰ μετρήσουν. Εἴ-
 μαστε ἀκόμα στὰ πρῶτα βήματα τῆς τέχνης, βλέ-
 πετε. Στὴν ἀρχὴ καθενὸς ἀπὸ τὰ πέντε μέρη τοῦ
 βιβλίου ἐννοοῦσαν νὰ τυπώσουν τὸν τίτλο μὲ κόκκινα
 γράμματα, μὰ ἐπειτα θὰ τὸ βρῆκαν δύσκολο, καὶ ἡ
 ἴδια δουλιὰ ἐγίνε μὲ τὸ χέρι. Οἱ μαστόροι—magi-
 stri—πού τὸφτιασαν εἶταν δύο Γερμανοί, πού πρῶ-
 τοι ἀπ' ὅλους ἐτύπωσαν βιβλία στὴν Ἰταλία κ'
 ἔμαθαν κατόπι τὴν τέχνη τους σ' ἄλλους καὶ τοὺς
 ἐμψύχωσαν νὰ καταπιαστοῦν τὴν ἴδια δουλιὰ. Τυ-
 πογραφεῖο δὲν εἶχαν, καὶ στὴν ἀρχὴ τοὺς ἐφιλοξέ-
 νησε τὸ μοναστήρι τοῦ Sudjaco, λίγα μίλλια ὄξω
 ἀπὸ τὴ Ρώμη. Ἐκεῖ ἐτύπωσαν μερικὰ συγγράμμα-
 τα μὲ γοθικὰ στοιχεῖα, ὄχι ὅμως πολὺ χοντρογράμ-
 μα, καὶ τὸ Μουσεῖο ἐδῶ ἔχει τρία ἀπὸ αὐτά. Τὰ
 ὀνόματα τῶν τυπογράφων δὲ φαίνονται πουθενὰ σ'
 αὐτὰ τὰ τρία τοῦ μοναστηρίου, τὸ ξέρουμε ὅμως ἀπὸ
 ἓναν κατάλογο τῆς ἐποχῆς πού εἶναι δικὰ τους.
 Ἐνα μάλιστα, τὸ De Oratore τοῦ Κικέρωνα, οὔτε
 τὸν τύπο ὅπου ἐφτιάστηκε δὲν ἔχει σημειωμένο ὡς

τόσο σ' ἓνα ἀντίτυπο — ὄχι ἐκεῖνο τοῦ Μουσεῖου —
 ὑπάρχει μὴ χερσόγραφο χρονολογία, 30 τοῦ Σταυ-
 ροῦ 1465 ἢ ὅποια, ἂν παραδεχτοῦμε πῶς δὲν τὴν
 ἐπρόστεσαν ἀργότερα γιὰ κερδοσκοπία, δείχνει πού
 αὐτὸ τὸ De Oratore εἶναι τὸ πῶ ἀρχαῖο γνωστὸ
 βιβλίον πού τυπώθηκε στὴν Ἰταλία. Ἀπὸ τὸ Subja-
 co πῆγαν ὕστερα στὴ Ρώμη μίση, ὅπου δύο ἀδέρ-
 φια(*), ἐγκάτοικοι τῆς πολιτείας, τοὺς ἔκαμαν λίγο
 τόπο στὸ σπίτι τους γιὰ νὰ δουλέψουν. Μᾶς τὸ μα-
 θαίνουν οἱ ἴδιοι σ' ἓνα ὀχτάστιχο λατινικὸ ἐλεγεῖο
 στὸ τέλος τοῦ τόμου, ὅπου ἐξομολογοῦν τὸ φόβο τους
 πού ὁ κόσμος θὰ γελάσει μὲ τὰ ἄγρια τους ὀνόματα
 τὰ τευτονικὰ, ὀλπίζοντας ὅμως, οἱ καημένοι, πῶς
 τὸ παρούσασμα μιᾶς τέχνης καινούριας ἀγνωστῆς
 στὴς Μούσες θὰ γλυκάνει τὴν ἐντύπωση :

Mitiget ars Musis inscia verba virum.

Σὰς γράφω καὶ τὰ ὀνόματα πού δὲν εἶναι δὰ καὶ
 τόσο ἄσκημα γιὰ μᾶς πού συνηθίσαμε καὶ ξέρουμε νὰ
 τὰ προφέρουμε· μονάχα πού ὁ στίχος κουτσίζει στὴν
 ἀρχή :

Conradus Swrynheym : Arnoldus Pannartique
 magistri.

Αὐτὸ τὸ ὀχτάστιχο βρίσκεται πάλαι καὶ σ' ἄλ-
 λα συγγράμματα βγαλμένα κατ' ἐκεῖνα τὰ χρόνια,
 καὶ αὐτὸ δείχνει πῶς τὸ περιγέλιο δὲν εἶχε πάψει.
 Τὸ βαστοῦσαν ἴσως οἱ γραφιάδες πού μὲ τὴ νέα ἐφεύ-
 ρηση ἐβλεπαν τὴν τέχνη τους νὰ ζεπέφτει. Τὸ συ-
 φέρο καὶ ἡ ζούλια πάντα ἐγίνομισαν τὸν κόσμο φαρ-
 μακί.

* *

Ὁ κατάλογος πού εἶπα βρίσκεται μίση σὲ μίαν
 αἴτηση πού οἱ δύο Γερμανοὶ ἔστειλαν στὸν Πάπα
 Εὔστο Δ' ζητώντας συντρομὴ γιὰ τὰ ἀμέτρητα
 ἔξοδα ὀπουκαμαν γιὰ τὸ τύπωμα τῶν συγγραμμά-
 των—300 ἀντίτυπα ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Βησσαρίωνα
 μονάχα—τοὺς εἶχαν καταντήσει σὲ φοβερὴ φτώχεια
 «quia pauperes facti sumus n̄hnis — καὶ τοῦ
 προσφέρουν βιβλία γιὰ νὰ τὰ χαρίσει ἡ ἀγιωσύνη
 τοῦ ὅπου θέλει, ἀφοῦ κανεὶς δὲν τ' ἀγοράζει· τίς εἴ-
 κοσι τοῦ Μάρτη 1472, ὅταν ἔστειλαν τὴν αἴτηση—
 καλωσύνη τους πού τὴν ἐτύπωσαν γιὰ τοὺς βιβλιο-
 γράφους—δὲν εἶχαν ψωμί νὰ φᾶνε, μὰ δὲν ξέρω πῶς
 οἰκονομηθήκανε καὶ ἡ δουλιὰ δὲν ἔπαψε ἴσια, τ'
 ὀλιγώτερο, μὲ τὴν ὕστερη μέρα τοῦ 1473 ὅπου βγά-
 λανε τὸν Πολύβιο λατινικὰ. Ἐπειτα βλέπουμε πάλαι
 τὸν Pannartz πού παρουσιάζεται ὀλομόναχος μὲ
 μιὰ γραμματικὴ στὴς 2 τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1474
 καὶ τραβάει μπροστὰ δημοσιεύοντας ὡς ἔνατο ἔργο
 του—κατὰ τὸν κατάλογο τοῦ Pnocton, ἐννοεῖται—
 τὸ Γιουδαϊκὸ πόλεμο τοῦ Φλάβιου λατινικὰ τίς 25
 τοῦ Νοέμβριου 1475 καὶ ὡς δέκατο καὶ τελευταῖο,
 τίς 20 τοῦ Γενάρη 1476, ἓνα σύγγραμμα τοῦ Θωμᾶ
 τοῦ Ἀκουϊνάτη, τοῦ θεολόγου καὶ φιλοσόφου πού
 ὀνόμασα παραπάνου. Ἐτσι καὶ τῶ δυῶνε ὁ ἥλιος
 ἐβασίλευσε γιὰ νὰ μὴν ξαναφῆξει πιά.

* *

Ὅποιος Ἕλληνας θέλει μπορεῖ ἀπάνου κάτου
 νὰ διαβάσει στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα ὅλα ὅσα ἔγραψε
 ὁ Βησσαρίωνας. Ἐνα γράμμα του ὅμως πολὺ σπου-
 δαῖο δὲ μποροῦσε νὰ γραφεῖ πρὰ λατινικὰ καὶ
 μόνο. Εἶναι ἐκεῖνο πούστειλε στὸ Δόγη καὶ στὴ Γε-
 ρουσία τῆς Βενετίας ὅταν ἐχάρισε σ' αὐτὴν τὴν πο-
 λιτεία τὰ πολύτιμα χερσόγραφα του πού μαζί μὲ
 μερικὰ τοῦ Πετράρκα ἐγίναν ἡ ἀρχὴ τῆς μεγάλης

(*) Κάθε τόσο καὶ λιγάκι ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο παρο-
 σιζέται ἂν ἐγδότης καὶ βγαίνουν βιβλία μὲ τὴν ἐπιγραφή
 In domo Petri de Maximis.

Βιβλιοθήκης τοῦ Ἀι Μάρκου. Σ' αὐτὸ τὸ γράμμα
 ἡ γλῶσσα εἶναι πολὺ ὀραία καὶ δίχως σύγκριση ἀ-
 νόωτερη ἀπὸ κείνη πού βλέπουμε στὴν ἀπάντηση τῆς
 Γερουσίας. Ἐσκέφτηκα νὰ τὸ μεταφράσω, ὄχι μονά-
 χα γιατί εἶναι ἱστορικὸ ἔγγραφο μεγάλης ἀξίας μὰ
 κ' ἐπειδὴς μᾶς δίνει σὲ λίγες γραμμὲς τὴ ζωγραφία
 τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτοῦ μέσα βλέπουμε τὸν ἑλληνικὸ
 πατριωτισμὸ του καὶ τὴ μεγάλη του ἀφοσίωση στὴν
 ἴδεια τῆς ἀρετῆς. Ὁ ἔπαινος ὅπου κάνει τῆς Βενε-
 τσιάνικης Γερουσίας εἶναι ἡ ἠθικὴ του διαθήκη, καὶ
 ἀπ' αὐτὸνε μποροῦμε νὰ καταλάβουμε μὲ τί λογῆς
 ἀρχὲς ἐκυβέρνησε τὴ Μπολωνία καὶ γιὰ ποῖο λόγο
 τὸν ἀγάπησαν τόσο ἐκεῖ πέρα καὶ τὸν ἐσεβάστηκαν
 ἂν κάτι πού ἄνθρωπος δὲν εἶπουν.

* *

Πού τὸ μεταφράζω δημοτικὰ οὔτε κανενὸς ἄλ-
 λου δὲν πρέπει νὰ κακοφανεῖ οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Βησσα-
 ρίωνας, ἂν ξαναζυγε, θάχε τὸ δικαίωμα νὰ μὲ κα-
 τηγορήσει, γιατί καὶ αὐτὸς εἶπουν δημοτικιστής.
 Τὸ βλέπουμε ἀπὸ ἓν ἄλλο γράμμα δικό του πού
 ἐτύπωσε ὁ Meursius μὲ τὸν τίτλο Epistola Graeco-
 Barbara σ' ἓνα τομίδιο πού περιέχει κάτι συγ-
 γραμματάκια τοῦ Πατριάρχου Ἡσύχιου. Αὐτὸ τὸ
 γράμμα πιάνει κάμποσες σελίδες, καὶ εἶναι σταλ-
 μένο στὸν παιδαγωγὸ τῶν παιδιῶν τοῦ Θωμᾶ Πα-
 λαιολόγου πούχε πεθάνει λίγο πρὶν. Ὁ Βησσαρίωνας
 ἀρχινᾷ μὲ ἑλληνικὸν βαθεῖς καὶ τραβάει ἔτσι σ'
 ὄλο τὸ πρῶτο κατεβατό, ὅσο τότε βαστάει ἡ ἀνάσα,
 ἐπειτα πέφτει στὴν ἀνάγκη — εἶχανε μιχτὴ καὶ
 τότες—ὅσο πού λίγο κατόπι γράφει δημοτικὴ ὀλο-
 χτιστη, τὴ δημοτικὴ τῆς ἐποχῆς ἐννοεῖται. Ἀγάλλι
 ἀγάλλι φτανοῦμε σ' ἓνα τύπο ὅπου σὰ νὰ ζητοῦσε
 συμπάθειο γιὰ τὸ γράμμα του κατάντησε παρα-
 πολὺ μακρὺ καὶ λείπει πού τὸγραψε ἔτσι γιὰ νὰ τὸ
 διαβάξουν συχνὰ στοὺς δύο ἀδθεντοπούλους καὶ
 στὴν ἀδθεντοπούλαν ὅπου γι' αὐτοὺς ἔχει τόσες ὀφέ-
 λιμες ὀρμήνεις τῶρα πού ὀρράνεψαν. Ἴσως ἐδῶ μᾶς
 θέλουν οἱ ἀντίθετοι γιὰ νὰ φωνάζουν πῶς ἔχουμε
 ἄδικο καὶ ὅτι ἂν ὁ Βησσαρίωνας μίλησε ἀπλᾶ σ'
 αὐτὸ τὸ μέρος τῆς γραφῆς του τόκαμε γιὰ τὸ χα-
 τῆρι τῶν παιδιῶν καὶ τίποτ' ἄλλο. Ἄς μὴ νομι-
 σουν ὅμως πού μᾶς ζιππάζουν μὲ τὰ λόγια τους,
 γιατί καὶ ἔτσι νάτουν ὅπως θὰ πιστεύαν αὐτοί, ἐ-
 μεῖς εἴμαστε κερδεμένοι πάλαι, μιὰ καὶ βγαίνει τὸ
 συμπέρασμα ὅτι ἡ καθαρεύουσα δὲν εἶπουν ποτὲ ἀλη-
 θινὴ γλῶσσα καὶ ὅτι καὶ μέσα στὰ παλάτια ὅποιος
 ἔθελε νὰ τὸν ἐννοοῦν ἔπρεπε νὰ μιλεῖ τὴ ζωντανὴ
 γλῶσσα τοῦ ἔθνους.

Μὰ ἡ νίκη μᾶς δὲν τελειώνει ἐδῶ· θὰ τοὺς πά-
 ρουμε κι ἄλλα, θὰ τοὺς τὰ πάρουμε ὅλα. Διαβάξον-
 τας παραμπρὸς βρίσκουμε ἓνα μεγάλο παράγραφο
 ὅπου ὁ Βησσαρίωνας δίνει ὀδηγίες στὸν παιδαγωγὸ
 γιὰ τοὺς Ἕλληνες πού φεύγουν ἀπὸ τὴν κατακτη-
 μένη πατρίδα καὶ ἔρχονται στὴν Ἰταλία γιὰ νὰ
 ζήσουν σὰ δασκάλοι τῆς ἑλληνικῆς. Αὐτὸ τὸ μέρος
 βέβαια δὲν εἶναι γιὰ νὰ διαβαστεῖ στὰ πρὶν κληπό-
 πουλα. Ὄστόσο, μιὰ κ' ἐπῆρε τὸν κατήφορο, ὁ Βησ-
 σαρίωνας γράφει καὶ γιὰ τοὺς λογίους δημοτικὰ ἴσια
 μὲ τὸ τέλος. Ἐτσι λοιπὸν δὲ γλυτώνουμε ἀπὸ τὸ
 γενικὸ καὶ ριζικὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ δημοτικὴ εἴ-
 πουν ἡ μόνη ἀφαισιδωτὴ γλῶσσα πούνησαν καὶ
 μιλοῦσαν ὀλοι τὸν καιρὸ πού ἔπεσε ἡ Πόλη. Ἐγίναν
 κατόπι μερικὲς προσπάθειες γιὰ νὰ πλάσουν ἓνα
 εἶδος ἀρχαίας, μὰ εἶταν ἀφύσικες καὶ ὁ καρπὸς πού
 βγήκε μοιάζει σὰ σταφυλὶ ἀπὸ θερμοκήπια. Ὁ Ἐ-
 ρωτόκριτος, ἡ Ἐρωφίλη καὶ τὰ ἄλλα αὐτῆς τῆς λο-
 γῆς εἶναι τὰ μόνον φρούττα τῆς νέας Ἑλληνικῆς

φιλολογίας πού ἐμεγάλωσαν ἀπὸ τοῦ ἀνοιχτὰ χρώματα μετὰ τὸ ζεστό φίλημα τῆς ἡλιοφειγίας, πού τὰ τρώει καὶ σ' ἀνασταίνουν τὴν καρδιά ἢ τὰ ζήφεις καὶ σοῦ στάζουν κάτι κρυσταλλοῦ πού ὅσο γερνάει τόσο καὶ δυναμώνει.

British Museum, ἀρχαιοτάτικα 1905

ΛΑΖΑΡΟΣ ΒΕΛΕΛΗΣ

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΑ

Στὸν τρανὸ καὶ ἀνίκητο Πρίγκιπα, Κύριο Χριστόφορο Μάρκο, καὶ στὴν ἐντοξὴν Γερουσία τῆς Βενετίας προσκυνήματα ἀπὸ τὸ Βησσαρίωνα τὸν Καρδινάλιον καὶ Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Πάντοτε ἀπὸ τὰ μικρὰ μου χρόνια ἐπάσκισα μετὰ κάθε κόπο, ἐνέργεια, προσευχὴ καὶ ἀγάπη νὰ συνάξω ὅσα βιβλία μου εἴχουν βολετὸ ἀπάνου σὲ κάθε λογῆς ἐπιστήμη. Καὶ γι' αὐτὸ ὄχι μονάχα ἀγόρι καὶ νέος πού εἶμουν ἀσκῶσα πολλὰ ἀντίγραφα μετὰ τὰ ἴδια μου χέρια, μὰ καὶ ἀργότερα πού ἔχοντας τὴν οἰκονομίαν γιὰ ὁδηγὸ τῆς ζωῆς μου κατάφερα κάθε τόσο κ' ἔβαζα κατὰ μέρος λίγα χρηματάκια, πάντα τὰ ξόδευα γιὰ ν' ἀγοράσω βιβλία. Γιατὶ ἐπίστευα πού δὲν ὑπάρχουν ἀπὸ αὐτὰ πιδ ὠραία καὶ μεγαλόπρεπα ἐπιπλα, μήτε βιβλίδι πιδ χρήσιμο καὶ ἄξιο, ἀφοῦ τὰ βιβλία εἶναι κατάφορα μετὰ τὰ λόγια τῶ σοφῶνε, γεμάτα μαθήματα τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς, τῆς ἠθικῆς, τῆς νομοθεσίας καὶ τῆς θρησκείας. Αὐτὰ μᾶς βαστοῦν συντροφιά, καὶ μαζὶ μετὰ μᾶς ζοῦνε καὶ μιλοῦν, μᾶς δασκαλεύουν, μᾶς ὁδηγοῦν, μᾶς παρηγοροῦν, καὶ πράματα πού εἶναι χιλιάδες μίλλια μακριὰ ἀπὸ μᾶς τὰ δείχνουν σὰ νᾶταν κοντὰ στὰ πόδια μας καὶ μᾶς τὰ βάζουν μπροστὰ στὰ μάτια. Ἡ δύναμη, ἡ ἀξία, τὸ μεγαλεῖο τους εἶναι τόσο σπουδαία, πού ἂν ἔλειπαν τὰ βιβλία θάμαστε ὅλοι ἀξέστοι καὶ ἀπελέκητοι, δὲ θάχαμε καμμιὰ θύμησιν ἀπὸ τὰ περασμένα, οὔτε κανένα ἀπὸ τὰ μαθήματα τὰ παλαιὰ ἢ καμμιὰ γνώσιν τῶν πραγμάτων εἴτε ἀνθρωπινῶν εἴτε θεοτικῶν, καὶ ὁ τάφος πού σκεπάζει τὰ σβυσμένα κουφάρια τῶν ἀνθρώπωνε θὰ μᾶς ἐκρυβε καὶ τὰ ὀνόματά τους.

Σὲ τούτη τὴ δουλιὰ πάντα ἔσκυφα ἀπάνου μετὰ ὅλο τὸν πόθο τῆς ψυχῆς μου· φυσικὰ ὁμως μετὰ περισσότερη ἀγάπη ἀφιέρωσα τὴ δύναμη, τὸ ζῆλο καὶ τὰ μέσα μου ὅλα ζητώντας νᾶβρω ἑλληνικὰ βιβλία ὕστερα ἀπ' τὴν καταστροφὴ τῆς Ἑλλάδας καὶ τὸ θλιμμένο πάροισιμο τοῦ Βυζαντιοῦ. Γιατὶ ἐφοβοῦμουν τρομερὰ μὴν κοντὰ σ' ἄλλα πράματα, καὶ τόσα λαμπρὰ βιβλία, καρπὸς τοῦ ἴδρωτος καὶ τῆς ἀγρύπνιας τόσων μεγάλων ἀνθρώπωνε πού γραφτήκαν γιὰ νὰ λάμπουν σὰ φῶτα ἀπάνου τῆς οἰκουμένης, πάει καὶ χαθοῦν ἔπειτα ἀπ' ὀλίγον καιρὸ, σὰν τὴ μεγάλη σφοδρὰ πού μᾶς ἔλαχε ἄλλη μιὰ βολὰ ὅταν ἀπὸ τὴ διακόσιες χιλιάδες βιβλία πού, κατὰ τὸ λέει τοῦ Πλουτάρχου (*),

(*) Κάτι λάθος ἔβλεπε ἐδῶ, ἢ ὁ Βησσαρίωνας παίρνει ἀπὸ κανένα ἔργο τοῦ Πλουτάρχου πού ἐμεῖς δὲν τὸ γνωρίζουμε. Ἐγὼ τοῦλάχιστο δὲ μπόρεσα νᾶβρω τίποτις στὸν πίνακα ἐκείνου τοῦ συγγραφέα κατὰ τὴν ἐγδοσὴν τοῦ Firmin Didot. Οὔτε μ' ἐβοήθησε διόλου ὁ Smith μετὰ τὸ λεξικὸν τῆς Ἀρχαίας Γεωγραφίας ὅπου περιγράφει εἴς Ἀπόμειες καὶ πούθενά δὲ μιλεῖ γιὰ βιβλιοθήκας. Μιὰ Ἀπάμεια εἶχουν σπουδαῖο ἐμπορικὸ κέντρο καὶ ἔδρα δικαστικῆς συνοδοῦ. Αὐτοῦ ἔμεινε κάμποσο καιρὸ ἀνθρώπος ὁ Κικέρωνας, καὶ αὐτοῦ μπόρει νὰ βολοκοτοῦν ἢ βιβλιοθήκη. Ἀπάμεια ἀναφέρουν σὲ πολλὰ μέρη καὶ τῶν παλαιῶν Ραββίνωνε τὰ βιβλία, καὶ ὁ Neubauer τὴν ἔχει στὴ Γεωγραφίαν τοῦ Ταλμούδ, δὲ βγαίνει ὁμως ἀπὸ πούθενά πὼς αὐτὴ ἢ Ἀπάμεια εἶχουν καὶ τόπος μετὰ πολλὰ γράμματα.

βρισκόνταν στὴ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἀπάμειας μονάχα χίλια γλῶσσας καὶ ἀπόμειναν ἴσια μετὰ τὴς ἡμέρας τὴς δικῆς μας. Μετὰ ὅση δύναμη λοιπὸν εἶχα πάσκισα νὰ μαζέψω ὄχι μπόλικα βιβλία, μόνε καλά, καὶ ἀπὸ κάθε ἔργο ἓνα μόνον ἀντίγραφο, κ' ἔτσι κατάφερα νὰ συνάξω ἀπάνου κάτου ὅλα τὰ συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων σοφῶνε, καὶ μάλιστα τὰ σπάνια καὶ τὰ δυσκολόβρετα.

Ἐχοντας ὁμως πάντα στὸ κεφάλι μου αὐτὴ τὴν ἐγνοια, ἔβλεπα πὼς ἢ ποθῆμια μου δὲ μπόρουσε νὰ λάβει σάρκα παρ' ἂν ἔβρισκα μαζὶ, ὅσο εἶμαι ζωντανὸς ἀκόμα, καὶ τὸν τρόπο νὰ προφυλαχτοῦν ὅταν πεθάνω ἂ τὸ σκορπισμα καὶ πούλησιν αὐτὰ τὰ βιβλία πού μαζέψω μετὰ τόσο ζῆλο καὶ κόπο, καὶ νὰ κατατεθοῦν σὲ μέρος σίγουρο καὶ πρόχειρο ὅπου Ἑλληνες καὶ Φράγκοι νὰ τὰ βρίσκουν μετὰ εὐκολία. Καθὼς συλλογίζουμουν λοιπὸν αὐτὸ καὶ μοῦρχονταν στὸ νοῦ τόσοι τόποι τῆς Ἰταλίας, τέλος ἔβρηκα πού μόνη ἢ πολιτεία σας, ἢ μεγάλη καὶ ἑταιρίαζε καὶ στὸ παραμικρὸ μετὰ τὸ σκοπὸ μου. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἔβλεπα πού δὲ μπόρουσα νὰ διαλέξω τόπο μετὰ μεγαλύτερη ἀσφάλεια ἀπὸ κείνονε ὅπου τὸ δικαίωμα βασιλεύει, οἱ νόμοι φυλάονται καὶ ἢ τιμιότη κυβερνάει μαζὶ μετὰ τὴ φρόνησιν ὅπου ἔχουν κονάκι τους ἢ ἀρετὴ, ἢ ἐγκράτεια, ἢ ἀξιοπρέπεια, ἢ καλοπιστία ὅπου ἢ ἐξουσία καθὼς εἶναι μεγάλη καὶ ἀπλώνεται ὅλοῦθε στὸν κόσμον εἶσι εἶναι καὶ σωστὴ καὶ ἴσια ὅπου ἄνθρωποι μετὰ γνῶμες ἀνεξάρτητες, ἀνήξεροι ἀπὸ ἀναχορηγία καὶ ἔγκλημα, βαστᾶνε φρόνιμα τὸ τιμὸν τῆς ἐξουσίας ὅπου οἱ καλοὶ στέκονται μπροστὰ καὶ βαστοῦν παρᾶμερα τοὺς τραμπούκους ὅπου καθέναν ἀλχημονάει τὸ προσωπικὸ διάφορο καὶ ὅλοι μετὰ μιὰ ψυχὴ καὶ τιμιότη ἄφραστη δουλεύουν γιὰ τὸ καλὸ ὀληνῆς τῆς Πολιτείας ὅλα πράματα πού μου κάνοιν νὰ σᾶς εὔχουμαι καὶ νὰ ὀπλιζῶ πού ἢ πολιτεία σας θὰ προκόβει ἄπαρτα σὲ δύναμη καὶ δόξα.

Ἐπειτα ἔβλεπα πού δὲ μπόρουσα νὰ διαλέξω τόπο πιδ πρόχειρο καὶ πιδ κατάλληλο, κυρίως γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς χώρας μου. Γιατὶ ἀλήθεια στὴν πολιτεία σας τρέχουν ἔθνη ἀπ' ὅλη τὴν οἰκουμένην, περισσότερα ὁμως ἀπ' ὅλους οἱ Ἑλληνες πού ἔρχονται μετὰ καρᾶβια ἀπὸ τὰ μέρη τους πρῶτα πρῶτα σκαλώνουν στὴ Βενετία, καὶ κοντὰ σ' αὐτὸ εἶναι μαζὶ σας ἐνωμένοι μετὰ τόσο στενὴ φιλία πού ἔρχονται στὸν τόπο σας καὶ θαρροῦν πὼς μπαίνουν σὲ ἄλλη Κωνσταντινούπολη.

Καὶ τέλος σὲ πούτοιους ἀξίζε νὰ μπιστευτοῦ τὸ φύλαμα τέτοιου θησαυροῦ παρὰ σ' ἀνθρώπους πούναι σφιχτοδεμένοι μαζὶ μου μετὰ τόσες καλωσύνες, καὶ σὲ ποιά πολιτεία παρὰ σ' ἐκείνην ὅπου, ἄμα ἢ Ἑλλάδα ἔγινε σκλάβια, τὴ διάλεξα γιὰ πατρίδα μου, καὶ ὅπου ἐσεῖς μ' ἐδεχτήκατε στὸν κόρφο σας καὶ μ' ἐτιμήσατε σὰ δικόνε σας;

Ἐτσι λοιπὸν γνωρίζοντας πού, σὰν ἀνθρώπος πού εἶμαι, ἔχω νὰ πεθάνω, καὶ βλέποντας πού ὅσο πάει γεράζω καὶ βασανίζομαι ἀπὸ πολλὰς ἀρρώστιας καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλο μπορεῖ νὰ λάχει, ἐπῆρα ἀπόφασιν καὶ χαρίζω καὶ ἀφιερώνω στὴν Ἱερὰ Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῆς φουμισμένης σας πολιτείας ὅλα τὰ βιβλία μου στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλη γλῶσσα, γιὰ τὴν γροικίαν πὼς ἔχω χρέος νὰ δώσω ἓνα καλὸ σπολλάιτη καὶ σὲ τὴς ἀφεντιές σας ὀλονῶνε καὶ στὴν Πολιτεία ὅπου ἐκαλοθελήσατε συντροφιά μ' ἐσᾶς ν' ἀπολαύω τὰ δικαιώματά της.

Κ' ἐσεῖς πού μετὰ τὴν ἀρετὴν σας, τὴ φρονιμάδα καὶ τὴς καλωσύνες σας μ' ἐκάματε πιδ δικόνε σας καὶ ἀχώριστο γιὰ πάντα νὰ χαίρεστε σὰν κληρονόμοι, μαζὶ μετὰ τὰ παιδιὰ σας καὶ τοὺς ἀπογόνους σας, τὸν πλούσιον καρπὸ τῆς ἀδιάκοπης προσπάθειάς μου καὶ οἱ ἄλλοι ὁμως, ὅσοι ἀγαποῦν τὴς ἀψηλῆς σπουδῆς ὡς τότε χαίρονται καὶ αὐτοὶ μετὰ τὸ μέσο τὸ δικόνε σας.

Γι' αὐτὸ σᾶς στέρω, Ἀφεντάδες μου, τὸ ἔγγραφο τῆς δωρεᾶς, τὴ σημεῖωσιν τῶ βιβλίωνε καὶ τὸ διάταγμα τοῦ Πάπα (*), καὶ παρακαλῶ τὸ Θεὸ νὰ τὰ φέρει ὅλα δεξιά στὴν Πολιτεία σας μετὰ καλοτυχία καὶ προκοπή, καὶ νὰ τῆς χαρίσει εἰρήνην, ἡσυχία, ῥαχάτι καὶ παντοτεινὴ ὁμόνοια.

Γεῖά σας, Ἀφέντες, καὶ χαρὰ σας.

Ἀπὸ τὰ λουτρά τοῦ Βιτέρβου, στὰ 1468 τῆς Σωτηρίας, τὴν παραμενὴ τοῦ Θεοσιῆ.

(*) Ὁ Πάπας ὁ τότεσινὸς εἶχον Παῦλος Β', Βενετσιᾶνος, καὶ βεβαιότατα θάδωκε μετὰ δὴν τὴν καρδιά τὴν ἀξία νὰ στείλουν στὴν ἰδιαιτέρῃ του πατρίδα ἀπὸ τὴ Ρώμῃ τέτοιον ἀμύμητο πλοῦτο ἀπὸ βιβλία. Ἦθελα νὰ σημεῖωσω καὶ ἄλλα γι' αὐτὸν τὸν Πάπα μετὰ τὴ βοήθεια τῆς Encyclopaedia Britannica πού μετὰ καὶ τὴν ἐρεκλαμάρισεν τὸ Times μετὰ πρωτάκουστη φαρτάρια καὶ τέχνην πολυπερίσεια ἔρχεται στὸν καθένα νὰ λογιᾶται πᾶσα γραμμὴ τῆς σὰν ἓνα χρησμὸ τῆς Πυθίας. Μὰ τί θέλετε; Τὴν ὕστερη στιγμὴν ἠθέλησα νὰ κοιτάξω καὶ τὴ Grande Encyclopedie. Καὶ τί νὰ ἴδω; ὅλο διαφορετικὰ τὰ λέει ἀπὸ τὴν ἄλλη γιὰ τὸν Παῦλο Β', κυρίως στὸ ζήτημα τῆς σταυροφορίας γιὰ τὸ διώξιμο τῶν Τούρκωνε ἀπὸ τὴν Εὐρώπην καὶ τῆς ἐν γένει, εἰρηρικῆς ὅπως λέει ἢ μιὰ, πολεμικῆς κατὰ τὴν ἄλλη, διαθέσεως του. Ἡ διαφορὰ εἶναι τόσο μεγάλη πούμεινα σασιτισμένοι καὶ πρὶν πᾶρω τὴν ἀπόφασιν ποίανε νὰ πιστέψω ἔλεγα πού χρειάζοτον λίγο ψιζίμο. Ἦ ἀρετὴ δὲ μούλειπε νὰ τὸ κάμω ἀμέσως, μὰ αὐτὸ πάλε θάφερνε νέα ἀναβολὴ σὲ τελειωμὸ ἐκείνου τοῦ ἀρθρου κ' εἶσι ἀφίνω ὅποιονε θέλει ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες νὰ συμβάσει τὰ πράματα, ἂν εἶναι βολετό. Ὡς τόσο ὁμως θὰ πῶ πού ἢ ἀγγλικὴ βιογραφία τοῦ Παύλου μας μοιάζει πολὺ σὰν κουθεντοῦλα κατὰ τὴν ὥρα τοῦ σοσιῆ ὅπου θηλυκῶνουνται γάμοι καὶ μαγειροῦνται μεγάλοι πόλεμοι πανευρωπαϊκοὶ ἢ παγκόσμιοι, ἐνῶ ἢ γαλλικὴ εἶναι θρημμένη μετὰ γεγονότα καὶ χρονολογίαις πού σοῦ λέν: Στέκα αὐτοῦ καὶ σκέψου.

Αὐτὸ μού δίνει ἀφορμὴ νὰ πῶ πού ἐδῶ καὶ τρία χρόνια ἔτυχε νὰ διαβάσω μιὰ σύντομη ἱστορία τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας πού τὴν ἔγραψε ἓνας ἀπὸ τοὺς πιδ σπουδαίους, ἂν ὄχι ἄλλο γιὰ τὴ θέσιν του, σοφὸς τῆς Λόντρας. Ἐκεῖ ἔβρηκα τοῦ Angelo De Gubernatis τὸνομα γραμμένο στὴ σειρά τῶν ἀποθαμένων συγγραφέων, καὶ τὸ περίεργον εἶχον πού λίγες μέρες πρὶν εἶχε γίνει πολὺς λόγος σὲ τὴς ἐφημερίδας ἐξαιτίας ἀπὸ κάτι πατριωτικῆς ὁμιλίας τοῦ ἴδιου τοῦ De Gubernatis στὸ Innsbruech ὅπου ἔαψαν «μεγάλῃ φλόγῃ ἀνάμεσα ἰταλοῦς καὶ γερμανόφυλους φοιτητῆδες κ' ἔπειτα ἔκαμαν Ἰταλία καὶ Αὐστρία νὰ ἐξοδίσουν ἑκατομμύρια γιὰ νὰ ὀχυρώσουν τὰ σύνορά τους. Κάθουμαι τώρα καὶ διαβάζω Fibra πού εἶναι ἢ αὐτοβιογραφία τοῦ De Gubernatis, καὶ ἐνῶ ὁ σπουδαῖος συγγραφέας μᾶς δηγεται τὴ Via Crucis ὅπου σὰν κάθε μέγας ἐξοσανίστηκε ἀπὸ τὰ πρῶτα του νᾶτα δὲ μιλεῖ διόλου γιὰ θάνατον καὶ νεκρανίστασιν. Δίχως αὐτὴ καὶ δίχως μετεμψύχωση, πυθαγόρεια ἢ βουδιστικὴ, ζεῖ ἀκόμα καὶ βασιλεύει ὁ ἀφεντάθρωπος, καὶ γνωρίζοντας τὰ γούστα του δὲ θὰ μού φαίνοντον διόλου παράξενον ἂν καμμιὰ ἀπὸ τούτες τὴς βιομάδες ἄκουα πού κατέδωκε στοὺς Κορπούς γιὰ νὰ δεῖ τὸν ἀδερφὸν του τὸ Γενικὸ Πρόξενον τῆς Ἰταλίας πού ἀγαποῦνται τόσο τρυφρᾶ, καὶ γιὰ νὰ ἀπολάψει καὶ τὸ χυνόπρωρό μας πού δὲν τὸ πλερώνει μάλαμα καὶ εἶν' τὰ μάγια του σμάραγδα καὶ ζαφείρια. Ἐκεῖ θάβρισκε καὶ τὸν κ. Κεφαλληνόν, τὸν Γυμνασιάρχην, πού εἶχον μαθητῆς του στὸ Φιρέντε. Ἐγὼ εἶδα τελευταία φορὰ τὸν κ. De Gubernatis στὸ Quartier Latin, τέτοια ἐποχὴ στὰ 1900.

ΑΡΒΑΝΙΤΙΣΣΑ

(Του βλάχου Σιαμπανίδη, δημοτικιστή σκυλίτικου και δασκάλου στο Σταβροδρόμι).

Λάμψε, σπαθί 'Αρβανίτικο,
σπαθί και γαταγάνι!
κουμπούρι βρόντα άσίκικο!
Ο νούς μου δέ σās βάνει.

Διό μάτια έμένα σκιάζουνε,
πού άμάν! σά σέ τηρᾶνε,
διό βόλβια λές σου άδιάζουνε
πού στην καρδιά χτυπᾶνε.

ΔΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Η ΕΟΒΕΡΓΑ

(Δράμα του Ζάν Ρισπέν σε 5 πράξεις, μεταφρασμένο από τον κ. Δ. Ταβουλάρη.)

Όσο κι' αν είναι προτιμότερο τὸ ἔργο τοῦ Ρισπέν ἀπὸ τὰ βραβευμένα καὶ ἀβραβεφτα μᾶ συνθηματικὰ πάντα μασκαραλίκια τῶ λογιῶ-λογιῶ λογίων πού φιγουράρουν κάθε τόσο στὰ καλοκαιρινὰ προγράμματα, ὅσο κι' αν στέκει ψηλότερὰ τους, ὅμως ἡμᾶς δὲ θὰ μᾶς χασομερήσει, ἀφοῦ μεγάλα πράγματα δὲ μᾶς δίνει, ἀφοῦ στὴ ζωὴ τὴ δική μας δὲ ρήχνει κανένα φῶς, ἢ κι' ἂ ρήχνει τὸ ρήχνει γιὰ 5 — 10 νέους (!) πού δημοσιογραφοῦν καὶ φλυαροῦν.

Μιὰ κακὴ καὶ κακογραμμένη ἱστορία. Ἐνα νεοτοπαίδι ἀσυλλόιστο παρατάει τὰ δικά του τὰ δίχτυα γιὰ νὰ πέσει στὰ δίχτυα μιανῆς κοκότας. Στὸ σαλονάκι τῆς τὸ ψεφτομυρωμένο, τὸ παιδί τὸ μορφο χάνει τὰ νερά του καὶ σ' ὅλο τὸ δράμα σπαρατάει σὰν τὸ ψάρι στὴν ἀμμουδιά, ὡς πού ἡ μανουῦλα του τὸ συμμαζέθει μὲ τὸν παλιό του σύντροφο τὸ μπάρπα Στρόμπος, τὸ συμμαζέθει καὶ τὸ κοιμίζει λαβωμένο μὲ τὸ παλιὸ τραγοῦδι τῆς γιαιζας.

Θὰ τὸ θέλαμε ἀπὸ ὅλο ἓνα τραγοῦδι. Ὅμως δὲ μᾶς νοιάζει κιόλας.

Τῆς «Εὐβέργας» τῆς χρωστάμε μιὰν ἐβγνωμοσύνη καὶ δὲ μπορούμε παρὰ νὰ τῆς τὴν πλερώσουμε... ἔστοντας καὶ χωρὶς ρούβλια. Τῆς χρωστάμε τὴ μετάφραση, τὴ μετάφραση πού γιὰ μᾶς εἶναι μιὰ ζωντανή, σπαρταριστὴ ἀλήθεια, ζωντανή σὰν

τὴ γλῶσσα πού κυριαρχοῦσε τὴν ὥραλα βραδυὰ στὸ αἶσθημα τοῦ κόσμου κι' ἦταν ἓνας ὀδηγὸς πολῦτιμος στὴν κρίση του. Μεταφραστὴς εἶναι ὁ καλλιτέχνης τῆς σκηνῆς, ὁ κ. Δ. Ταβουλάρης, παιδί κι' αὐτὸς ἐκλεχτὸ τῆς μυρωμένης πατρίδας τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Κάλβου. Ὁ Ταβουλάρης σὰν τίμιος «ἐν Ζωῇ» καὶ σὰν ἄνθρωπος πού αἰσθάνεται καὶ πού σκοπὸς του εἶναι νὰ ὀδηγῆ καὶ νὰ φωτίσει: τὸ αἶσθημα, ἐνωίωσε βαθειὰ πῶς γιὰ νὰ συγκινήσει καρδιές καὶ γιὰ νὰ κάνει τίς καρδιές νὰ κλάψουν ἔπρεπε νὰ μιλήσει μὲ τὴν καρδιά του, κι' ὅσο κι' ἂν τὸ ὕλικὸ εἴναι ἀπὸ τὸν κόσμο μᾶς ὅμως τοῦδωσε τὸ δυνατό χρῶμα καὶ τὸ βούτηξε στὴ ὑπερτερη γλυκάδα τῆς γλῶσσας τῆς ἀληθινῆς, τῆς γλῶσσας πού μονάχη ξέρεي νὰ ὀρίζει τὰ πράγματα καὶ τὸ φυσικὸ τους ζετύλιγμα. Κρίμα μόνο πού ἀπὸ δειλία λιγοστὴ πάντα, ἔκανε κάπου κάπου ὑπεχώρησες καὶ πρὸ πάντων, τὴν πιὸ ἀσυχώρητη, νὰ κολλήσει στὴν ἐβγενικιά του δουλιὰ καὶ μιὰ ντροπή, τὴ μετάφραση κάπιων στίχων ἀπὸ τὸ Βλάχο. Ἐέρουμε πῶς ἀπὸ μετριοφροσύνη, πού τότε διακρίνει, θὰ τόκανε, ἐπειδὴ κι' ἔτυχε οἱ στίχοι νὰ εἶναι πιὸ μπροστὰ μεταφρασμένοι ἀπὸ τὸ Βλάχο.

Καὶ γιὰ νὰ τελέσουμε, θὰ ζητήσουμε ἀπὸ τὸ σεβαστὸ μας φίλο νὰ μᾶς ἐπιτρέψει μιὰ ταπεινὴ μᾶ γκαρδικὴ γνώμη. Δὲ θὰ μπορούσε τάχα νὰ χρησιμοποιοῦσε τὴ δύναμή του πιὸ ὁμορφᾶ καὶ πιὸ ωφέλιμα; Πῶς; Δίνοντας στὸν ἀπλοϊκὸ κι' ἀμόρφωτο κόσμο πού συγνάζει στὰ θεάτρα, σ' ἄρτὸ τὸ «νοῆμον κοινὸν» κίπια ἔργα πιὸ γερά καὶ πιὸ καταλλήλα γιὰ τὴ δική μας ζωὴ, γιὰ τὸ δικό μας τὸ δρόμο, ὅστε νὰ χόουμε ἓνα ἀληθινὸ ἀνοῆμον κοινόν.»

Κρατεῖ στὰ χέρια του ἓνα δυνατό ὄπλο, πού θὰ εἶταν κρίμα μεγάλο νὰ μὴ τὸ μεταχειριστῆι καθὼς τοῦ πρέπει.

Τὸ ἔθνος πού θὰ ζυπνήσει μιὰν ἀβγή ἀπ' τὸ βαρὺ τῆς σκληθῆς ὕπνο, καμάρι θὰ τόχει καὶ τιμὴ του νὰ ἰδεῖ ψηλὰ στεκούμενη καὶ τὴν ἀριστοκρατικὴ δουλιὰ τοῦ κ. Δ. Ταβουλάρη.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΤΗΣ

ΚΟΡΦΙΑΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

[Απὸ τὴ συλλογὴ Δημ. Σπίγγου].

Ἐξέφεγγ' ἡ ἀνατολὴ καὶ γλυκοφέγγ' ἡ δύση,
Πᾶν τὰ κοράσια γιὰ νερό κι' οἱ ὁμορφες στὴ βρύση,
Πέρνω κι' ἐγὼ τὸ μαῦρο μου, νερὸ νὰ τὸν ποτίσω,
Τοῦ βάνω σέλα ἰλόχρυση κι' ἀργυροσαλιβαρί.
«Δόσε μου κόρη μου, νερό, νὰ πῶ κι' ἐγὼ κι' ὁ μαῦρος».
Σαράντα στάμνια ἔβγαλε στὰ μάτια δὲν κοιτάζει,
Καὶ στὰ σαράντα τέσσερα, ἡ κόρη ἀναστενάζει.

κρύφρα σου· βᾶστα τὴν ἀνεπινοιά σου· μὴ σὲ μυρίστη αὐτὸ τὸ σκυλί καὶ σούπιε τὸ αἷμα.

Σ' αὐτὰ τὰ κρυφάλογα τ' ἀδερφοῦ του ὁ φτωχὸς ὁ Καχπεντουιᾶς σὰν νὰ κατάλαβε τὸ κατωσάγονό του ν' ἀνεβοκατεβαίνη καὶ τὰ δόντια του νὰ χτυποῦνε. Θαρρεῖτε ἀπὸ φόβο; ὄχι γιὰ τὸ Θεό! Τὸ παλληκαρι τῆς φακῆς δὲν ἤξερε τί θὰ πῆ φόβος. Ἐτσι ἡ ρηματιά κατέβαζε ἓνα ψιλὸ ψιλὸ ἀγιάζι, δροσεροῦτσικο ἀγερᾶκι, πού τὸν ἔκανε νὰ κρυώνη...

Ὁ ἀνωματάρχης γύρισε πίσω κατὰ τὸν πλατάνο πού στεκόνταν ὁ Καχπεντουιᾶς...

— Κάπου ἰδῶ εἶναι πῆρα τὸν κοπὸ του... ἀθροπινὸ κρέας μού μυρίζει...

Καὶ φέρα τὴ σακαράκα του, μιὰ μαχαίρα πέντε δάχτυλα φαρδεῖα καὶ μιὰ πήχη μακραιά, πού λαμποκόπησε μέσα στὸ σκοτειδὶ...

— Δὲν εἶναι δῶ, βρε ἀδερφέ, ἔλεγε ὁ Ἀλέξης, ἔχεις λάθος...

— Ἐγὼ νάχω λάθος; Ξέρεις πῶς ὁσιζομαι γώ; τοὺς λαγούς τοὺς ξετροπῶνω μέσα στὶς φωλιές τους. Ἐδῶ κοντὰ σοῦ λέω ἄθροπος εἶναι... δὲ γελιῶμαι γώ.

Καὶ ντὰπ χτύπησε μιὰ μὲ τὸν ἀρκᾶ τῆς μαχαίρας του ἀπάνω στὸ πλατάνι...

Κρύος ἴδρος περίχυσε τὸν Καχπεντουιᾶ· μιὰ

«Τί ἔχεις, κόρη, καὶ φλίβισαι καὶ βαρυναστενάζεις;»
«Ἐχω ἄντρα ἐγὼ στὴν ξενητιά, σήμερα δέκα χρόνια·
Ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ καὶ τρεῖς τὸν παντοχάινω,
Κι' ἂν δὲν ἐρθῆ στους τέσσερους, καλογορᾶ θὰ γένω».
«Πές μου σουσοῦμια τοῦ κορμιού μὴ λάχη καὶ τὸν [εἶδα]»

«Ἐτσι ψηλὸς, ἔτσι λιγνός, ὡσὰν τὴν ἀφεντιά σου
Ἐτσι ἔχει καὶ τὸ μῦρο του καὶ τὰ λαγωνικά του».
«Ἐκεῖνος κόρη ἀπέθανε, ἀπ' τὸν καιρὸ πού λείπει,
Κ' ἐγὼ κερί τοῦ δάνεισα κι' εἶπε νὰ μού τὸ δώκεις,
Κ' ἐγὼ φίλ τοῦ δάνεισα κι' εἶπε νὰ μού τὸ δώκεις».
«Ὅσο κερί κι' ἂν τοῦδωκες, διπλὸ νὰ σοῦ τὸ δώκω,
Κι' ὅσο λιβάνι τοῦδωκες, διπλὸ νὰ σοῦ τὸ δώκω,
Κι' ὅσο φίλι κι' ἂν τοῦδωκες, σῦρε νὰ σοῦ τὸ δώκω».
«Ἐγὼ εἶμαι, κόρη, ὁ ἄντρας σου, ἐγὼ εἶμαι κι' ὁ [καλὸς σου]»

«Πές μου σουσοῦμια τοῦ σπιτιού κι' ἐγὼ νὰ σοῦ [πιστέψω]»

«Ἐχεις κιτριὰ στὴν πόρτα σου καὶ δέντρο στὴν [κῦλή σου]»

Χρυσὸ καντήλι καίγεται, κόρη, στὴν κάμαρὴ σου».
«Λαχητικὸς ἐπέρασες καὶ μπορετὸ νὰ τὰ εἶδες·

Πές μου σουσοῦμια τοῦ κορμιού κι' ἐγὼ νὰ σοῦ πι- [στέψω]»

«Ἐχεις ἔλθα στὸ μάγουλο, ἔλθα στὴν ἀμασκάλη
Κ' ἔλθα στὸ παραδαγκαλο, ἀγάπη μου μεγάλη».

Τὸ μαῦρο του ἐγονάτισε κι' ἡ κόρη εὐρέθη ἀπάνω
«Ἐσύ 'σαι, ἀγάπη μ', ὁ ἄντρας μου, ἐσύ 'σαι κι' ὁ [καλὸς μου].»

Δ. ΣΠΙΓΓΟΣ

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἔνα, κι' ἓνα φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, πουλιούντα στὰ γραφεῖα μας τάκολουθα βιβλία:

Τοῦ Ψυχᾶου «Ταξίδι» καὶ «Ὀνειρο τοῦ Γιαννίρη».

Τοῦ Πάλλη «Ἡλιος καὶ φεγγάρι».

Τοῦ Φωτιάδη Το «Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννηση».

Τοῦ Ἐδταλιώτη «Ἱστορί τῆς Ρωμισσύνης καὶ «Μαζώχτρα, Βρουκολακας κλπ.»

Τοῦ Φιλῶντα Γραμματικὴ τῆς Ρωμῆικῆς γλῶσσας (μῆρ. Α').

Τοῦ Λόγγου «Δάρνης καὶ Κλόη» (χαρτοδεμένο) μεταφρ. Ἡλ. Βουτιερίδη.

Τοῦ Σοφοκλή Αἴας. Μετάφρ. Ζήσιμου Σίδερη

Τοῦ Χ. Ἀντροεῖδη «Ὁ Μῆγ' Ἀλέξανδρος».

Τοῦ Κ. Παδαγιάννη «Μοσκίες» (Δηγήματα 50 λεπτά).

Ἡ ΙΛΙΑΔ, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Ἀλέξ Πάλλη δρ. 2 καὶ φρ. χρ. 2 στὸ ἐξωτερικὸ.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗΤΕΙΑ

ΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ ΤΗΣ ΦΑΚΗΣ

(Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸ περασμένο φύλλο)

— Ἐδῶ, ἰδῶ μού εἶπαν πῶς ἔρχεται καὶ κρύβεται, ἔλεγε ὁ ἀνωματάρχης, θὰ κάμω κατοικονέρεθνα, αἰ κι' ἂν τὸνε πιάσω... ἓνα καντάρι ἀλυσίδα στὸ κάθε του χέρι καὶ διπλῆ στὰ πόδια του καὶ μέσα στοῦ κάστρου τίς φυλακές, κάτω στὰ ὑπόγεια...

Κι' ἔκανε πῶς ἔφαχνε δῶ καὶ κεῖ.

Ὁ Ἀλέξης ψάχνοντας κι' αὐτὸς ἔφτασε ἓνα μὲ τὴν κουφάλα πού εἶταε ὁ ἀδερφός του ἀκουμπισμένος καὶ σιγὰ σιγὰ τοῦ λέγει:

— Τὸ ξέρω πῶς εἶσαι δῶ· μὴ σαλέψης ἀπ' τὴν

πήχη παρακεῖ ἀπ' τὸ κεραλί του χτύπησε ἡ μαχαίρα... Ἄμ ἂν ἔπερτε λίγο παραδῶ; Χριστὸς καὶ Παναγία! Ἐταξε τ' Αἰγιωργίου λειτουργία, ἂν τὸνε γλυτώση ἀπὸ κείνη τὴν κακὴ ὥρα... Ἐταξε στὸν Αἰνικόλα λαμπάδα ἓνα μὲ τὸ κορμί του, ἂ ριξῆ ἄντρα στὰ μάτια τοῦ σκυλιού τοῦ ἀνωματάρχη καὶ δὲν μπορέση νὰ τὸνε συνεκιάση... Μετάνοιωνε μέσα του γιὰτὶ ἀπομωρωθῆκε τόσο πολὺ πού νὰ θέλῃ νὰ κἀνὴ τὸν παλληκαρᾶ. Ἐκανε ὄρκους μέσα του, ἂ γλυτώση ἀπὸ κείνον τὸ φονεῖα νὰ μὴ ξαναγυρῆ πλεῖα παλληκαριές καὶ κολοκυθια.

Ὁ χωροφύλακας ὅλο καὶ ζύγωνε κοντὰ του μουρμουρίζοντας...

— Ἐδῶ θᾶναι... νὰ νά... καὶ τὸν ἔδειχνε αἰ Ἀλέξη, ἄθροπος δὲν εἶν' αὐτὸ πού στέκεται ἀπάνω στὴν κουφάλα;..

— Τι λές, καημένε καὶ σύ; ἄθροπος εἶν' αὐτό; τὰ μάτια σου κάνουν' δὲν κυττάζεις πῶς εἶναι ἡ κουφάλα τοῦ πλατάνου... δὲ βλέπεις πῶς εἶναι μαῦρο κούτσουρο;..

— Βρε ἔλα στὰ συγκαλά σου, Ἀλέξη, κι' εἶναι ἄθροπος... Τώρα νὰ ἰδῆς...

Ἐβγαλ' ἀπ' τὴ μέση του ἓνα πιστόλι κι' ἀκούφτηκε στὸ σκοτειδὶ τὸ κράκ πού ἔκαμε τὸ σήκωμα τοῦ πετεινοῦ...

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἀρ. 10.—Γιὰ τὸ ἔξω-
τερο ἔρ. 10
20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιάκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου (Ὁφθαλμιατρεῖο), Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια) στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια), στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάρου.

Στὸν Πειραιᾶ: Καπνοπωλεῖο Γ. Ξηροῦ, ὁδ. Βουδουλίας ἀρ. 1, σιμὰ στὴν Τρούμπα.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

Δ Ε

θὰ ὑπερασπιστοῦμε τὴ Ρουσία πὸν πολεμεῖται καὶ βρίζεται παληκαρία αὐτὲς τὲς μέρες σὲ κάπιο καλοκαιριάτικο θέατρο τῆς Ἀθήνας. Ἄς κάνει μοναχὴ τῆς καλά. Ὅπως κοιτάζει νὰν τὰ ξεμπερδέψει μὲ τοὺς Γιαπωνέζους, ἄς κοιτάζει νὰν τὰ ξεμπερδέψει καὶ μὲ τοὺς Ἀθηναίους θεατρίνους, κ' ἕνα ταξιδάκι τοῦ Βίτε τῆς ἀπὸ τὸ Πόρτσμονθ ἴσαμε μὲ τὸ θέατρο τοῦ Παντόπουλου, κλείσει ἢ δὲν κλείσει ἢ εἰρήνη, πάντα θάχει καλὸ ἀποτέλεσμα.

Πρόκειται λοιπὸν ὄχι γιὰ τὴ Ρουσία, ἀλλὰ γιὰ μᾶς. Ὅσα βγαίνει ἀπάνου στὴ σκηνὴ ἕνας θεατρίνος καὶ βρίζει τὴ Ρουσία φωνάζοντας ἀγριεμένος

Στὴν Κορέα προο!

Καὶ στὴν Κρήτη μπούμ!

δὲν παθαίνει τίποτα ἢ μεγάλη αὐτοκρατορία ἐμεῖς ρεζιλευόμαστε κ' ἐμεῖς παθαίνουμε, οἱ μικροὶ καὶ τιποτένιοι πὸν δὲν ἀφήνουμε νὰ

Ἔφυγε τὸ αἷμα τοῦ φτωχοῦ τοῦ Καχπεντουναῖ χίλιες μαχαιριές νὰν τοῦδινε σταλαγματιὰ δὲ θάβγαζε... Ἐτοιμάστηκε... καὶ μήπως ἤξερε τί ἤθελε; Τὸ κεφάλι του γύριζε σὰ σθούρα. Νὰ σκίζονταν ἢ γῆ νὰ τονε καταπίνε; αὐτὸ ἤθελε πειδὸ καλά.

— Τί στέκεις, μωρὲ ὄρνιο; φώναζε ὁ Ἀλέξης· στὸ νῶμό σου νὰ χτυποῦν οἱ φτέρνες.

Σεκόλλησε ἀξαφνὰ ἀπ' τὸν πλάτανο ὁ Καχπεντουναῖς καὶ σὰν νὰ εἶχανε φτερά τὰ πόδια του πῆρε δρόμο κατὰ τὸν κατήφορο... Ὅσο δμως κ' ἂν ἤξερε τὰ κατατόπια, ξέσπερ σὲνα κλωνάρι χαμπηλὸ τὸ κεφάλι του καὶ ξέγδραε καλούτσικα τὴν κορφή του.

Μπάμ μπάμ ἀκούστηκε ξοπίσω του· ὁ ἀνωματάρχης ἔριξε δύο πιστολιές μὲ τὸ δίκανό του στὸν ἀγέρα. Αἱ πὲ πὲ ὁ Καχπεντουναῖς ἔτρεχε μὲ τὰ τέσσερα, κ' ἄμα πλειά ἔφτασε ἀποκάτῳ ἀπ' τὸ σπιτί τους, κοντοστάθηκε, ψάχτηκε παντοῦ παντοῦ, εἶδε πὼς εἶτανε γερὸς ὄζω ἀπ' τὴ μικρὴ ξεγδαρμάδα τοῦ κεφαλιῦ του, ἔστριψε παλληκαρία τὲς μουστάκις του, ξερόβηξε κ' ἀνέβηκε ἀπάνω στὸ σπιτί. Ὅλοι κοιμώνταν· ἔδρασε τὸ κεφάλι του καὶ πὸν εἶτανε χτυπημένο μ' ἕνα μαντῆλι βάζοντας ἀπάνω λίγο καπνὸ, ξαπλώθηκε κ' ἀποκοιμήθηκε· στὸνερό του εἶδε πὼς ὁ ἀνωματάρχης εἶτανε λοβότρος κ' ἔβαφε τὰ παπούτσιά του.

περάσει εὐκαιρία δίχως νὰ δείξουμε τὴν προστυχιὰ καὶ τὸν Ταρταρισμὸ μας. Ἐπειδὴ τὸ θέλει ἕνας ἀσυνείδητος συγγραφεὺς, πὸν εἶναι ἱκανὸς νὰ βροῖσει καὶ τὸν τάφο τοῦ πατέρα του ἀκόμα γιὰ νὰ κερδίσει πέντε δέκα λεφτὰ, ρεζιλεύεται ἕνα ἔθνος ἀλάκαιρο, δείχνοντας στὸν κόσμον πὼς κατοικιέται ἀπὸ τρελλοὺς καὶ Ταρταρίνους.

Προχτὲς ἀκόμα μιὰ φημερίδα, ἀπὸ τὲς ἔντιμες τοῦ κ. Ράλλη, γιὰτὶ ἔχει μεγάλη πολὺ μεγάλη κυκλοφορία, ἢ «Ἐσπερινή», προσκαλοῦσε τὸ λαὸ νὰ σηκωθεί καὶ νὰ χτυπήσει τοὺς «ΑΝΑΝΤΡΟΥΣ» τοὺς Ρούσσους. Μά, πουλάκι μου, — μπορεῖ νὰ πῆ κ' ὁ Σακουλὲς ἀκόμα σ' αὐτὴν τὴν παληκαριὰ — ἄναντρος δὲν εἶναι ὁποῖος νικιέται, μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ νικιέται, ἀλλ' ἄναντρος γίνεται μὲ τὸν τρόπο πὸν νικιέται καὶ οἱ Ρούσοι, σὲ κάθε μάχη τῆς σιερίας ἢ τῆς θάλασσας, ἀφήσανε στρῶμα τοὺς νεκροὺς. Οἱ ἄναντροι δὲ σκοτώνονται, φεύγουν καὶ, θαρροῦμε, κάτι τέτιο πάθαμε λόγου μας στὰ ἐνενήντα ἔφτὰ. Νὰ μαζεῦουμε λοιπὸν τὴ γλώσσα μας νὰ μὴ γελᾶνε οἱ ξένοι μαζί μας. Ὅσο μὲ τοὺς δικούς μας, πὸν συνειθίζουμε νὰ χάρτουν ἀξέταστα ἔτι τοὺς προσφέρουν οἱ πατριωτικὲς ἐφημερίδες καὶ νὰ συμμορφώνονται μ' ὅσες πατριωτικὲς ἀνοσιῆς βλέπουνε ἀτὰ θέατρα, τὸ καλὸ εἶναι πιά μεγάλο. Μὲ τὰ τέτια καὶ τὰ τέτια τὸ Ρωμαῖκο ἀποταρταρινώνεται καὶ δὲ θὰ καταδεχτεῖ ἀγριο οὔτε νὰ συλλογιστεῖ τοὺς Βουργάρους, ἀφοῦ σήμερις οἱ ἀσυνείδητοι ἐκμεταλλευτᾶδες τοῦ τοῦ φωνάζουν πὼς μπορεῖ μ' ἕνα τριξίμο τῶ δοντιῶν του νὰ πνίξει ὅσους ἄναντροὺς Ρούσσους ἀφήσανε ζωντανούς ὁ Τόγκος κ' ὁ Κουρόκης.

Δ Ε Ν

ἔπρεπε νὰ θυμώσει καὶ νὰ διαμαρτυρηθεῖ ὁ Νέης γιὰτὶ τὸν ἀνεβάσανε στὴ σκηνὴ δὺο δημοσιογραφικὰ καπὸνια πὸν κ' αὐτὸ τὸ παρανόμι τοῦ Γραῖης τὸ κλέψανε ἀπὸ τὸ «Νουμᾶ» ὁ ὁποῖος εἶχε ὀνομάσει ἄλλοτε ἔτσι τὸν καθόλου νῆ ποιητὴ. Οἱ θυμοὶ κ' οἱ διαμαρτυρήσεις ταιριάζανε σ' ὅλους ἐκείνους τοὺς πατέρες, ἀδερφοὺς καὶ σύζυγους πὸν ρεζιλέψανε ἕναν ἕκακο ἄνθρωπο μὲ τὸ νὰ παραγγέλνουνε σ' αὐτόν, κ' ὡς θὰ παραγγέλνουνε στὸν τσαγγάρη τους, νὰν τοὺς φτιάνει σονέτα γιὰ τὲς ἔμορφες τους.

Ὁ καημένος ὁ Νέης ἔνοιζε ἕνα μαγαζάκι πὸν

κατασκεύαζε μέσα Ἀτθίδες μὲ μέτρο, sur mesure, Πήγαινες, παράγγελνε μιὰ σονετοποιημένη Ἀτθίδα τὴν πλέρωνες καὶ τὴν ἔπαιρνες. Ἀπαράλλαχτα κ' ἐκεῖνοι πὸν τονε σατυροῦσαν ἀπάνου στὴ σκηνή, ἔχουν τὸ μαγαζάκι τους καὶ κατασκευάζουνε δράματα, κωμωδίες, τραγωδίες, κ' ὅ,τι ἄλλο τοὺς παραγγέλλετε. Ἄ δὲν εἶτανε στὴ μίση ὁ Νέης θὰ κατασκευάζανε κ' Ἀτθίδες. Καὶ νὰ ὁ λόγος πὸν τονε σατυροῦσαν. «Ἐπαγγελματικὴ ἀντιζήλια» κ' ἔδῳ.

Ὁ καημένος λοιπὸν ὁ Νέης, πὸν λέτε, δὲν ἔπρεπε νὰ θυμώσει. Ἐπρεπε νὰ θυμώσουν οἱ πελάτες του, γιὰτὶ αὐτοὶ ρεζιλευτήκανε καὶ μ' αὐτοὺς ἐγγέλασε ὁ κόσμος, βλέποντας τὸ Νέη, τὸ θυμὰ τους, ἀπάνου στὴ σκηνή. Γιατὶ, καθὼς πολὺ σωστὰ ἔγραψε ὁ Παπαντωνίου στὸ «Σκρίπ» τῆς παρασμένης Δευτέρας, «σήμερα κόρη ἢ κυρία πὸν δὲν ὑμνήθηκε ἀπὸ τὸν κ. Νέη διστάζει νὰ κατεβῆ στὸ Φάληρον». Πρέπει νάχει κολλημένον στὴ ράχη τῆς κ' ἕνα σονέτο τοῦ Νέη, σὰ νὰ λῆμε τὴ ρεκλάμα τοῦ μαγαζιῦ του, κ' ἕνας τέτιος βιομήχανος πὸν τὸση ζόδεψη ἔχει ἢ πραγματεία του εἶναι ἕξιος νὰ θαμνάζεται κ' ὄχι νὰ κοροϊδεύεται.

Α Π Ο

μερικὰ πρωτότυπα πατριωτικὰ δράματα—ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάει!—προτιμοῦμε χίλιες φορές μερικὲς λίγες ξεσκισμένες, μὰ πολὺ ἔξυπνες, Γαλλικὲς κωμωδίες τῆς Ν. Σκηνῆς. Οἱ ταρτοῦφοι φωνάζουν πὼς μ' αὐτὰ τὰ μασκαράδικα τὸ θέατρο φεύγει ἀπὸ τὸν προορισμὸ του καὶ τὰ κλάμα ἔθνη κλονίζονται. Δὲ βραδύσατε! Ὅστε τὸ θέατρό μας, πὸν ἴσαμε σήμερα δὲ δὲν εἶδε κανέναν προορισμὸ, οὔτε τὰ ἔθνη μας, πὸν δὲν εἶναι ἔθνη εἰνούχων, παθαίνουν τίποτα. Στὰ ὕστερα ἢ Ν. Σκηνὴ βάζει πάντα στὰ προγράμματα τῆς, πὸν δὲν εἶναι ἔργο δὲν εἶναι γιὰ κορίτσια καὶ τὸ τάδε οὔτε γιὰ παντρεμένες. Θὲς τοῦ λόγου σου νὰ πᾶς τὴ γυναῖκα σου ἢ τὸ κορίτσι σου, δικὸς σου λογαριασμός. Ἡ Ν. Σκηνὴ δὲ θὰ σ' ἐμποδίσει.

Ὅταν παιχτήκανε οἱ «Νεφέλες» κ' οἱ «Ἐκκλησιαζούσες» πὸν οἱ μεταφραστᾶδες τους φιλοτιμηθήκανε, γιὰ νὰ μαζώξουν κόσμον καὶ παραδες, νὰ φουσκώσουν καθὲ ἀισχρὴ λέξη τοῦ Ἀριστοφάνη, κανέναν δὲ μίλησε, γιὰτὶ ἢ ἀισχρότητα εἶτανε... προ ονική. Τώρα πὸν ἢ ἀισχρότητα (καὶ τί ἀισχρότητα; Ὅστε στὸ νύχι τοῦ Ἀριστοφάνη φτάνει!) ἔτυχε νάνα φραντζέλικη χιλνῶνε τὸν κόσμον. Προγοισμός λοιπὸν κ' ἔδῳ καὶ τίποτ' ἄλλο.

Τὴν ἄλλη μέρα πὸν νὰ βγῆ ὄζω! Ἐκαμε τὸν ἀνήμπορο κ' ἀπόμεινε φαρδὺς πλατὺς ξαπλωμένος ἀπάνω στὸ ξυλῆνιο τοῦ κρεββατάκι. Σκεδιάζε καὶ σκεδιάζε. Κεὶ πὸν εἶτανε συλλογισμένος ἀκουσε τὴ μάνα του ἀπόξω στὸ μαγειρεῖο νὰ λῆη τῆς ἀδερφῆς του πὼς ὁ Ἀλέξης ἔφυγε τὴν αὐγὴ μὲ τὸν ἀνωματάρχην γιὰ τὸ Κοντοχωρι πὸν εἶχε μιὰ δουλειὰ γιὰ δὺο τρεῖς μῆνες.

Ἀνέσανε τὸ παλληκαριὸ τῆς Φακῆς. Τώρα πὸν ὁ Ἀλέξης κ' ὁ ἀνωματάρχης εἶχανε φύγη εἶχε κ' αὐτὸς τὸν καιρὸ νὰ συγκρίσῃ τὴν ὑπόθεσίν του ὅπως ὅπως τὸ κάτω κάτω μπορεῖ νάβγαίνει καὶ κερδισμένος ἀπ' τὴν ὑπόθεση. Δούλευε τὸ μυαλό του τώρα νὰ βρῆ μιὰν ἱστορίαν, ἕνα παραμῦθον παλληκαριάς.

Τὸ γόρμα τῆς μέρας ἕνα ἀπ' τὰ μαθηταροῦδια του, τὸ πειδὸ πιστικό του, ἦρτε στὸ σπιτί νὰ τονε ἰδῆ τί κάνει. Τὸν εἶχανε στελεμένον τᾶλλα νὰ μάθῃ τί ἀπογίνηκε ψὲς τὴ νύχτα.

Ἄμα τὸν εἶδε ὁ Καχπεντουναῖς ἔτσι μαντηλοδεμένος, ὅπως εἶτανε, ἐκωλοκάθησε ἀπάνω στὸ στρῶμά του κ' ἔτσι σὰν κακωμένος, σὰν παραπονιμένος τοῦ λέει:

— Αἱ μωρὲ παλληκαρία μου, κόντρεψε νὰ πεθάνω καὶ σεῖς μὴδὲ μὲ νοιαστήκατε· ὄχι ἔτσι, βρε παιδιὰ μου· δὲν κάνουν ἔτσι· ἐγὼ πρὸς χάρη σας ψὲς τὸ

βράδυ... Κῦ-ταξὶ ἀπὸ πίσω ἀπ' τὴν πόρτα μὴ τυχὸν κανέναν μᾶς ἀφογγράται.

Τὸ κακόμοιρο τὸ παιδί ἀπόμεινε ἀπσοβλωμένο. Ἐκίτταξε ἀπ' ὄζω ἀπ' τὴν πόρτα· δὲν εἶδε παρὰ τὴ γάτα τοῦ σπιτιοῦ πὸν ξαπλωμένη ἀπάνω σ' ἕνα στρωσιδί ροχάλιζε, καὶ τίποτα ἄλλο. Γυρισ, ἐκλείσει τὴν πόρτα, πῆρε ἕνα σκαμνὶ καὶ κάθησε κοντὰ στὸν καπετάνιο.

Ὅταν ὕστερα ἀπὸ ἕνα δὺο ὥρες βγῆκε τὸ μαθηταροῦδι ἀπ' τὸ σπιτί τοῦ Καχπεντουναῖ τὰ μάτια του φεγγολοῦσαν ἀπ' τὴν εὐχαρίστησιν σὰν νὰ μαθε κανένα φοβερὸ καὶ μεγάλο μυστικὸ.

Ὅταν ἀνέθηκε ἀπάνω στοὺς καφενέδες ὄλος ὁ κόσμος μιλοῦσε γιὰ τὲς δὺο πιστολιές πὸν ἀκουστήκανε πῶς στὲς ρεμματιές. Ἄλλοι λέγανε πὼς τὰ φαντάσματα πιαστήκανε, ἄλλοι πᾶς κάποιον ἐρωτοχτυπημένον τουφεκιστήκανε γιὰ μιὰ μαυρομάτα γειτονοπούλα ἄλλος τὸ μακρὺ του κ' ἄλλος τὸ κοντὸ του.

Μέσα στοῦ Γλυφιῶ τὸ Ἐφηβείο μιλοῦσαν καὶ γιὰ τὰ ψεβραδινὰ μασκαράδικα πὸν τοὺς ἐφοκίσε ὁ ἀνωματάρχης, μερικοὶ πὸν δὲν εἶχανε μέρος στὸ τραπέζι κορογιδεύανε κεινοὺς πὸν τᾶχανε, καὶ τοὺς ἀρωτούσαν, ἂν ἴσως κ' εἶτανε καλοψημένο τᾶρνί, ἂν εἶτανε καλὸ στάλατι, καὶ πόσους σκότωσε τὸ παλληκαριὸ τῆς Φακῆς. Οἱ ἄλλοι δὲν ἐμιλοῦσαν, παρὰ

Μπορεί όμως να υποστηρίξει κανένας μ' όλη τή σοβαρότητα πώς τὰ έργα τῆς Ν. Σκηνης είναι καί πατριωτικώτατα. Γιατί ὅστερ' ἀπὸ τὴν «Κοραλία» τὸν «κ. Δυπὸν» ἢ τὴν «Πρώτη νύχτα τοῦ γάμου» σούρχεται ὁρεξὴ νὰν τὸ ρήξεις στὸ γλέντι, πού θὰ περὶ νὰ ζήσεις, ἐνῶ ὅστερ' ἀπὸ τοὺς «Βουλγαρομακεδόνες» ἢ ἀπὸ κανένα ἄλλο ἴδιας πλάστας ἔργο γραθιάζεις τὰ χέρια σου, τρίζεις τὰ δόντια σου καὶ τὰ βάζεις, ἀπὸ μακριά, μὲ τοὺς Βουργάρους, ἢ γράφεις ἄρθρα στὴν «Ἑσπερινή» φοβερίζοντας... τὴ Ρουσσία. Καὶ τὰ τέτλια καμώματα ξενευρίζουν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κύνουε σουπιά.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

κάθε μέρα λέει καὶ ξαναλέει πὼς φέτος θὰ δείξει μεγάλη τσιγκουνιά καὶ στίς δασκαλικές καὶ στίς δικαστικές καὶ σ' ὅλες τίς ἄλλες μεταβολές τῶν ὑπαλλήλων τῆς. Ὅταν τίς κάνει, πού λέτε, μὲ τὸ σταγονόμετρο κι ὄχι μὲ τὴ σέσουλα, καθὼς πρῶτα. Λίγες καὶ διαλεχτές κι ὅσες «ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπηρεσίας» ἐπιβάλλει.

Νὰν τὸ πιστέψουμε; Νὰν τὸ δοῦμε πρῶτα, καὶ δὲ θάρρησουμε, γιατί σὲ μιὰ δυὸ βδομάδες δημοσιεύονται οἱ δασκαλικές μεταβολές. Ἄ γίνουιν πολλές μὴν παραξενευτεῖτε. Οἱ ἀνάγκες τῆς ὑπηρεσίας εἶναι τόσο πολλές καμιά φορὰ πού πνίγουν καὶ τίς κομματικές ἀνάγκες νὰ μὴ φαίνονται.

Νὰ μᾶς συμπαθᾶτε. Ἡ πρώτη φουρνιά μὲ τίς δασκαλικές μεταβολές δημοσιεύτηκε τὴν Τρίτη. Ὅχι μὲ τὴ σέσουλα, ἀλλὰ μὲ τὸ τσουβάλι. Ἀνάγκη τῆς ὑπηρεσίας, σὺ λέει ἄλλος!

Σὲ λίγες μέρες, λέει, γίνονται κ' οἱ «συμπληρωματικές»!

ΡΩΤΗΣΑΜΕ

κάπιο γνωστὸ μᾶς ἀστυνομικὸ γιὰ τοὺς περίεργους αὐτοὺς χαμούς τῶν παιδιῶν πού δημοσιεύουν κάθε μέρα οἱ ἡμερίδες.

— Χάνονται, μᾶς εἶπε, τὸ ξέρω, λείπουνε μιὰ δυὸ μέρες ἀπὸ τὰ σπίτια τους, εἴτε γιὰ πουλιά, εἴτε στὴ θάλασσα, εἴτε σ' ἄλλες μπερμπαντιές, μὰ ξαναγυρίζουν...

— Καλά, μὰ ἡ Ἀστυνομία τότε γιατί δὲ στέλ-

ἀπὸ τὸ πείσμα τους διαγκώνανε τὰ χεῖλια τους, ἐμιλούσανε ὅμως καὶ γιὰ τίς πιστολιές.

Τὴν ὥρα κείνη ἔφτασε κι' ὁ πιστικός τοῦ Καχπεντουνιαῖ γυρίζοντας σπίτι του.

Οἱ συντρόφοι του τὸν ἐβάλανε στὴν οὐσία τοῦ πῶς τοὺς πειράζανε οἱ ἄλλοι γιὰ τὰ ψεβραδινά. Κείνος τότε καμώθηκε πὼς τάχα δὲν ἤξερε τίποτα.

— Τί γίνηκε, βρε παιδιὰ, λέει, ὁ ἀνωματάρχης, ὁ παλληκαράς; δὲν ἐράνηκε σήμερα.

— Εἶναι στομαχιασμένος ἀπὸ ψὲς τὸ βράδυ ἀπ' τάρνι σας καὶ δὲν μπόρεσε νὰ βγῆ ὅξω σήμερα, εἶπε ἕνας ἀπ' τ' ἄλλο κόμμα κι' οἱ ἄλλοι ξεκαρδιστήκανε στὰ γελοία.

Ὁ ἄλλος δὲν πειράχτηκε διόλου σὰν ἄνθρωπος πού τῷχει ἀσφαλο πὼς μὲ τὰ μάγικ του θὰ κλείσῃ ὅλα τὰ στόματα σὲ λιγάκι.

— Μπορεῖ, λέει ἡσυχά· ἐγὼ ὅμως στοιχηματίζω ἕνα ναπολέονι, νὰ το, καὶ τὸ βρόντηξε ἀπάνου στὸ τραπέζι, κι' ὅποιος θέλει ἀπὸ λόγου σας ἄς βάλῃ μιὰ δραχμὴ μονάχα, πὼς ὁ ἀνωματάρχης δὲν εἶναι δῶ· ἔφυγε σήμερα σὺναυγα μ' ἕνα βόλι στὴν πλάτη κατάκαλα φυτεμένο. Δὲν ἔχει φόβο ἢ ζωὴ του, μὰ θὰ θυμᾶται τὸ Πατιρνογῶρι καὶ θὰ τὸν πηγαίνει Τρίτη καὶ Τετράδη... Ὅθ' βάνῃ στοιχίμα κανένας σας;

νε σημείωση στίς ἡμερίδες γιὰ ὅσα παιδιὰ ξαναβρίσκονται, νὰ ἡσυχάσει ὁ κόσμος;

— Δὲν τὰ μαθαίνουμε ὅλα. Θαρρεῖς πὼς ὅποιος γονιὸς βρεῖ τὸ παιδί του ἔχει ἔνοια νάρθει νὰν τὸ περὶ στὴν ἀστυνομία;

— Μὰ ἔπρεπε ἡ ἀστυνομία νὰ ἔχει ἔνοια νὰ πᾶει νὰ ρωτήσῃ τὸ γονιὸ ἢ βρήκε τὸ παιδί του!

Σ' αὐτὸ ὁ γνωστὸς μᾶς ἀστυνομικὸς δὲν ἀπάντησε· μ' ἕνα ἀλαφρὸ στραβομουτσούνησμά του μᾶς ἔδωσε νὰ νιώσουμε πὼς ἡ ἀστυνομία ἔχει πῶς σοβαρὸς φροντίδες καὶ δὲν τῆς περισσεύει καιρὸς νὰ σκοτίζεται μὲ τὰ τέτλια ψιλολογήματα.

ΠΙΠΕ

ὁ κ. Ράλλης πὼς πρέπει σώνει καὶ καλά νὰ διαλυθεῖ ἡ Βουλὴ ἀφοῦ μὲ τὸν καινούριο νόμο λιγοστεύει ὁ ἀριθμὸς τῶ βουλευτᾶδων. «Λογικῶς» καὶ «Συνταγματικῶς», λέει, δὲν μπορεῖ μὲ τὸν καινούριο νόμο νὰ λειτουργήσῃ ἡ σημερινὴ Βουλὴ.

Αὐτὰ λέει ὁ κ. Ράλλης. Οἱ ἄλλοι ὅμως λένε πὼς αὐτὰ ἢ εἶναι φοβέρες γιὰ νὰ μὴν τοῦ φύγουν οἱ φίλοι του πούναι δυσαρεστημένοι· γιατί τὰ ρουσφέτια δὲ δίνονται μ' ἀπλοχεριά, ἢ δείχνουν τοὺς φόβους τῆς Κυβέρνησης πὼς δὲ θὰ μπορέσει νὰ ἔχει πλειοψηφία τὸ Νοέβρη.

Δικός τους λογαριασμὸς αὐτός. Ἐμεῖς μοναχὰ βλέπουμε, κι αὐτὸ μᾶς ἐνδιαφέρει, πὼς οἱ πολιτικοὶ μας τότε μοναχὰ θυμούνται καὶ λιθαιζοῦν τὴ «Λογική» καὶ τὸ «Σύνταγμα», ὅταν τοὺς χρειάζονται γιὰ νὰ κάνουν τίς δουλιτσές τους, μπλαστρώνοντας μ' αὐτὰ τὰ δυὸ κάθε παρανομία τους.

ΣΚΙΑΣ ΓΡΟΘΙΕΣ

(Ἡ ἀρχὴ του στοῦ περασμένου φύλλου).

Ἡ «ἀναμφίβολος» ἀπὸ μέρος τοῦ ἐπικριτῆ «ἄγνοια τῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ Ροῖδου καὶ τῶν ἄλλων» βγαίνει στὴ σηνὴ καὶ δευτέρη φορὰ, στὸ τέλος τῆς σκιαμαχίας, στὰ στερεὰ φύλλα τοῦ βιβλίου, γιὰ νὰ σκύψει τὴ ράχη στίς γραθιές τοῦ κ. Σκια, πού χάρη σ' αὐτὴ «καταστρέφει τὸν λόγον» κάμποσο ρητορικά, καὶ πείθει μὲ τὸ ξεσκέπασμά της τὸν ἀναγνώστη πὼς ὁ ἐπικριτῆς εἶναι γιὰ τὰ πανηγύρια

κι ὄχι νὰ μιλάει γιὰ τέτοια ζητήματα, κι ὁ ἴδιος ὁ κ. Σκιας πὼς μπορεῖ μ' ὅλο του τὸ δίκιο ὅστερ' ἀπὸ τέτοιον ἀγῶνα νὰ φωνάζει σὰν τὸ χορὸ στίς τραγωδίες τοῦ Εὐριπίδη «ὁ μέγα σεμνὴ Νίκη, τὸν ἐμὸν βίον ὡς νῦν καὶ δεῖ κατέχοις». Μέσα σ' ὅλα αὐτὰ τὸ σημαντικώτερο, κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶναι ἡ ὁμολογία τοῦ κ. Σκια πὼς ἡ δική του «ἀπάντησις ἦτο ματαία». Σ' αὐτὸ δὲ χωραεῖ, νομίζω, δευτέρη γνώμη - ματαία, ὅσο καὶ τὸ πρῶτο του βιβλίου. Ἄς δοῦμε ὡς τόσο μὲ τί φρεσὶς βγαίνει τὴ δευτέρη φορὰ τοῦ ἐπικριτῆ ἡ «ἀναμφίβολος ἄγνοια». Βγαίνει «ὡς ἀμφισβήτησις τῆς ἀληθείας τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Σκια εἰρημένων ὅτι τὸ δόγμα τὸ καταδικάζον τὴν καθαρεύουσαν στηρίζεται καὶ πρῶτοις πάντων προϋποθέτει ἰσχύοντα γενικὸν γλωσσικὸν νόμον ἀνύπαρκτον, καθ' ὃν ἡ φύσις τῶν γλωσσῶν ἐπιβάλλει νὰ ὑφίστανται αὐταὶ ἀδιαλείπτους σπουδαιοτάτας μεταβολὰς ἀνευ ἐξωτερικῆς αἰτίας, καὶ διὰ πᾶσα γλῶσσα φαινομένη διὰ δὲν ἔχει μεταβληθῆ δοσὸν ἄλλαι τινὲς οἷον ἡ Γαλλικὴ εἶναι νεκρὰ καὶ μούμιον». (σελ. 58). Στὰ «εἰρημένα» αὐτὰ εἶχε παρατηρήσει δυὸ πράγματα ὁ «ἀπερίσκεπτος» ἐπικριτῆς· ὅτι δὲν εἶναι σωστὸ πὼς γιὰ «προϋπόθεση» παίρνουν τὸ νόμο τῆς «μεταβολῆς» ὅσοι χτυποῦν τὴν καθαρεύουσα, πὼς τὴν καταδικάζει τὸ δόγμα ἐπειδὴ ἀντιμάχεται σ' ἕναν τέτοιο νόμο, πὼς τὸ δόγμα κρατιέται ἀπὸ τὸ νόμο αὐτὸν καὶ θὰ πέσει πῶσιν τραπὴ καὶ ἀνάσκηλῃ ἂν ἔβγει ὄχι ἀληθινὸς καὶ ὅτι κι ὁ νόμος αὐτὸς σὰν «τὰ πάντα» πού «ρεῖ καὶ οὐδὲν ἔστι πάγιον» ἐρρήν, ἔλλαξε κάπως περνώντας ἀπὸ τὰ δογματικὰ τῆς ἀίρεσης στὸ ἀπολογητικὸ βιβλίο τοῦ κ. Σκια. Φαίνεται, γιὰ νὰ μὴν τὰ μασσοῦμε, πὼς ὁ ἐπικριτῆς ἔπεσε ὅξω, ὅτι ἀπορίζεται τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ παρὰ τῆς ἐμφύτου εὐγλωσσίας (σελ. 58), γιατί τὰ εἰρημένα τοῦ κ. Σκια τὰ εἶπαν ἀλήθεια ὁ Κρουμπάξερ κι ὁ Ροῖδης, ὡς μαρτυρᾶνε γιὰ τὸν τελευταῖο τὰ ἴδια του λόγια σὲ εἰσαγωγικὰ κλεισμένα καὶ ἀπλωμένα στὴ σελ. 59 τῆς ματαίας ἀπάντησης. «Ματαία» εἶναι κι αὐτὰ, φοβοῦμαι, κι ἀντὶς νὰ ποδεῖξουνε— γιὰ τὴν προϋπόθεση - ὅτι γυρεῖ ὁ κ. Σκιας, φανερόνουνε μοναχὰ κάποιον «ἄγνοια» τοῦ ἐλέγχου» ἀπὸ μέρος του κατὰ τὸν ὄρο τὸν παλιὸ τῆς Λογικῆς, γιατί ὁ ἐπικριτῆς δὲν ἀρνήθηκε πὼς πιστεύει ὁ Ροῖδης κ' οἱ ἄλλοι μαζί μὲ τὴ Γλωσσολογία καὶ τὸν Οὐίτνεϋ σ' ἕναν κάποιον γλωσσικὸ νόμο «ροῆς» ἀφοῦ ὁ ἴδιος στὴν κρίση του ἐξηγεῖ γιὰ ποῖο λόγο καὶ μὲ τί

Κι' ἔκαμε νὰ στριψῇ τὸ μουστάκι του πού μπορεῖ ὅστερ' ἀπὸ δυὸ τρία χρόνια νὰ ἰδρῶνε στὰ χεῖλια του. Τσιμουδιά.

Ὁ ἕνας κῦτταζε τὸν ἄλλον. Κάτι παραπάνω ἤξερ' αὐτὸς ἀπὸ κεινούς.

— Τίς ἀκούσατε ψὲς τὴ νύχτα τίς πιστολιές; ξαναεἶπε.

— Ναι ναι, φωνάζανε οὐλοὶ ὅσοι τίς ἀκούσανε κι' ὅσοι κοιμούντανε σὰν κρασάδικα. Πὲς μας, βρε ἀδερφέ, τί ἔτρεξε;..

— Δὲ μᾶς λέει ἀπὸ κεί τοῦ λόγου του πού πήγε κι' ἔτριψε τὸ στομάχι τοῦ ἀνωματάρχῃ καὶ ξέρε πὼς εἶτανε στομαχιασμένος ἀπ' τάρνι μας;

Τώρα εἶτανε ἡ ἀράδα νὰ γελάσουνε κ' οἱ πιστικοὶ τοῦ Καχπεντουνιαῖ.

— Μᾶς σκάσανε, ἀδερφέ, τὴν ὥρα νὰ, μᾶς πιθεύουνε· εἶπε ἕνας.

— Αἶ καὶ σεις, λέει ἕνας ψηλόλιγνος ἀπ' τ' ἄλλο κόμμα, τὸ παραπῆρατε στὴ μύτη. Ἐτσι γιὰ νὰ γελάσουνε σὰς χωρατεύαμε· πὲς μας γιὰ τίς πιστολιές.

— Ὅθ' σὰς πῶ· μὰ γιὰ τὸ Θεὸ νὰ μὴ βγῆ ἀπ' τὸ στόμα σας καὶ πάρομε τὸν καθημένο τὸν Καπτετάν Γιῶργη στὸ λαίμωμάς.

— Ὅχι ὄχι, φωνάζανε οὐλοὶ ὅποιος τὸ πῆ Ἰουδας...

Οἱ δυὸ πιστολιές παίρνανε καὶ δίνανε καμμιὰ βδομάδα μέσα στὸ χωριό. Ὁ Καχπεντουνιαῖς κάνοντας τὸν ἀρρωστο δὲν ἔβγαίνει ὅξω. Ὁ κόσμος ἔπιασε κρυφὰ κρυφὰ νὰ τὸν ἀνεκατόνη στίς πιστολιές μὰ κανένας δὲν ἤξερε νὰ πῆ χεροπιστάτὰ πράγματα. Κεῖνοι πού ἐρχόντανε σὲ ὁμιλίε μὲ τοῦ Γλυφῆ τοὺς ἀπαλέτες λίγανε πὼς μάθανε ἀπ' αὐτονοὺς τὸ κατ' ὅτι πὲς καὶ καλά ὁ Καχπεντουνιαῖς μὲ τὸν ἀνωματάρχῃ, πού ἔφυγε ἔτσι βιαστικά, χτυπηθήκανε τὴ νύχτα μὲ πιστόλια πῆτω στίς ρεμματιές· πὼς τὰ βόλι τοῦ ἀνωματάρχῃ ξέγδαρε στὴν κορρὴ τὸ πηληκάρη τῆς φακῆς καὶ πὼς αὐτονοὺς τὸ βόλι τρύπησε τὸ νόμο τοῦ ἀνωματάρχῃ πέρα πέρα χωρὶς νὰ τοῦ σπάσῃ κόκκαλο καὶ πὼς ἔφυγ' αὐτὸς μὲ δειμένη τὴν πλάτη γιὰ νὰ ντρεπόντανε πλεῖα νὰ φανῆ στὸν κόσμο.

Σὲ καμμιὰς μέρες βγῆκε ὅξω κι' ὁ Καχπεντουνιαῖς. Στριμμένες στριμμένες τίς μουστᾶκες του καὶ μ' ἕνα μαντήλι μεταξωτὸ δεμένο τὸ κεφάλι του.

Ὅσοι τὸν βλέπανε πιστεύανε τὰ ὅσα λογηθήκανε κείνες τίς μέρες· περαστικά τοῦ φωνάζανε ἀπὸ παντοῦ.

— Νᾶστε καλά, ἀπαντοῦσε κείνος, καὶ πήγαине καμαρωμένος σὰν Ταξιάρχης.

Ἄμα δὲ ἔφτασε στοῦ Γλυφῆ καὶ πλεῖα εἶτανε κι' ἂν εἶτανε.

— Βρε καλὸ στὸν ἔρωτα, καλὸ στὸ Μάρκο Μπό-

τρόπο μνημονεύουν τὸ νόμο αὐτὸν—κι ἀπὸ τῆς μαρτυρίας τοῦ Ροῖδῆ πού φέρνει ὁ κ. Σκιας γιὰ τὴν προϋπόθεση ἄλλο τίποτα δὲ βγαίνει. Ἡ ἀντιλογία τοῦ ἐπικριτῆ ἄλλοῦ ἐπεφετ' στὴ θέσῃ πού ἔχει ὁ νόμος μέσα στὴν πολεμικὴ ἐκείνων· ἂν εἶναι ἀπροϋπόθεσις πού πατάει ἀπάνω τῆς τὸ δόγμα γιὰ νὰ καταδικάσει τὴν καθαρεύουσα—καὶ τέτοιον πρᾶμα ἀπὸ τῆς μαρτυρίας δὲ φαίνεται. Αὐτὰ γιὰ τὴν ἀπροϋπόθεσις. Γιὰ τὰλλα ὅτι—κατὰ τὸ δόγμα—πᾶσα γλῶσσα φαινόμενη ὅτι δὲν ἔχει μεταβληθῆ ὅσον ἄλλαι τινὲς οἷον ἡ Γαλλικὴ εἶναι νεκρὰ καὶ μούμια» ἐννοεῖται πὼς οὔτε φέρνει οὔτε μποροῦσε νὰ βρεῖ ὁ κ. Σκιας μαρτυρίες τοῦ Ροῖδῆ. Γιατὶ ὁ Ροῖδῆς ὅσο κι ἂν εἶταν σοφιστὴς καὶ νηλεϊστὴς εἶταν ὅμως, λένε, κ' ἐξυπνος ἄνθρωπος, εἶχε καὶ μυαλὸ ἀλήθεια σωστό· καὶ τέτοιος λόγος θὰ εἶταν καταδικῆ καὶ τῆς δημοτικῆς πού δὲν εἶναι χαλασμένη ὅσο τὰ γαλλικὰ. Ἀφίνω τὸν Ψυχάρη—κ' εἶχε χρέος, νομίζω, ὁ κ. Σκιας ἀφοῦ μιλάει γιὰ τὸ δόγμα κι ὄχι γιὰ ἓνα δυὸ ἄτομα μόνο, νὰ ποδείξει μὲ μαρτυρίες πὼς κι αὐτὸς πιστεύει τὰ δικὰ του εἰρημμένα, ἀφοῦ μάλιστα ὁ ἴδιος ὁ κ. Σκιας τὸν θέλει «κίρσιάρχῃ» ἢ μήπως ἀλήθεια νομίζει, ὅπως δείχνει πολλὰς φορὲς ὅτι μέσα στὰ δόγματα τῆς αἰρέσεως εἶναι καὶ τὸ «ἀλλήλων τὰ λάθη βαστάζετε»;— Ὁ Ψυχάρης λοιπὸν λέει ρητὰ στὰ «Γλωσσικὰ καὶ ἱστορικὰ» του (Ρόδα καὶ Μῆλα σελ. 110) πὼς ἡ δημοτικὴ βρίσκεται τώρα ἐκεῖ πού εἶταν τὰ Λατινικὰ στὸ δεύτερο ἢ τέταρτο αἰῶνα. Ὅστε ἡ φράση ἐκείνη εἶναι τοῦ κ. Σκιας δική του κατὰ δική του, καὶ ὅλους διόλου φανταστικὸς δὲ φαίνεται γι' αὐτὴ τουλάχιστο ὁ φόβος τοῦ ἐπικριτῆ ὅταν ἔγραφε στὴν κρίση του ὅτι «ἀκάποιος θὰ τὸν ἐγέλασε τὸν κ. Σκιας». Μένουν οἱ ἀσπουδαιότατες μεταβολὲς δίχως ἐξωτερικὴ αἰτία». Γι' αὐτὲς πρέπει πρῶτα, γιὰ νὰ ξέρουμε πού πατάμε, νὰ μᾶς φωτίσει ὁ κ. Σκιας τί θέλει νὰ πῆ μὲ τὸ «ἐξωτερικὴ αἰτία», νὰ ὀρίσει ποιὲς εἶναι οἱ ἐσωτερικὲς, κι ὅταν τότε δείξει πὼς ὁ Ροῖδῆς δέχεται «μεταβολὰς ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐξωτερικῆς αἰτίας» νὰ ζευγαρώσει τὰ εἰρημμένα του

τσαρῆ, καλὸ στὸ λεβέντη, φωνάζανε ἀπὸ παντοῦ.

Ἄλλος ἔτρεχε νὰ τοῦ δώσῃ σκαμνὶ νὰ καθίσῃ, ἄλλος φώναζε νὰ τὸν κερᾶσουν ἀπὸ λόγου του καφέ. ἄλλος νυχγιλέ, ἄλλος νὰ τοῦ φέρουν ἓνα βύσινο. Δὲν ἤξερνε ποιὸς νὰ τονε πρωτοκολακέψῃ.

Ἦστερ' ἀπὸ πολλὴν ὥρα μὲ τὰ πολλὰ παρκαλάκια, ἀφοῦ κλειδομανταλώσανε τὴν πόρτα νὰ μὴν μπῆ μέσα κανένας ἀδιάντροπος ἀποράσιος νὰ τοὺς ξεμουστρηυτῆ τὸ πὼς καὶ τί γίνηκε κείνη τῆ βραδιά...

... Κι' ἔλεγε:

Τί νὰ κάμῃ; ὅπως τὸν ἐκρατοῦσα ἔτσι ἀπὸ τὸ λαμπρὸ καὶ τὸ πιστόλι ἀκκουμισμένον πάνω στὰ ριζαῦτικα του, ἔλα τοῦ λέω, ἐγὼ δὲν εἶμαι μπαμπέσης, δὲν εἶμαι κρυφοδάγκωτο σκυλί· ἂν εἶσαι παλληκάρη ἔλα δὴ πίσω στὴς ρεμματιές πού δὲ θὰ μᾶς ἀμποδιάσῃ κανένας νὰ μετρήσουμε τὰ κορμιά μας.

Ἔχω κ' ἄλλο πιστόλι· διάλεξε ὁποιο θέλεις...

Τί νὰ κάμῃ βλέποντας τὰ κακὰ στενά... Ἦστε... Ἄμα φτάσαμε κει... Μετρήσαμε δέκα ἀδρασκελιές κρατῶντας τὰ πιστόλια μας...

Ἀπὸ τότε καὶ πέρα τὸ παλληκάρη τῆς φακῆς τὸ σεβ' ὅταν ὄλοι πέρα καὶ πέρα γιὰτὶ ἐκοψε τὸ βῆμα μισῆς παλιοξενάρας πού ἦρτε στὸ Πατιρνοχωρὶ νὰ κάμῃ τὸ παλληκάρη. Ὅταν ἐγύρισε σὲ καμπόσους μῆνες ὁ Ἀλέξης κ' ἔμαθε τὰ τέρατα καὶ σημεῖα τ' ἀδερφοῦ του, ἔκαμε τὸ στυγρὸ του:

— Βρὲ τὸν ἀθεόφοβο, εἶπε, κ' ἐγὼ τὸν ἐπιανα γιὰ κουτό. Καλὰ τὰ καταφέρνει.

Εὐχαριστήθηκε καὶ δὲν εἶπε σὲ κανέναν τὴν ἀλήθεια· τί τὸν ἐμελλε; Ὁ κόσμος ζῆ πεῖο πολὺ μὲ τὴν ψευτιά παρὰ μὲ τὴν ἀλήθεια...

Γ. Δ. ΝΑΛΕΓΗΣ

αὐτὰ—μονάχ' αὐτὰ—μὲ τὴν ἀλήθεια.— Ἡ ἀλήθεια τῶν ὑπ' ἐμοῦ εἰρημμένων. Ὡς τότε θὰ χαίρεται ὁ κ. Σκιας «ὡς ἀλήθειαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ εἰρημμένων» μοναχὰ «τὴν σελίδα 11 τοῦ βιβλίου του ἔνθα ἡ περὶ ἀδιαλείπτων σπουδαιότατων μεταβολῶν θεωρία τοῦ Κρουμβάχερ ἐκτίθεται ἐκτενέστατα»— ἂν, ἐννοεῖται, δὲν ἔχει πάθει κι αὐτὴ τῆ μοιρογράφου παρεξήγησις, πρᾶμα πού πρέπει νὰ ἐξακριβωθεῖ. Κ' ἔτσι ὅμως ἡ «καταστρεφῆ τοῦ λόγου» μὲ τὴν «ἄγνοϊαν καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ἐπικριτοῦ» δὲν παύει νὰ εἶναι φύσκα ρητορικὴ γιομάτη ἀέρα, ἀφοῦ ἡ θεωρία τοῦ Κρουμπάχερ «ἐκτίθεται ἐκτενέστατα» στοῦ κ. Σκιας τὸ βιβλίον.

Αὐτὸ ὅμως δὲ θὰ πῆ πὼς ὁ ἐπικριτὴς δὲν ἔπρεπε «ἀναμφισβητήσαι» τὰ εἰρημμένα τοῦ κ. Σκιας. Μποροῦσε νὰ τὸ κάνει ἂν ὁ κ. Σκιας στὰ εἰρημμένα του ἔφινε κατὰ μέρος τὴ ρητορικὴ κ' ἔγραφε ἀπλὰ δίχως φουσκλογιὰς «ὁ Κρουμβάχερ προϋποθέτει». Ὁ κ. Σκιας ὅμως εἶπε γενικὰ καὶ ρητορικὰ τὸ δόγμα· κ' εἶταν τὰ «εἰρημμένα» του εἰρημμένα μὲ τέτοιον τρόπο, πού νὰ πιστέψῃ ὁ ἀνίδεος ἀναγνώστης ὅτι δίχως τὴν ἀπροϋπόθεσις ἐκείνη, ὅπως τὴ γράφει ὁ κ. Σκιας, τὸ δόγμα δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ. Μ' αὐτὸ εἶναι ἴσα ἴσα πού νόμισε πὼς εἶχε χρέος νὰ κληθεῖ ὁ ἐπικριτὴς ὅτι τὸ δόγμα προϋποθέτει—ὅσα γράφει ὁ κ. Σκιας ὅτι στέκεται τὸ δόγμα ὀρθὸ ἀπάνω σ' ἐκείνη τὴν προϋπόθεσις, ὅπως τὰ δίποδα ζῶα πάνω στὰ δυὸ τοὺς ποδία, καὶ πέφτει ἂν ἀπλώσει τὸ χέρι καὶ τὴν τραβήξῃ ὁ κ. Σκιας, ὅπως πέφτει φυσικὰ καθε πρᾶμα στὸν κόσμο πού θέλει βάση γιὰ νὰ σταθεῖ, πού δὲν ἔχει τὴ χάρη νὰ εἶναι πουλί, σύννεφο, καθαρεύουσα, θεωρία τοῦ κ. Σκιας, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ στέκεται στὸν ἀέρα.

Τώρα πού ὁ λόγος γιὰ «ἄγνοϊαν ἰσχυρισμῶν τῶν ἐπισημοτάτων πολεμίων κτλ.» ἔχει τὸν τόπο του νὰ παρατηρήσει κι ὁ ἐπικριτὴς ὅτι λάθος κάνει ὁ κ. Σκιας ἐκεῖ πού ἀνεβάζει στὸ φῶς τὴ μεγάλη διαφορὰ «τῶν θεωριῶν τοῦ ἐπικριτοῦ» ἀπὸ τοὺς «ἰσχυρισμοὺς τῶν ἐπισημοτάτων» νὰ γράφει ὅτι «ἐκείνοι ἀπέδιδον πολὺ μεγαλύτεραν σημασίαν εἰς τὴν φθογολογίαν ἢ εἰς τὸ τυπικόν». Ἀρκεῖ νὰ χεῖ κανεὶς διαβάσει τὰ «Εἰδῶλα» καὶ τὸ μικρὸ ἐκεῖνο φυλλάδιο τοῦ Ροῖδῆ «Τὸ ταξίδι τοῦ Ψυχάρη» καθὼς κι ὅσα ἔχει γράψῃ ὁ ἴδιος ὁ κ. Ψυχάρης γιὰ νὰ ἰδεῖ ἀμέσως καὶ μὲ κλεισμένα μάτια πὼς κ' ἡ παρατήρησις αὐτὴ τοῦ κ. Σκιας ἔχει τὴ χάρη νὰ στέκεται χωρὶς νὰ πατάει πουθενά. Στὸ ἴδιο μέρος μιὰ φράση τοῦ ἐπικριτῆ ὅτι ὅσα δὲν ἔχουνε σχέση μὲ τὴν καθημερινὴ ζωὴ μπορούσαν νὰ τὰ λέγανε καὶ λατινικὰ καὶ γαλλικὰ φοβοῦμαι πὼς τὴν ἔχει παραξηγήσει ὁ κ. Σκιας. Καὶ πᾶν νὰ τὸ πιστέψω τέτοιο ἀπίστευτο πρᾶμα—νὰ παρεξηγῆ ὁ κ. Σκιας, γιὰτὶ στὸ χωρατὸ ἐκεῖνο πού εἶχε κάνει στὸν «ἀληθῆ γλωσσολόγον» εἶχε μεταφράσει τὸ αὐτὰ (πού μπορούσαν νὰ τὰ λέγανε καὶ λατινικὰ) δὲ θὰ τὰ κοιτάζουμε μὲ τὸ ἀνάξια προσοχῆς. «Ἀνάξια προσοχῆς» ὄχι ἔτσι ἀπόλυτα, μὰ γιὰ τὸ ζήτημά μας. Δὲ θὰ τὰ κοιτάζουμε γιὰτὶ δὲν μποροῦν νὰ ποδείξουν ἂν ἡ καθαρεύουσα εἶναι ἀδιάλεκτος φυσικὴ κι ἂν ἔχει παράδοσις. Στὸ ἴδιο μέρος μιὰ ἄλλη γνώμη τοῦ ἐπικριτῆ ὅτι σημασία στὴ γλῶσσα ἔχει ὁ ὀργανισμὸς κι ὄχι τὸ λεξικόν, ἀντὶς νὰ ναι διαφορετικὴ ἀπὸ τοὺς «ἰσχυρισμοὺς τῶν» ἔχει τὸ μόνο ἐλάττωμα νὰ μὴν εἶναι πρωτότυπη, μὰ καὶ τοῦ Ροῖδῆ καὶ τοῦ Ψυχάρη καὶ τῆς ψευδογλωσσολογίας, καὶ τῆς γλωσσολογίας—μὲ τὴν ἄδεια τοῦ κ. Σκιας. Γράφει ἀκόμα ὁ κ. Σκιας στὸ ἴδιο μέρος ὅτι «ἐκείνοι οἱ ἐπισημοτάτοι κτλ. ἰσχυρίζοντο—πρᾶμα πού δὲν παραδέχεται ὁ ἐπικριτὴς—ὅτι ἡ καθαρεύουσα εἶναι

νεκρὰ, ὁ δὲ λαὸς δὲν ἐννοεῖ αὐτὴν εἰμὴ ἐλάχιστα, ὡς ἂν ἦτο ξένη γλῶσσα». Ἀλήθεια ὁ ἐπικριτὴς δὲ μεταχειρίστηκε τὴ λέξη νεκρὴ κι αὐτὸ γιὰ εἰκοστέσσερις λόγους, πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιὰ νὰ μὴν ἀρχίσει καὶ πάλι νὰ φωνάζῃ ὁ κ. Σκιας «καὶ πὼς εἶναι νεκρὴ, ἀφοῦ μποροῦν τὰ παιδιὰ, καθε πού θάρθουνε Χριστοῦγεννα, νὰ νιογκλείουν τὸ στόμα καὶ νὰ μασσοῦνε τὰ «ἐν Βηθλεὲμ τῆ πόλει» «ἐν τῷ σπηλαίῳ τίκτεται» «χάρις ἢ κτίσις ὄλη» μὰζι μὲ τὸν κ. Σκιας πού βλέπει πὼς ἡ καθαρεύουσα «ὀμιλεῖται» ἀκόμα κι ἀπὸ ζυπόλυτα παιδάκια ἐννεὰ καὶ δέκα χρονῶν; Τὴν εἶπε ὅμως ὁ ἐπικριτὴς γλῶσσα «πού μπορεῖ νὰ τὴν καταλαβαίνει κουτσάστραβὰ ὁ λαὸς, τοῦ εἶναι ὅμως ξένη». Περιέργω· δὲν τὸ βρίσκει ἀρκετὸ αὐτὸ ὁ κ. Σκιας. Εἶταν ἀνάγκη ὁ ἐπικριτὴς νὰ τὴν πῆ ἀκόμα καὶ νεκρὴ, σὰ δικαστὴς πού ἀφοῦ καταδικάζει σὲ σκότωμα τὸν κατηγορούμενο, τοῦκοθε εἶπειτα καὶ δεύτερη ποινὴ—ὅποια θέλετε;

Ἡ «ἄγνοϊα» δίνει τὸ χέρι στὴ «ἀλίαν ἐπιπόλαιον γνώσιν» κι αὐτὴ σχετίζει ἐμὰς μὲ τὴ «δημῶδη». Ἔτσι τὸ θέλει ὁ κ. Σκιας, πού μᾶς ἔμαθε τόσα ὠραῖα πρᾶματα γιὰ τὸ «χρῶμα, τὸ ποτέ, τὸν τύπο λα», καὶ τὴ δική του βαθεῖα «γνώσιν» τῆς δημοτικῆς. Τοῦ ἐπικριτῆ ἡ «ἀλίαν ἐπιπόλαιον γνώσιν» πού πιάνεται; Νὰ τρέχει ἀπάνω στὴ φράση αὐτ' ἓνα νῦ δὲ θάκούσει κανεὶς σὲ φυσικὴ κι ἀπροσποίητη κουβέντα φυσικοῦ ἀνθρώπου κολημένο στὸ τέλος μιᾶς λέξεως, στὸ νερὸ λ. χ.» Ὁ κ. Σκιας ἐφρόντισε νὰ ξεκολλήσῃ τὴ φράση ἀπὸ τὴ θέσῃ πού τῆς δίνει τὸ σωστὸ τῆς νόημα νὰ τὴν παρουσιάσῃ μοναχὴ καὶ νὰ πῆ ὅτι «αὐτὰ γράφων ὁ ἐπικριτὴς ἄγνοεῖ ὅτι μόλις δύο μῆνας πρότερον ἀπαντῶν εἰς ἄλλον ἐπικριτὴν μου ὅμοια περίπου ἀποφαινόμενον, παρετήρησα ὅτι ἡ ἀποβολὴ τοῦ τελικοῦ ν ἐν τῇ δημῶδει οὐδ' ἀμῶς εἶναι γενικὴ εἰς πάσας τὰς λέξεις, ἀλλὰ μόνον μερικὴ πρὸ ὠρισμένων συμφώνων καὶ ἐν ὠρισμέναις κατηγορίαις λέξεων, εἶπειτα δὲ ὅτι πολλοὶ δημῶδεις διάλεκτοι τῆς Κύπρου κτλ. διατηροῦσι τὸ τελικόν ν ἄθικτον» (σελ. 34). Ἄ δὲν τ' ἔγραφε ὄλ' αὐτὰ ὁ κ. Σκιας λέτε νὰ χαλοῦσε ὁ κόσμος; Ὅτι σὲ πολλὰ μέρη, στὴν Κύπρον κι ἄλλοῦ κρατᾶνε τὸ ν κι ὅπου ἡ κοινὴ δὲν τὸ θέλει, κιντυνεῦουν νὰ τὸ ξέρουνε καὶ τὰ παιδιὰ κι ὅσοι ἀκόμα γεννήθηκν κουφοί. Ὅτι τὸ ν στὴ δημοτικὴ μὲ ἠρισμένα σύμφωνα δὲν κάνει χωρὶς, πρὶν ἀπὸ τὸν κ. Σκιας, πολὺ πρὶν, τὸ εἶπε στὸ «Ταξίδι» ὁ κ. Ψυχάρης. Ὅτι τέλος δικαίω πράξῃ δὲν ἔλανε ὁ κ. Σκιας νὰ ξεκολλήσῃ τὴ φράση ἐκείνη τοῦ ἐπικριτῆ ἀπὸ τὴ σειρά πού τῆς δίνει τὸ νόημα τῆς τὸ σωστὸ—ποιὸς εἶναι ὁ φυσικώτερος τρόπος γιὰ νὰ τὸ ἰδοῦμε; Ποιὸς ἄλλος, παρὰ νὰ κολληθεῖ πάλι. Στὸ μέρος ὅπου βρίσκεται ἡ φράση αὐτὴ ἐξετάζει, ὅσο θυμάμαι, ὁ ἐπικριτὴς τὴ γνώμη τοῦ κ. Σκιας γιὰ τὸ μέλλον τῆς Ἑλληνικῆς ἢ τὰ ποτέλεσμα «τοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνος τῶν ἐλληνικῶν διαλέκτων» παρατηρεῖ ἂν ἡ ἐμπειρία, τὰ φαινόμενα δικιολογοῦν τὴ γνώμη τοῦ κ. Σκιας—ποιὰ εἶναι τὰ φαινόμενα; Πὼς δέχεται, διορθώνει, χαλάει τοὺς τύπους τῆς καθαρεύουσας ὁ λαὸς, καὶ σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ δίνουνε χέρι κ' οἱ γραμματισμένοι,—παράξενο καὶ σημαντικὸ ἀρκετὰ γι' ἀνθρώπους πού ἔχουν τὴν καθαρεύουσα «διάλεκτον φυσικὴν» κατὰ τὸν κ. Σκιας—καὶ πόσο μικρὴ εἶναι τῆς καθαρεύουσας ἡ δύναμη, τὸ ἴδιο νὰ κάνει μὲ τίς λέξεις τῆς δημοτικῆς, νὰ τίς τραβήξῃ στὸ τυπικὸ τὸ δικό της, νὰ ξανακολλήσῃ λ. χ. τὸ ν ἐκεῖ πού ἡ δημοτικὴ δὲν τὸ ἔχει, κ' ἔτσι νὰ κούει κανεὶς τὸ νερὸ ἄξαφνα νὰ λέγεται νερόν—χάρη σὴν καθαρεύουσα. Νὰ τῆς φράσῃς τὸ νόημα. Στὴν Κύπρον

ἂ λένε φωνὴν καὶ τυρὴν καὶ ἀππάρ. ν αἰτία δὲν εἶναι ἢ καθαρεύουσα, γὰρ τὸν κ. Σκιαῖ ὅμως εἶναι λόγος σπουδαῖος νὰ συμπεραίνει πὺς βρέχει ἐπειδὴ βλέπει ράβδον νὰ ξεκουράζεται σὲ μιὰ γωνιά. Στὸ συμπέρασμα αὐτὸ δὲ σταματᾷ ὁ κ. Σκιαῖς. — ἂν καὶ τὸ ζήτημα τέλειωσε κ' ἡ «λίαν ἐπιπόλαιος γνώσις» τοῦ ἐπικριτῆ «τρανώδ» καὶ αὐτὴ ἀποδείχτηκε ὅπως ὅλα τ' ἄλλα. Γράφοντας ἀκόμα ὅτι καὶ στὴν κοινὴ δημοτικὴ μιὰ παροιμία «τὸ γοργὸν καὶ χάριν ἔχει» «οὕτω μετὰ τοῦ ν προφέρεται ὡς μυριάκις ἔχω ἀκούσει», με φτερά ἔπειτα τὴν παρατήρησιν αὐτὴ καὶ τὴν ἄλλη, ὅτι «πολλοὶ δημῶδεις διάλεκτοι διατηροῦσι τὸ τελικὸν ν ἄθικτον» σηκώνεται ὁ κ. Σκιαῖς ἀπὸ τὸ στενὸ καὶ χαμηλὸ ζήτημα τῆς «λίαν ἐπιπολαίου γνώσεως τοῦ ἐπικριτοῦ» σὲ ἄλλο γενικώτερον, καὶ τοῦτα λαλεῖ. «τί λογικώτερον δύναται νὰ λεχθῆ εἰμὴ ὅτι ὡς πρὸς τὸ παλαιὸν τελικὸν ν πρέπει νὰ προτιμηθῆ ἢ χρῆσις τῶν ἡμοειθῶν ἡμῶν ἐκεινῶν ἢ συμφωνοῦσα πρὸς τὴν καθαρεύουσαν καὶ οὕτω συντελοῦσα εἰς τὴν κοινήν πληρῆ ἀποκατάστασιν τῆς γλωσσικῆς ἐνότητος τῶν Πανελλήνων; Μὴ δεχόμενοι δὲ τοῦτο οἱ περὶ τὸν Ψυχάρην τί ἄλλο δηλοῦσι (τρανώδ;) ἢ ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτῶν εἶναι ἀπλῶς, ἀρνητικὸς, διαλυτικὸς, ἀνατρεπτικὸς, σελίδα 35 μιὰ γραμμὴ πρὸ ἀπῶν ἀπὸ τῆ μέσης;» Τὸ πρῶτον λογικώτερον πὺς μπορεῖ νὰ εἰπωθεῖ, καὶ στὴν περίστασιν ἀπάνω, εἶναι πὺς ἀπ' αὐτὰ λείπει τῆς ἀκριβῆς λογικῆς ἢ σφραγίδας. Τὸ ἔθνος νάχει τὴ μεγάλη εὐτυχία κοντὰ στὰ διάφορα «τοπικὰ ἰδιώματα» νὰ λογαριάζει καὶ μιὰ γλῶσσα κοινή, πὺς κρατᾷ ἀπ' ὅλα ἢ τὰ πρὸ πολλὰ χωρὶς νὰ εἶναι μὲ κανένα τους ἴδια, πὺς σκεπάζει τίς διαφορὰς τῶν «ιδιωμάτων» ὥστε νὰ πῆ ὁ Ροῖδης ὅτι «κατ' ἐξαιρετικὴν τοῦ Θεοῦ εὐλογίαν ἡ γλῶσσα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι μιὰ» καὶ, ἀντὶς αὐτὴν, τὴν κοινήν, νὰ γράφουν ἢ νὰ παίρνουν γὰρ βᾶσιν, ὅσοι στὴν καθαρεύουσα δὲ βλέπουν παρὰ μιὰ ξένη, ψεύτικη γλῶσσα—νὰ «προτιμήσωσι» γὰρ νὰ εὐχαριστήσουν τὸν κ. Σκιαῖ καὶ τὴν καθαρεύουσα «χρῆσις διαλεκτικῆς»—καὶ μάλιστα ποιά «χρῆσις»; Τὸ «παλαιὸν τελικὸν ν» ἀνυπόφορον γὰρ τὴν κοινήν δημοτικὴν, πὺς τὸ πείσμον του κέρδος δικό της καὶ ἀπὸ τὰ προτερήματά της βρίσκει νὰ εἶναι πολὺ σωστὰ ὁ κ. Χατζηδάκις (κοίτα εἰσαγωγὴ Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ Ἄν. Κωνσταντινίδου). Ὁραῖο μάθημα ἀπὸ μέρος τῆς «ἀληθοῦς γλωσσολογίας». — «Περὶ κλάδα πολλὰ, τὸ νερὸ νὰ μὴν τὴν ἀγγίξει, τῆς εἴχανε κάμει, στὸ δρόμον τῆς τὸ μακρινό, κούνια βαθειὰ καὶ μυρωδάτη»—μιὰ φρασούλα περίτεχνη μέσα στὸ «Γουανάκο» ψιλοδουλεμένη, ἀπὸ τὴν πέννα τοῦ Ψυχάρη. Ἐπρεπε, γὰρ νὰ κηλήσει τὰ ὄρια τοῦ κ. Σκιαῖ, νὰ γράψει «στὸν δρόμον τὸν μακρινὸν κούνια βαθειὰ καὶ μυρωδάτη». Ἡ ἀποκατάστασις τῆς γλωσσικῆς ἐνότητος τῶν Πανελλήνων ὅλο καὶ γίνεται μὲ τὴν κοινήν δημοτικὴν, πὺς μορφώθηκε, ἂν δὲν ἔχω λάθος, ἀπὸ τὰ «τοπικὰ ἰδιώματα» καὶ τώρα ἡ ἀχάριστη τὰ καταπίνει. Λογικὴ καὶ σωστὴ παρατήρησις θὰ εἴταν ἄλλη, ὅτι δὲν κάνουν καλὰ ὅσοι δίχως λόγον μεταχειρίζονται στοιχεῖα «ιδιωματικά» καθὼς ἄρθρον τὸς ἀντὶ εἰς πὺς εἶναι τὸ κοινὸ καὶ ἄλλα τέτοια πὺς διαβάζουμε κάποτε. Δίχως λόγον. Γιατὶ ἐπιχείρημα τοῦ κ. Σκιαῖ, γὰρ νὰ φωνάζει «τί λογικώτερον», εἶναι πὺς αὐτὸ Ψυχάρης οὐδέποτε εἰδίστασε νὰ παραλαμβάνει εἰς τὴν τεχνητὴν αὐτοῦ γλῶσσαν ἰδιωτισμούς ἐν πολλῇ μικροτέρᾳ περιοχῇ ἐπικρατοῦντας. Ὁ κ. Σκιαῖς, φοβούμεναι, δὲν μπορεῖ νὰ ξεχωρίσει πράγματα πὺς μοιάζουν ἴσως ἀπὸ μακριὰ. ἄλλο εἶναι ἐκεῖνο πὺς μπορεῖ νὰ ταίριαζει τὰ ταίριαστα σὲ ὅλα.

Τὸ ζήτημα εἶναι πὺς καὶ γιατί τοὺς βάζει τοὺς

«ιδιωτισμούς» ὁ Ψυχάρης ἢ ὅποιος ἄλλος ἀληθινὸς συγγραφεὺς ἂν τοὺς μεταχειρίζεται ταχικὰ καὶ σὲ ἴδιο πλάτος ὅπως ἔχει τὴν ἀπαίτησιν ὁ κ. Σκιαῖς νὰ γίνεται μὲ τὸ παλιὸ τελικὸν προβατοκούδονο, ἂν παίρνει αὐτοὺς καὶ ἀφίνει ὅζω τὰ στοιχεῖα τῆς κοινῆς ὅπως εἶναι ἡ γνώμη τοῦ κ. Σκιαῖ ἢ μήπως τὸ κάνει ἀρῖα καὶ πὺς τὸ πρὸ πολὺ. Καὶ τὸ σπουδαιότερον, εἴτε ἀρῖα τὸ κάνει, εἴτε καὶ συχνά, ἂν τὸ κάνει μόνον καὶ μόνον γὰρ τὸ λόγον πὺς δὲ διατάζει (;) ὅπως γράφει μὲ τόση ἀφέλεια καὶ χάρη ὁ κ. Σκιαῖς, πὺς θὰ πῆ δίχως λόγον κανένα, ἢ ἂν ἀπεναντίας ὑπάρχει λόγον πὺς τὸν σπρώχνει σ' αὐτὸ—λόγον καλαιστητικὸς. Ὁ «ιδιωτισμὸς» ἐκεῖνος μπορεῖ νὰ εἶναι ἄξια κάποιος τύπος γιομάτος ἐκφραση, τύπος πὺς μιλάει εἶναι μιὰ λέξη πὺς χτυπάει ἄμωφρον στὸν ἰδιωματικὸν τῆς τύπου κάποιον σύνταξιν πρὸς χρωματισμένη ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχον τῆς κοινῆς. μιὰ πρόθεσις ἀκόμα, εἶναι ἕνας σύνδεσμος (ὅτι=γιατὶ) πὺς δίνει πολλὰς φορὰς κάτι σοβαρὸ στὸ λόγον ἕνα τίποτα τὸ κάτω κάτω, πὺς μπορεῖ νὰ εἶναι πάρα πολὺ σὲ μιὰ ὀρισμένη περίστασιν. Πολλὰς φορὰς μόνον καὶ μόνον ἐπειδὴ ξεφεύγει ἀπὸ τὰ συνηθισμένα τῆς ἢ γλῶσσα μὲ τὸν «ιδιωτισμὸν» ἐκεῖνον πὺς τίποτ' ἄλλο δὲν ἔχει παρὰ τὸ γνώρισμα πὺς εἶναι κάτι καινούριον καὶ ἀμεταχειρίστο, ἀλλάζει θεωρίαν ὁ λόγον. Κ' εἶται οἱ «ιδιωτισμοὶ» πὺς μπορεῖ νὰ τοὺς καταφρονεῖ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος καὶ νὰ τοὺς ἔχει γὰρ πρῆστυχιὰς γλωσσικῆς, δίνουσι φρεσκάδα στὴ γλῶσσα, τῆς σηκώνουν τὴν μονοτονίαν τοῦ συνηθισμένου, τὴν σώζουσι ἀπὸ τὰ γλωσσοφραστικὰ καλοῦπια—πὺς εἶναι γιομάτη ἢ καθαρεύουσα. Εἶναι κ' «ιδιωτισμοὶ» πὺς μπορεῖ νὰ μὴν ἔχουν ἀντίστοιχόν τους στὴν κοινήν, καὶ πὺς μπορεῖ αὐτὴ νὰ τοὺς κάνει χτύμα τῆς—καὶ νὰ πλουτίσει ἄφρον λέξεις ἰδιωματικῆς πὺς δὲν τίς ξέρει ἢ κοινή, ζουμερές, ποιητικῆς, ὅλο χρῶμα. — Ὁ Γιαννίρης κ' ἡ Μυριάνα, στὸ ρομάντζο τοῦ Ψυχάρη, ὅταν ἀλλάζουν τὸ πρῶτον φίλιν, μὲ τὸ φίλιν τοὺς ἐκεῖνο δὲν ἀπῆγε νὰ τοὺς φύγει ἢ ψυχὴν μόνον «νὰ τοὺς φύει ἢ ψυχὴν». Ἄν δὲν ἔχω λάθος τὸν τύπον φύει, ἀντὶς τὸν κοινὸν φύγει, μόνον ἐδῶ τὸν ἔχει γράψει ὁ κ. Ψυχάρης—καὶ θὰ μπορούσε βέβαιον καὶ ὅπου ἄλλου θὰ ταίριαζε καθὼς ἐδῶ. —Στὸ ἴδιον τὸ ρομάντζο ἢ Φταλούλα, νομίζω, δὲν ἀκατεβαίνει ἀπὸ τὸ βουνὸν παρὰ «ὄχ τὸ βουνόν». Θυμηθεῖτε τοῦ Σολωμοῦ κάποιον στίχον. Στὴν Ἀθήνα βέβαιον ἢ Φταλούλα, ἢ βρισκότανε, θὰ «κατέβαινε ἀπὸ τὸ σπῆτι τῆς» ὄχι «ὄχ τὸ σπῆτι τῆς» μὰ θὰ κατέβαινε ὅμως καὶ ἀπὸ σπῆτι, ὄχι βουνόν.—Καὶ τὸ «ὄχ» αὐτὸ πούθενά ἄλλου δὲν τόχει βάλει ὁ κ. Ψυχάρης—πὺς τὸ λέει ὁ κ. Σκιαῖς; «ὅστις δὲν διατάζει νὰ παραλαμβάνει ἰδιωτισμούς κτλ.» Ὁ σεισμὸς ὅταν χαλαρεῖ τὸ νησί, μέσα στὴν κοσμογαλαξία ἐκεῖνη «οἱ μάννες φωνάζουν τὰ παιδιὰ καὶ τὰ παιδιὰ τὸι μαννάδες» ὄχι τίς μαννάδες πὺς θὰ εἴταν τὸ κοινόν, μὰ καὶ πολὺ κοινόν. Ἐχει δύναμιν πολλὴ τὸ ἰδιωματικόν, πὺς θυμίζει κιόλας ἀμέσως κάποιον ἐρήμωσον κάποιον νησιῶν ἀπὸ ἀνθρώπινα θερία. Τίς ὡστόσο πάντοτε, ταχικὰ γράφει ὁ κ. Ψυχάρης. Ἰδιωματικὰ εἶναι ἢ σύνταξιν «φέρνω σου» «πῆρες με» κτλ. ἔχει ὅμως ἄλλη μελιὰ, διαφορετικὸν χρῶμα ἀπὸ τὴν κοινήν, δείχνει κάποιον ψυχικὴν κατάστασιν πὺς ἢ κοινήν δὲ φανερώσει, καὶ λοιπὸν εἶναι χρῆσιμη στὴν ποίησιν. Σ' ἕνα ἐπιστημονικὸν βιβλίον δὲν ἔχει βέβαιον τὸν τόπον τῆς. Τέτοια δὲν εἶναι μόνον τὰ ἰδιωματικά, μὰ καὶ τὰρχαῖα ἀκόμα. Στὴν μετάφρασιν τῆς Τρικυμίας ὁ Πολυλάς σ' ἕνα μέρος πὺς μιλάει ὁ Πρόσπερος, ἀξιοσημειωτὸν γὰρ τὸ ὕψος καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ λόγον, τάνεβαζει στὸ ἄκρον τοὺς σημεῖον χάρη σ' ἕναν τύπον, ἀρχαῖον, πρὸ

σωστὰ ἐκκῆσιαστικόν, πὺς βάζει στὸν Πρόσπερον τὸ στόμα.—«... μνήματα στὴν προσταγὴν μου ἐξῆς πνεσαν τοὺς κεκοιμημένους». Αὐτὰ ὅμως ὅλα πὺς δὲν μπαίνουν σὲ κανόνα, πὺς ἐκ τῶν προτέρων δὲν ὀρίζονται τί σχέση ἔχουν μὲ τὰ λογικώτερα τοῦ κ. Σκιαῖ; Γράφεις τὴν κοινήν; δὲ θὰ πῆ πὺς παύεις, ὅταν μὲ τέτοιο τρόπο παίρνεις ἀπ' ὅπου βρεῖς ὅτι χρῆσιμη γὰρ τὸ σκοπὸν σου. Καὶ μὲ τὴν ἀκριβολογίαν στὸ ὕψος δὲν ἀντιμάχονται, οὐτ' ἔχουν τίποτα νὰ κάνουν οἱ ἀμεταφορές, πὺς λένε, καὶ τὰ παροιμια. Ἐτερον ἑκάτερον.

(Ἐχει συνέχεια)

ΣΠΥΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

ΑΣΤΕΡΙ - ΟΝΕΙΡΟ

Γύρω μου ἐλάμπαν τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ
Κι' ἐφλίφλιζε ἀπαλὸ τὸ κῆμα πιάδι
Γοργὸν ὅταν τὸ φτεγάμισμα τοῦ ροῦ
Ἐν' ἄστρον ἀεροπέταξε καὶ πάει.—

Ἦσκιόστροφον τ' ἀπόσκιον τοῦ βουνοῦ
Στὸ χρυσοσταλαγμένον τοῦ πᾶει
Καὶ μὲς τὰ πλάγια τ' ἀπειρον, ἐνοῦ
Ὀνειροῦ μου ἢ πνοῆ τὸ προβοδαίει.

Κ' ἐομίχθησαν κ' ἐλάθησαν τὰ θυοῦ,
Μὰ ὁ οὐρανὸς ὅταν πρῶτ' ἀστροντυμένος
Ἀντιφεγγάει σὲ πᾶσι τὸ σιγῶν.

Μόνον πὺς κάπου ἐχύθη σκουριὰ,
Καὶ κῆποιος ἀχρὸς πρόβαλε οβυσμέος,
Κι' ἀκούσθη ἕνα παρὰπορον βαθιά.

Κέρκυρα

ΝΑΞΗΠΟΣ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

ΣΤΑ „ΠΕΤΑΧΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΑ“

Τοῦ ἀριθ. 156 τοῦ «Νουμά».

Ὁ κριτικὸς τῆς Λόντρας ξαφνίστηκε ἀγροικῶντας ἀνταπάντησιν στὰ γραφόμενά του. Τὸν ἀποκόψαμε, βρόντησε, ἀπὸ ἄλλη ἐργασία. Μὴ πάει τοῦ πέρασε ἀπ' τὸ μυαλὸ ὅτι εἶναι ἀλάθετος; Ἄπο μέρος μου καὶ τὴν πρώτην σπαθωσίαν τοῦ τὴν πρόβλεπα (μάρτυράς μου ὁ συνάδερφός μου Ἡλίας Στάβρος) καὶ τὴν κατοπινὴν περὶ βέβαιον τὴν εἶχα, ξέροντας πὺς ἢ ρητορικὴ δὲ χάνει εἶται γλῆγορα τὰ δικαιώματά της· γνώρισμα ὅμως σίγουρον τῆς ρητορικῆς εἶναι νὰ βγαίνει ἀπ' τὸ θέμα καὶ νὰ γυρεύει νὰ τὰ μπερδέψης μὲ ξένες κουβέντες. Καὶ βέβαιον ἢ βγῆ διαγωνισμὸς γὰρ τίτιον ρητορικὴν, τὸ βραβεῖον δὲ θὰ τὸ πάρω γώ. Ἡ σπαθωσίαν ἢ δεύτερην τοῦ κριτικοῦ μὲ βρίσκει ἴσα ἴσα μέσα στὴ γλυκίαν ἀπόλαψιν τῶν πάψεων· ἀλλ' ἀδιόφορον, ἀφοῦ εἶται τὸ φέρνει ἢ ὄρα· ἀντὶ γὰρ μιὰ στιγμὴν Φῆληρον καὶ Κηφισιά, ὅζω ἢ πέννα καὶ γεννηθῆτω τὸ θέλημα τοῦ κριτικοῦ.

Ἄπο τὰ δεύτερα τὰ «Σύντομα» μαθαίνουμε εἶται «Πεταχτά» πὺς στὴ Λόντρα δὲν τὰ ψιλοκοσκινίζουν πολὺ μὲ τίς προθέσεις. Καμμιά δουζινα κομμάτια ἴδιον παζαρι· ὀρίστε, διαλέγετε ὅτι θέλετε. Ἄμα ἀκούσης στὸ City λόγον χάρι, ἀπὸ τὸ

κοστύμι τελευταίας μόδας latest novelty (λέω καλά;) έγινε για τον Έδουάρδο, πρέπει να καταλάβεις άμέσως ότι φτιάστηκε από τον ίδιο το βασιλιά της Μόδας και της Αγγλίας. Άλλο δειγματάκι της λοντρεζικής κριτικής. Τα πρώτα «Πεταχτά» μας είχαν φανερώσει πως χρειάστηκε ταξίδι επί ταφτού στο Όξφορντ για να ξεδουλωθῆ το ζήτημα της μετάφρασης του Ίωνά. Τα «Ξανά» ύστερα πού έπιασα απ' άποφορώ τον κριτικό πού είχε πῆ ὄσα και γώ—άδιάφορο αν μεταφράζοντας ἢ αντιγράφοντας—προβάλουν με έλαφρυντικό τὴν τρυφερή ἡλικία (ὄχι και τόσο δά, 22 χρονῶν άπάνου, κάτου). Μά τί έχουν να κάμουν τὰ χρόνια σε ζήτημα πού γυρεύει μονάχα πραγματική αντίληψη; "Αν δὲν εἴτανε ἔτσι, τότες τί έλαφρυντικό θά είχε ένας πού ὄντας σε ώριμη ἡλικία, και κάνοντας τὸ σοφό για παλιά ιστορικά, άγνοεῖ ὀλότελα τὰ σύχρονα πού ὄλος ὁ κόσμος ξέρει, ὡς λόγου χάρη πῶς και στη Θῆβα και στο Μιστρῶ και άλλου ζούσαν Έβραῖοι ἴσαμε τὴν Έπανάσταση, και τοῦτο άγνοώντας φτιά- νει ὑποθέσεις και ἀτέλειωτες σημειώσεις; Θαρρῶ, πῶς άφίνοντας κάθε ρητορική, θῆκανε καλλίτερα—άφου φτύχησε να ἰδῆ τὸ χειρόγραφο του Όξφορντ—να μας φανερώσει μιὰ φορὰ για πάντα τί ἔκαμε τὸ Νοῦμ- πάουερ να πῆ πῶς ἢ μετάφραση έγινε για τὴν Κέρ- κυρα, και τί τὸν κάνει άφτόνε να πιστέψη πῶς είναι τῆς Κρήτης, και αν τὸ χειρόγραφο τὸ ἴδιο ξεδουλώνει τὴν ὑπόθεση, γιατί κατάντησε άφτῆ ἢ μετάφραση του Ίωνά με τὰ Όξφορδιακά μυστήριά της να μας κρατεῖ σε χειρότερη άσφυξία κεινῆς πού παθε ὁ Ίω- νῆς μέσα στο ψάρι.

Στὸ ρομάντζο τῆς Miss Sida (Miss τὴν λέει ὁ κριτικός πού τὴν ξέρει) ἢ ρητορική, δίνει και παίρνει. Τὴν ὁμορφη τὴν ἑλληνίδα πού για Θηβαία τὴν πῆρε και τὴν ἀγάπησε στη Φιρέντζα, τὴν ζετόπισε ὕστερα, σὰ ζηλιάρης Σουλτάνος, στη Σικελία με πάντα σ' ἑλληνικό περιβάλλον και ἀνέμεσα σε γλῶσ- σα ἑλληνική. Τώρα ἢ δύστυχη μεταμορφώνεται — ἔτσι τὸ θέλει ἢ Κοκώνα του ἢ Επιστήμη—σε σι- κελὴ φράγκα και σε λίγο (α λά Φραγολή) σε που- λιέζα! Έχουν λογική τέπιες κουβέντες; Μπορεῖ και στην ἀρχαία ἑλληνική διάλεχτο τῆς Σικελίας, να λέ- γανε τὸ Ρόιδο=Σίδα. Μά για νῆχη βάση ἢ σκέψη του κριτικού ἔπρεπε και στη πουλιέζικη γλῶσσα να λέγεται ἢ να λεγότανε τούλάχιστο τὸ Ρόιδο, Σίδα τὸν Ἴβον, στην ἐποχὴ δηλαδή πού οἱ Πουλιέζοι οἱ Έβραῖοι ἦρθαν στην Κέρκυρα. Οἱ Έβραῖοι ἐκείνη δὲ μιλούσανε ἑλληνική διάλεχτο τῆς Σικελίας, με τὴν ἰταλικὴ τῆς Πούλιας: ἑλληνικά ἀρχαία ἢ νέα δὲ γνωρίζανε γρῦ.

"Όσα ἔγραφα για τὸν ἑορτασμό τῆς γιορτῆς τῆς Έσθῆρ στα 15 Ἀδάρ, δὲν τὸ κατάλαβε φαίνεται ἢ ἔγώ δὲν ξηγήθηκα καλά. Βέβαια σε πολλά μέρη γιορτάζουν ὡς τὴν 14 και τὴν 15. Μά ἐκεῖ ἢ γιορ- τῆ τῆς 15 είναι ὡς ὄναρ ομιῆς τῆς 14, για να με- ταχειριστώ μιὰ φράση του Θηβαίου ποιητῆ. Στους γραιοὺς τους Έβραῖους συμβαίνει τὸ ἐναντίο στην Κέρκυρα. "Αν και δὲ γιορτάζουν θρησκευτικῶς παρὰ τὴν 14, μολατάφτα από 700 χρόνια ασάλεφτα τὸ καρναβάλι του τὸν κάνουν τὴν 15: περιστατικό πού βεβαιώνει τὸν ζετοπισμό τους από πολιτεία πούκανε τὴ γιορτῆ τῆς Έσθῆρ μονάχα ὡς κύρια γιορτῆ τὴν 15. Και τέτια πολιτεία δὲ βλέπω ἄλλη από τὴ Θῆβα.

Στὸ ζήτημα του Βαγγελίου περιστό να ἐπιμέ-

νω. Ἡ γλῶσσα του Φίλωνα και του Ίώσηπου δὲν είναι ἢ γλῶσσα του Παύλου και ἐν γένει κεινῶν πού κάμανε τὸ ἑλληνικό τὸ κείμενο. Οἱ πρώτοι γυρεύανε δάφνες κλασσικῶν συγγραφιῶδων: γράφανε για μιὰ ἀριστοκρατία του πνεύματος: οἱ ἄλλοι στο νοῦ ἔχανε μονάχα τὴ προπαγάνδα μιῆς ἰδέας ἀνάμεσα στους ταπεινούς και ἀπόκληρους ἢ μιλήσανε και γράψανε γλῶσσα καταληπτῆ σε δάφτους. Δὲν είναι ζάστερο τοῦτο;

Ξαναπιάνοντας για μιὰ στιγμή τὸ ζήτημα τῶν Έβραίων τῆς Κέρκυρας δὲ παραπιστέω, αν βρεθοῦν ἑβραϊκές πιγραφές στη Θῆβα, να μας φανερώσουν τίποτε σχετικῶ με τὴν καταγωγή τους. Είναι ἀμ- φίβολο αν στην ἀρχαία ἐποχὴ ἔχανε οἰκογενειακά ὀνόματα και αν δὲν ἀλλαχτήκανε με τὸν καιρό. Τα ὀνόματα λόγου χάριν τὰ κορριάτικα «Ναζών, Ἐλιέ- ζερ, Μουστάκης» φαίνεται να είναι τῆς ἰδίας πη- γῆς και τὰ δύο «Ναζών και Μονοτάκης» παρμένα πεῖ ἔπειτα. Οἱ Έβραῖοι πού στην ἐπανάσταση πῆ- γαν απ' τὴ Θῆβα στη Χαλκίδα δὲν ἔχαν ὀνόματα μοιάζοντα στα κορριάτικα. Πιθανό να ἔχαν μονάχα ἀτομικά ὀνόματα βιβλικὰ σύμφωνα με τὸ σύστημα τῶν Έβραίων τῆς Ἡπείρου. Μόλα τῶφτα θῆδινε μεγάλη συμβολὴ στην ἐπιστήμη ὁ ὑπουργός τῆς Παιδείας πού ἤθελε διορίση ἕναν ἑβραϊολόγο να μα- ζέψη, ἴσαμε πού είναι ἄκόμα καιρός, τῆς ἑβραϊκές πιγραφές πού θά είναι σκορπισμένες σε διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδας. "Αν τέπιος διορισμός ἤθελε γίνει και εἶχ ψῆφο, θά τὴν ἔδινα — άφίνοντας κριτική και χῶρατα—στην ὑπομονητικὴ ἐρεβνητῆ τῆς Λόντρας.

Θῆλεγα ὡς ἐπίλογο αν εἶχα να τὸ κάμω γώ— πῶς ὕστερα πού και ὁ ἀντίπαλός μου και ἔγώ μιλή-σαμε ὁ καθένας δύο φορές—τὴ συζήτηση τὴ θεωρῶ για μέρος μου ἔξαντλημένη. Οἱ ἀναγνώστες είναι σε θέση να κρίνουν. Να δώσουν τὸ δικιο ἰλάκερο σε ἕνα από τους δύο μας, ἢ μισὸ και μισὸ, ἢ πλειό-τερο σε ἕνανε. Γιατί τὸ δικιο και ἄδικο (τόπε ὁ Μαντζόνης) δὲν είναι πεπόνι ἢ μῆλο να μπορεῖ να κοπῆ ἴσα ἴσα στη μέση.

Για μερτικό μου ἀρκεῖ να παραδεχτοῦν οἱ φίλο ἀναγνώστες, του «Νουμά»,

1) Πῶς σκοπὸ νάνοῖζω φιλολογικούς καυγάδες δὲν εἶχα: πού τὰ λόγια μου ἦταν μονάχα μιὰ συμ- παθητικῶ ἔκφραση εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν Ἐθνικό του Νουμά: ἔθνικό βέβαια γιατί στηρίζεται στην ἀλή-θεια και "Έθνος δὲ μπορεῖ να βαστιέται χωρὶς Ἀλή-θεια.

2) "Ότι ὁ ἀντίπαλός μου ἔκαμε πολὺ θόρυβο για τίποτε. Much noise about nothjug.

Τέλος ἔξον από τὸ χιοῦμορ πού ὄντας του χα-ρακτηῆρα μου τῆφθησα, μετριάζοντας το, να πάρη κα-τήφορο, για να μὴν ἀποκοιμιοῦνται οἱ ἀναγνώστες του Νουμά, δὲ βγῆκα από τὰ ὄνορα κείνα τῆς ἀγάπης πού ὁ Δάσκαλός μας, πού ζεῖ στο Παρίσι, παινέθει και ὑσταίνει για ξεχωριστό γνώρισμα τῶν δημοτικιστῶδων.

M. ΧΑ.Ι.ΜΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ
 ΥΨΗΓΗΓΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ
 ΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 82

ΤΟ ΚΛΑΜΑ ΤΟΥ ΓΚΙΩΝΗ

Στὸ φίλο μου Νίκο Σ...

Στὸ μικρὸ μου σπιτάκι κοντὰ στη ἀκροποταμιῶ ἔφτασα μόλις βράδυναζε: τῆς μέρας τότε τὰ μάτια ἔσβυναν θαμπὰ θαμπὰ στο σκοτάδι τῆς ἐρχόμενης νύχτας. Τὰ κοματάκια του ποταμοῦ χαμογελοῦσαν με τὴν Ἀχτῆ τρελλά, τῆς χάιδεαν ἐρωτικῶ τις ἀν-θισμένες ράχες. Τὰ καλάμια κ' οἱ λεῦκες παίζανε με τὸ ἀνοιζιάτικο ἀγέρι και τὰ ἐρωτικά τους τρα-γούδια φτάνανε ὡς στη φωλιά μου. "Έβλεπα απ' τὸ παραθυράκι μου ὄλα γύρω μου να μεθοῦνε απ' ἔρωτα και Ζωή: κ' αὐτῆς τις πέτρες απ' τὸ ὠραῖο χρῶμα πού τους ἔρρηχνε τὸ πρασινωπὸ λυκόφωτο να χαμογελοῦνε. "Α! τὴ καρδιά μου πού τὴν εἰστα-νόμουνα τότε πιὸ πολὺ πλημμυρισμένη απ' ἔρωτα και πόθο για μιὰ Ζωὴ ἀληθινή, τὴν ἄκουα θλιβερὰ θλιβερὰ να κλαίη. Τότε να κ' ἀντήχησε στο ἀντι-κρυνὸ σκοτεινὸ δάσο τὸ κλάμα του Γκιώνη. Μά εἶ-τανε τόσο ξαφνικό τὴ στιγμή κεινη πού τόσο: πόθοι πλημμύριζαν τὴν ψυχὴ μου ὡστε ναρκώθηκε κάθε μου σκέψη: νόμιζα πῶς με ρούφαε τὸ θλιβερὸ κείνο τραγούδι... "Έξαφνα μιὰ φωνὴ σιγαλὴ ἄκουγα γύρω μου, ἰλονένα θαμπὰ να μου μιλάη «Ω!... τὰ νάτια » θέλουν ἔρωτα φλογερό... Μάτια γλυκὰ να τους » χαμογελοῦνε...» ἢ θαμπῆ φωνὴ ὄλο κ' ἄκουγό-τανε πιὸ σιγανὰ, ὄσο πού ἔσθθησε και δὲν τὴν ἐνοιω-θα πιά. Μ' ἔχανε συνεπάρει: τὰ λόγια της κ' ἔρ-ρηξῆ ζάφνου ὕστερα τὰ βουρνωμένα μάτια μου μεσ' τὴ φωλιά. Και εἶδα τότε τὴ Μοναξιά και τὴ Φτώ-χια μαζί να τριγυρίζουν ἀγκαλιασμένες μεσ' τὸ σπιτάκι μου. Με τὰ πρασινωπὰ τους μάτια με κοι-τάζανε σαρκαστικῶ σὰ να με περιγελοῦσαν. Τὸ κλά-μα του Γκιώνη ἀντήχαγε πιὸ φριχτό. Μοῦ φάνηκε πῶς κούναε με τὴ πνοή του τὴ μικρὴ τῆς φωλιῆς μου πορτοῦλα. Νόμιζα πῶς μ' ἐφώναζε να πκω να τὸν ἄκούσω στο σκοτεινὸ δάσο μέσα... "Α! ἔτριζαν πιά τὰ δόντια τους φριχτὰ ἢ Φτώχια κ' ἢ Μονα-ξιά μεσ' τὴ φωλιά μου: τὸτ' ἔφυγα. Πέρανα τὸ μι-κρὸ γεφύρι κ' ἔφτασα στ' ἀγαπημένο μου λόφου τὴν κορφοῦλα. Τὸ φεγγάρι, ἢ μόνη μου παρηγοριά στη μοναξιά μου, ὀλόγισμο κατακίτρινο ἔβγαине τότε απ' τὸ βουνὸ και με παρατηροῦσε. Ἐρρηχνε τὰ ἐρω-τικὰ του φιλήματα στο μικρὸ μου σπιτάκι: σὰ να μ' ἀναζητοῦσε. "Α!... τότε ἔβλεπα τὴ Φτώχια και τὴ Μοναξιά πού εἴτανε οἱ μόνες κυρίαρχες στη φω-λιά μου απ' τὸ παραθυράκι μου παραξένα να τὸ κοι-ταζουν. Ζήλευαν οἱ ἄχαρες του φεγγαριοῦ τις ἀργυ-ρές ἀχτιδες πού ἀναζητοῦσαν τὸν ἀγαπημένο τους φίλο. Ἡ ἀγάπη τους ἢ μυστικῶ για μένα κατὰτρωγε τὰ βουμερὰ τους σπλάγγνα.

B.

Σκοτάδι ἀπέραντο στο δάσο μέσα. Του φεγγα-ριοῦ ἢ λαμπράδα ἔσθθηε στις πυκνές του πεύκου και τῶν κυπαρισσιῶν κορφές πού σιγαλὰ τις κούναγε τ' ἀνοιζιάτικο ἀγέρι. Του πεύκου ἄκουγα τὸ ἐρωτικό τραγούδι πού ζήταε τὴ γλυκιά του πλάτανου ἀγκα-λιά... "Ω, κεινη δὲ τὴν ἐμελλε για τὸ κλάμα του Γκιώνη πού στη μαυρίλα του δάσου μέσα ἀντήχαγε πιὸ θλιβερὸ στη ναρκωμένη μου σκέψη... Νόμιζα πῶς του κόσμου ὄλοι οἱ πόνοι κ' οἱ λύπες ἔχανε μα-ζωχτεῖ στο θλιβερὸ του κλάμα...

Γ'.

«Ἦρθες λοιπόν, φίλε μου, ν' ἀκούσῃς τὸ θλιβερό μου κλάμα... Ἄχ! Ἡ Ζωή μου ποῦ περᾶ ὅλο μ' ἐκείνη εἶν' ὅμοια μὲ τὴ δική σας τῶν ἀνθρώπων. » Ἐγὼ κλαίγω τὸν ἀδερφό μου ποῦ χάσα στῆς θάλασσης τὴ μαύρη ἀγκαλιά, ἀλλὰ καὶ σεῖς κλαῖτε γιὰ τὴν Ἀληθινὴ Ζωὴ ποῦ χάσατε πιά τώρα... Κοίταξε γύρω σου μιὰ ματιὰ τὴ Μέρα ἢ τὴ Νύχτα. Θὰ ὀδῆς πὼς σὲ κάθε βῆμα σου, φτωχὲ ἄνθρωπε, πλημμυρίζει ὅλη ἡ αἰσθητὴ καὶ ἀναισθητὴ, ὅπως σὺ τὴν νόνομάζεις, ὑπαρξὴ ἀπὸ Ζωὴ ἀληθινὴ ἐνῶ ἡ δική σου ἡ ψυχὴ διψᾷ γιὰ μιὰ της σταγόνα... Ἀπὸ τὴν ψυχὴ κορφὴ ποῦμαι βλέπω τώρα ἐρωτικά τὸν οὐρανὸ τ' ἄστρα ν' ἀγκαλιάζῃ, τὸ φεγγαράκι πάντοτε νὰ χαϊδεύῃ τῶν νερῶν τὴς κρυστάλλινες ῥάγες πέρα καὶ νὰ τρελλαίνῃ τὴς Νεράιδες καὶ τὸ κηλκόλαλο ἀηδόνι στὴς ἐρημιὰς τοῦ ὄχθου...»

Τοῦ Γκιώνη εἶτανε κείνη ἡ φωνή; Μέσα στοῦ δάσου τὸ σκοτεινὸ παλάτι μὲλις ἀκουγόντουσαν τὰ σιγαλὰ βήματά μου. Περπατοῦσα ὡς νὰ φοβόμηνε νὰ ταραξῶ τὴ σιγασιὰ ποῦ πλημμυροῦσε γύρω μου. Ναρκωμένο μ' εἶχανε τὰ λόγια του. Ἐφτασα στοῦ δάσου τὴ ἄκρη ποῦ κάτω ἔτρεχε τοῦ ποταμοῦ τὸ ρεῖμα. Κάθησα κεῖ σὲ μιὰ πέτρα πάνω. Τοῦ Γκιώνη πάλι τὸ κλάμα ἀκουγότανε στοῦ σκοτεινοῦ δάσου τὰ ἤσυχα παλάτια—τὸ φεγγαράκι εἶχε ψηλώσει πολὺ στοῦρανοῦ τὴν ἀστρόφωτη ἀγκαλιά... τὸ μέρος ποῦ καθόμουνε εἶτανε θεοσκοτεινὸ. Μὰ στὸ βάθος τοῦ ποταμοῦ πέρα βαθιά, μὰ βαθιά, πολὺ βαθιά, μὲλις φαινότανε ἡ ἀχνὴ λάμψη τοῦ φεγγαριοῦ νὰ χαϊδεύῃ ἐρωτικά τοῦ ποταμοῦ τὰ νερά ἀπὸ τραγούδια τρελλὰ ἐρωτικὰ φτάνανε κάποτε ἴσαμε μίνα μερικὲς λέξεις—τί νᾶτανε; «ὦ κοίταξε κεῖ πέρα βαθιά εἶν' ἕνα κομμάτι ἀληθινῆς Ζωῆς ποῦ διψᾷ ἡ ψυχὴ σου. Ἄκου! Ἄκου; τὰ τραγούδια τῶν Νεράιδωνε σὲ προσκαλοῦνε.» Εἶτανε πάλι ὁ Γκιώνης...

ΓΕΩΡ. ΦΘΙΝΟΠΟΡΙΝΟΣ

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ΔΙΧΩΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Φίλε «Νουμά»,

Μιὰ ἀπορία μου ποῦ μπορεῖς καὶ νὰ μὴν ἀπαντήσεις σ' αὐτή. Ἰσαμε τώρα ὁ Βενιζέλος κ' οἱ φίλοι του μᾶς πήρανε τ' αὐτιά μας φωνάζοντας πὼς ὁ Πρίγκηπας Γεώργιος προδίδει τὴν Κρήτη. Ἦθελα νὰ ξερα, θὰν τὸ λένε καὶ τώρα ποῦ ἡ Κρήτη χάνεται ὄχι ἀπὸ ἀφορμὴ τοῦ Πρίγκηπα ἀλλὰ ἀπὸ ἀφορμὴ τοῦ Θερισσιανοῦ πατριωτισμοῦ;

Νὰ μοῦ τοὺς χαιρετᾶτε, παρακαλῶ, τοὺς φίλους μας ἐκεῖ κάτω.

Δικός σου
Ἄπ. ραντος

Ο,ΤΙ ΠΛΕΤΕ

Ὁ κ. Βελέλης παρακαλεῖ νὰ διαβαστοῦν μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο τρεῖς φράσεις ποῦ τυπώθηκαν σφαλτὰ στὸ ἄρθρο του τοῦ 156 φύλλου μας: 1) τὴν παλιά

ὀνομασία Καρναβιά, 2) ὁ Renan σοῦ βάζει καὶ μιὰ σημειωσοῦλα ζουμερή, 3) ἀπὸ τὸν τόπο τους κὶ ἀπὸ τὸ κάστρο τους. Ἐνα δυὸ ἀνορθογραφίες τίς ἐνοσεῖ μόνος του καθέννας.

— Στὰ Κορφαίτικα ξέρκια τοῦ ἀριθ. 157, στὸν τίτλο, τὸ Ρίμα ἔγινε Ράμα. Οἱ τυπογράφοι τὸ πρωτοκάνανε Ράμα, τοὺς τὸ διορθώσαμε Ρίμα καὶ τὸ ξανακάνανε Ράμα. Τί νὰ γίνῃ! Ἄν καὶ φαίνεται τὸ λάθος ἀπὸ τὰ παρακάτου, τὸ διορθώνουμε γιὰτὶ εἶναι ἴσα ἴσα στὸν τίτλο.

— Ὁ μικρὸς μας διαγωνισμὸς γιὰ περιγραφὲς δὲ θὰ γίνῃ γιὰτὶ μοναχὰ δυὸ τρεῖς μᾶς στείλανε.

— Οἱ φίλοι αὐτοί, ἂ θέλουνε νὰ δημοσιευτοῦν οἱ περιγραφούλες τους, ἔς μᾶς τὸ γράψουν.

— Καλὸ θᾶτανε νᾶρχινοῦσαν οἱ γιατροὶ τῆς Ἀστυνομίας νὰ ἐπιθεωροῦν ποῦ καὶ ποῦ καὶ τὰ θέατρα.

— Θὰ βροῦνε τὸ δίχως ἄλλο μερικὰ πατριωτικὰ δράματα καὶ ἀστεῖες τάχα ἐπιθεώρησε, ἀκασσιτέρωτες καὶ βλαπτικὲς στὸ στομάχι.

— Κάποιος ποῦ στέλνει ἀπὸ τοὺς Βιωτιάνους ἀνταπόκρισεις στὴν «Ἑπερωκέαινον» Ἀκρόπολη εἶναι ἀμίμητος γιὰ μερικὸς; στίχους του ποῦ χῶνει σὰν παραγέμισμα σ' αὐτὴς:

— Ὅρῖστε καὶ δεῖγμα:

Ὅθις ἠυχθήσαν γονεῖς
εἰδικοί καὶ συγγενεῖς
φίλοι οἱ πολυπληθεῖς
ἐγκαρδίως καὶ ἡμεῖς.

— Καὶ ἡ μ ε ῖς λοιπὸν ἐγκαρδίως τοῦ εὐχόμεστε νὰ χιλιάσει τοὺς τέτοιους στίχους

μὲ μεγάλας προσδοκίας
μὲ πολλὰς καλὰς ἐλπίδας!

Δικοί του στίχοι κὶ αὐτοί.

— Ἡ «Ἐνὴν» τοῦ κ. Κατσαντώνη ποῦ παίχτηκε τίς προάλλες στὴ Ν. Σκηνὴ δὲν πέτυχε.

— Κρῖμα, κ' οἱ ἐφημερίδες μᾶς βεβαιώσανε πὼς ὁ κ. Κατσαντώνης ξεχωρίζει ἀνήμεσα στοὺς συναδέρφους του γιὰ τὸ μεταξένιο του ὕψος καὶ τὰ καλοραμμένα του κοστούμια.

— Προσόντα καὶ τὰ δυὸ σπουδαῖα νὰ πετύχει τὸ δράμα του, μὰ ἦρθανε, φαίνεται, τὰ πράματα ἀνάποδα.

— Ὅποιος δὲ διάβασε μιὰ διατριβὴ τοῦ δασκαλοῦ τῶ Γαργαλιάνων ποῦ δημοσιεύτηκε στὴν «Ἀκρόπολη» τῆς Δευτέρας, πῶς πῶς, στὴν τελευταία σελίδα, ἔχασε.

— Ὁ δάσκαλος ἀπάντησε σὲ κάποιον ποῦ τὸν κατέγγειλε γιὰ σχολαστικὸ καὶ γι' ἀγράμματο, καὶ μὲ τὴ διατριβὴ του ὁ ἀθεόφοβος ἀπόδειχνε θεοφάνερα πὼς ὁ ἀντίπαλός του εἶχε δίκιο: Αὐτὸ θὰ πεῖ δάσκαλος!

Ο ΙΔΙΟΣ

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΛΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἄπο Πέμτη σὲ Πέμτη

Ἐπουργὸς Ἑσωτερικῶν ὁ Κυρ. Μαυρομιχάλης.

Σκοτωμοί.— Ἀθήνα 1, Περαιὰς 2, Ἐπαρχίης 5.

Λαβωμοί.— Ἀθήνα 8, Περαιὰς 6, Ἐπαρχίης 14.

Καυβές.— Ἀθήνα 11, Περαιὰς 7, Ἐπαρχίης 10.

Ἀπαγωγές.— Ἀθήνα 1, Ἐπαρχίης 2.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— κ. Ριζοσπάστη. Ἐχετε δίκιο ἀπὸ τὸ ἄρθρο τῆς «Μεταρρύθμιση» παραλείψαμε τὸ κομμάτι ποῦ ἔκρινε τὸν πόλεμο τοῦ 97. Ὅταν τὸ δημοσιεύσαμε ἄμας κὶ αὐτὸ σ' ἄλλο φύλλο. κ. Ἀνεμοκέφαλο. Καλὲ, τί μᾶς λέτε; Ἀγράμματοι οἱ δημοτικιστᾶδες; Ὅχι δά! Γιὰ νὰ φέσουμε δα τᾶλλα κατὰ μέρος, σᾶς λέμε μονυχὰ πὼς φέτος ἔδωσαν ἐξέταση ὀγτώ δημοτικιστᾶδες στὴ Φιλολογικὴ Σχολή, καὶ οἱ ἔξη πῆραν Ἄ ρ ῖ σ τ α καὶ δυὸ Λ ῖ α ν κ α λ ῶ ς. Ἄ γ α ᾶ τ ε τί ποτ' ἄλλο; — κ. Σ. Στ. Πὼς δὲν ὑπάρχει λέξι; Τὸ ἔ θ ῖ ο τῶν ἀρχαίων ἢ Ρωμαϊκῆς γλώσσης τὸ λέει σ υ ν ἡ θ ῖ ο καὶ τὰ ἦ θ ἡ τὰ λέει φ ε ρ σ ῖ μ α τ α, Λίγο νὰ ψάξει κανεὶς κὶ δλα τὰ βρίσκει. — κ. Θεατρόβιλο. Κ.

ἂ γράψουμε γι' αὐτὸ τὸ σκηρικὸ ραζίλημα τί θὰ βγῆι; Αὐτὸς δὲν εἶναι συγγραφέας, εἶναι κουνέλα· σὲ κάθε κοιλοπώνιασμα του βγάξει τρεῖς τραγωδίες, δυὸ δράματα καὶ εἴκοσι κωμωδίες. Δὲ βλέπετε τί τραβάει ὁ Λεσσάνειος μὲ δαυτονε; Τώρα ρήχτηκε τοῦ φτωχοῦ τοῦ Παντόπουλου. — δ. Ἰντα Γαρτζώνη. Λεουκίδα. Πολὺ ὁμορφὴ ἢ μετάφραση ποῦ μᾶς στείλατε καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμε. Ἐλπίζουμε πὼς θάχετε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς στείλετε κὶ ἔλλα. — κ. Α. Μ. Μπ. Θὰ δημοσιευτεῖ. Μὰ δὲν κάνει νὰ μάθουμε καὶ τὰληθινὸ σας ὄνομα; — κ. Στ. Καλ. Χαίρομαστε ποῦ συμφωνᾶτε μὲ τὴ γνώμη μας πὼς εἶναι ἀπαραίτητο νὰ συντροφεύει ἕνα μικρὸ γλωσσάριο τὸ κῆθε τι ποῦ μᾶς στέλνεται γραμμένο σὲ ἰδιωματικὴ γλώσσα. Ἐξὲν ἀπὸ τίς ἄλλες σημαντικὲς ὀφέλειες ποῦ γράψαμε, εἶναι κὶ αὐτὴ, πὼς ἔτσι μόνον θὰ γίνῃ μιὰ μέρα τὸ Μεγάλο Ἐθνικὸ Λεξικὸ ποῦ θάχει μέσα του καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ντόπια.

ΑΠΟ ΤΟ «ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΛΗΘΗΣ»

ΡΥΘΜΟΣ

Προσύνημά μας ἔγινεν ἀπόψε τὸ Φεγγαρι...
Κύλα τὰ κύματα, Ρυθμί, νικῶντας τὸν ἀγέρας
καὶ σὰν ἀρνιά σαλάγα τα στὴ νύχτα τοῦ Ἀλωνάρη,
Βοσκέ, ὦ ἀπόκοσμε βοσκέ, ποῦ δὲν κρατᾷς ολογέρα.

ΧΑΡΟΣ

Ὅλο χυμοῦς τὰ δέντρα μας καὶ οἱ καρποὶ ὅλο γούρμα
καὶ μιὰ λαχτάρα ἀπαντοχῆς στῶν μελισσιῶν τὸ σμάρι·
ἦπιανε φῶς τὰ ρόδα μας, ποῦ εἶναι ὅλο φῶς,
μὰ καρτεροῦν, ὅπως ἀρνιά τὸ μκελλάρη.

ΤΥΦΛΟΣ

Καὶ στὰ κλεισμένα βλέφαρα ἀπαλοῦρθε ὁ ὕπνος
μὴν τὸν ζυπνᾶτε τὸν τυφλὸ τοῦ εἶναι βαρὺς ὁ ζῦπνος,
τὸ νοιώθει τῶν ματιῶν τὸ φῶς, πὼς πεῖο πολὺ τοῦ
καὶ γλῶσσα παίρνει καὶ μιλεῖ μόνον τὸ καρδιοχτύπι.

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερλίνας ἀποδοτίας εἰς ὠρισμένην προθεσίαν ἢ διαρκείας Αἰ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς 8 ἐγένετο ἢ κατάθεσις, εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιτηγῆς ὄψεως (chéque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐπιταγῆν τοῦ ὁμολογιοῦχο.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσεϊ τοῦ καταθέτου ἐπὶ Ἐποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς, ἐν Κερκύρῃ δὲ, Κεφαλληνίῃ καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς Ἰονικῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων

1	1)2	ταῖς	0)0	κατ' ἔτος	διὰ	καταθ.	6	μηνῶν
2	»	»	0)0	»	»	»	4	ἔτους
3	1)2	»	0)0	»	»	»	2	ἔτων
2	»	»	0)0	»	»	»	4	ἔτων
4	»	»	0)0	»	»	»	5	ἔτων

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου νομαστικαὶ ἢ ἀνώνομοι.